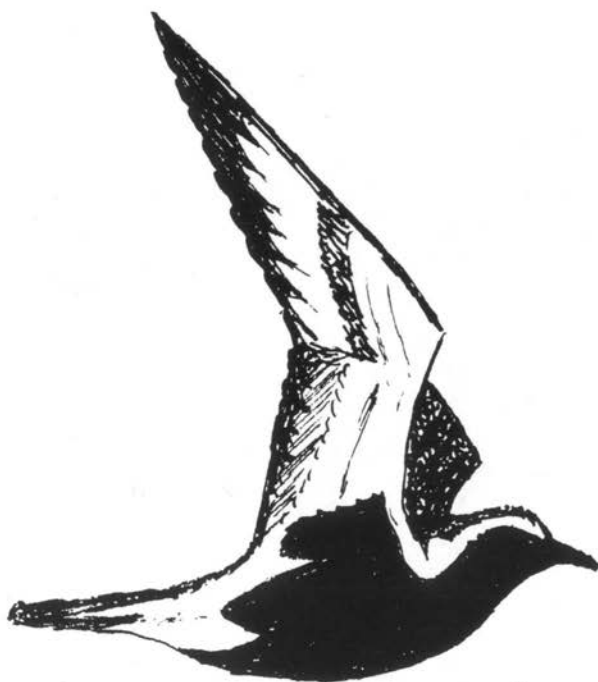

PIPLERKA

Årgang 29

Nummer 1 - 1999

K. S. 98.

UTGITT AV NORSK ORNITOLOGISK FORENING
AVDELING VEST-AGDER

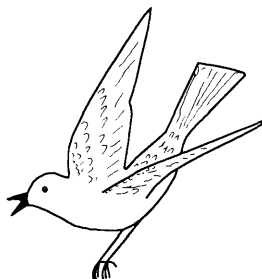
Fylkets fuglevernforening

PIPLERKA

Medlemsblad for:

Norsk Ornitologisk Forening
Avdeling Vest-Agder

Fylkets fuglevernforening

ISSN 0807-1160

Utgiver: NOF avd. Vest-Agder
Postboks 475
4501 Mandal

Postgiro: 0824.03.94341

Bankgiro: 7319.05.08010

Redaktør: Knut Sigbjørn Olsen, Brekne
4563 Borhaug. Tlf: 958 51 571
E-mail adresse:
knut-s.olsen@kvaerner.com

Leder: Runar Jåbekk, Jåbekk
4500 Mandal. Tlf: 38 26 10 53

Piplerka kommer ut med 3 ordinære nummer i året. Årsrapporten fra *Lista Fuglestasjon* utgis som supplement til Piplerka. Rapporten kan bestilles hos *Lista Fuglestasjon*.

Abonnement:

Abonnementsprisen er kr 100,- og innbetales til bank eller postgiro. Medlemmer av lokalagene i Vest-Agder mottar Piplerka gratis.

Opplag: 400

Trykk: Hegland Trykkeri AS, Flekkefjord

Annonsepriser:

Helside kr 500,- og halvside kr 250,-

Forsiden: Tundralo av Kristian Støle.

NOF Vest-Agder er en fylkesavdeling av *Norsk Ornitologisk Forening* som igjen er en del av den internasjonale fuglevern-organisasjonen *BirdLife International*.

Følgende lokallag sorterer under NOF-Vest-Agder:

NOF Kristiansand lokallag

Postboks 2112 - Posebyen

4602 Kristiansand

Bankgiro: 6319.12.56176

Leder: Birger Westergren, Sømskleiva 11
4637 Kristiansand. Tlf: 38 04 69 87

NOF Mandal lokallag

Postboks 196, 4501 Mandal

Postgiro: 0807.35.69258

Bankgiro: 7319.05.09777

Leder: Finn Jørgensen, Oksevollen 19
4500 Mandal. Tlf: 38 26 06 04

NOF Lista lokallag

Postboks 171, 4558 Vanse

Postgiro: 0803.37.06058

Leder: Kåre Olsen, Brekne
4563 Borhaug. Tlf: 38 39 72 05

Carl A Jacobsens minnefond

gir tilskudd til fuglevernarbeid.

Søknadsfrist for tilskudd: 31.desember.

Bidrag kan sendes bankgiro 7319.71.05590

Redaktøren har ordet:

Våren er en fin tid, kanskje spesielt for oss som er interessert i natur og fugleliv. Det er like moro hvert år når trekkfuglene vender tilbake og naturen blir livligere for hver dag som går. Dessverre er det stadig skår i gleden, ting som gjør at en i perioder ser nokså svart på hele fremtiden for våre mest verdifulle naturområder. Blant det som i øyeblikket gir meg, og andre naturvenner i Vest-Agder, mest grunn til bekymring er det faktum at Farsund kommune nå er i forhandlinger med fylkesmannen om overtakelse av forvaltningsansvaret for verneområdene i kommunen.

Nå har vi vært svært misfornøyd med den måten Fylkesmannens Miljøvernavdeling har forvaltet verneområdene på i de siste årene. Dersom Farsund kommune overtar frykter jeg imidlertid at situasjonen vil gå fra ille til enda verre. Enhver som kjenner det minste til Farsund kommune og den holdningen byråkrater og politikere her har til naturvern, vet at de har benyttet en hver sjanse til å kjempe mot vernet. Norge er vel på mange måter et U-land når det gjelder klassisk naturvern, og Farsund kommuner må vel i tillegg sies å være blant de verste i klassen.

Det er faktisk ikke så lenge siden formannskapet enstemmig gikk inn for å kjempe mot alt som har med vern å gjøre. Derfor er det et paradoks at disse folkene nå vil styre forvaltningen av disse områdene, når de offentlig har gått ut og sagt at de er helt i mot vernet i det hele tatt.

Vi mistenker dem sterkt for at de nå ser sjansen til i ro og mak å ødelegge områdene bit for bit uten inngripen fra Fylkesmannen. I det hele tatt minner dette sterkt om den berømte bukken og havresekken. Dette burde Fylkesmannens miljøvernavdeling, av alle, vite. De har jo de siste årene stadig har vært i konflikt med kommunen om de aller fleste saker som har med verneområdene å gjøre. Men likevel foregår det altså forhandlinger om overdragelse av ansvaret. Det er ikke første gang vi oppgitt må riste på hodet av Fylkesmannens politikk på dette området. Vi er nå redd for at vi skal miste de områdene som det har kostet så mye å bevare. Se forøvrig også et avsnitt om dette i "Nytt fra naturvernfronten" helt til slutt i bladet.

Når det gjelder dette nummeret av Piplerka så er det stort sett i standard utførelse. Unntaket er at konkurransefuglen utgår fra og med dette nummeret. Dette er på grunn av dårlig deltakelse. Siste vinner i denne konkurransen er mandalitten Finn Jørgensen, en ringrev i NOF sammenheng. Bildene viser som Finn korrekt skriver: 1. Haugetjernet på Lista (Foto: Knut S Olsen), 2: NOF Lista Lokallags hytte i Fugleviga (Foto: Knut S Olsen), 3: Første hekkefunn av Fiskeørn i Vest-Agder i 1992 (Foto: Ole Aa Brattfjord). Full pott til Finn, og han har dermed fortjent en premie. Vi får se hva som skjer med konkurransen, foreløpig tenker vi på saken, målet er å få til noe som engasjerer leserene i større grad enn konkurransefuglen har gjort i det siste.

Knut S Olsen - redaktør
Stavanger 26.03.99.

Lederen har ordet:

Engasjer dere i NOF's aktiviteter og arbeid !

Når dette leses har vel vårstemningen nådd de fleste av våre medlemmer. For mange av oss er vel våren høydepunktet i året, da vi får ny energi og inspirasjon. I tillegg til at dette er med på å berike den enkeltes liv, håper jeg også at flest mulig av dere vil bruke litt mere energi på foreningslivet i NOF.

Nå vil jeg med en gang presisere at dette ikke er ment som en deprimerende klage på liten foreningsaktivitet, som snarere reduserer enn øker tiltakslysten. Vi har all grunn til å være stolte av den aktiviteten som utøves i fylkets 3 lokallag.

Mitt poeng er at det ofte er lite som skal til før man med sitt engasjement kan inspirere andre medlemmer til økt innsats. Av egen erfaring vet jeg hvor viktig det er med god kontakt med likesinnede, både formelt og uformelt. Hvem har ikke for eksempel merket en ny giv etter et medlemsmøte der nye ideer er diskutert.

På vårt nylig avholdte årsmøte ble det luftet en ide om å arrangere fellesturer for fylkets lokallag. En helgetur til Skagen ble nevnt som eksempel. Dette tror jeg er en meget god ide. På en slik tur vil medlemmene få god anledning til å bli bedre kjent, samt utveksle ideer og erfaringer gjennom trivelig, uformelt samvær.

Vår forenings viktigste mål er fuglevernarbeid. Dette vil i praksis ofte si å engasjere seg i kommunalt og regionalt planarbeid og forvaltning. I en slik sammenheng er det viktig at flest mulig av våre medlemmer føler seg inspirert til å påta seg et slikt engasjement.

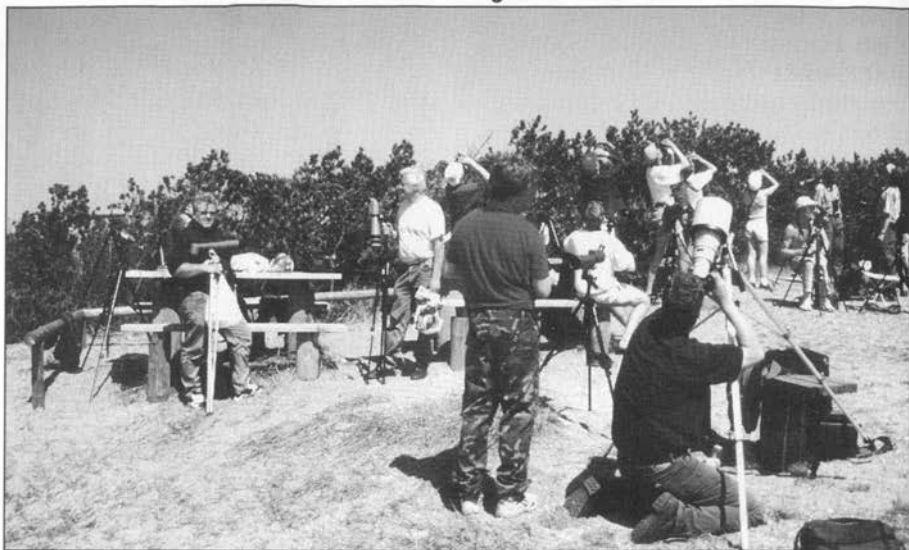
I forrige leder fokuserte jeg på NOF's holdning til jakt, med håp om å få til en debatt i Piplerka. Jeg vet at det er både aktive jegere og ihuga jaktmotstandere blant våre medlemmer. Jeg håper noen av dere vil utdype deres meninger i bladet vårt.

Et annet spørsmål vi fuglefolk ofte får fra "allmennheten" går på foring av fugl. Er foring nødvendig?. Kan man lure trekkfugler til å la være å trekke til varmere strøk? Vil foring hindre fuglene i å lære seg å finne mat på egen hånd? Dette er noen av de type spørsmål vi ofte får. Er vi enige i svarene på slike spørsmål? Jeg håper dere som har meninger om dette tar pennen fatt. For å provosere kan dere tenke gjennom følgende: Er det miljøvern / fuglevern å dyrke solsikkefrø (på god jord som kan brukes til produksjon av mat), transportere dette over store avstander (Enkelte år får vi frø fra Mellom-Amerika), for å opprettholde kunstig høye bestander av enkelte fuglearter her hos oss?

Ha en fuglerik vår!!

Runar Jåbekk
Mandal 18.03.99

NOF Mandal lokallags jubileumstur til Danmark: 28. mai til 01. juni 1998.

En del av Mandal lokallags medlemmer ved Flagbakken, Skagen 29.05.98.

Tekst & foto : Finn Jørgensen

NOF Mandal lokallag har siden stiftelsen i 1978 arrangert flere foreningsturer til Danmark. Utfra dette fant styret det naturlig å legge årets stortur til Danmark. Foreningens medlemmer har besøkt Danmark gjennom de fleste av årets måneder og utfra erfaringer fra disse turene ble slutten av mai utpekt som avreise for årets tur. Planleggingen ble igangsatt og her følger nå et kort referat fra det vi fikk med oss.

NOF Mandal lokallag fyller 20 år i 1998. I den forbindelse arrangerte lokallaget tur til kjente lokaliteter i Danmark pinsen 1998. Turen kostet kr. 1.000,- pr. deltaker, det resterende ble sponset av foreningen. Vi tok fergen «Christian Quart» til Danmark hvor vi leide en leirskolebygning ved Nordsø Camping ved Klitmøller nær Hanstholm. Bygningen var utstyrt med 6 soverom med totalt 31 køyeplasser, felles kjøkken, stue/ oppholdsrom etc. Alt dette fungerte perfekt, og stedet kan anbefales for andre som vil prøve noe lignende. Følgende personer deltok på turen:

*Bil 1: Jon G. Noddeland, Finn Jørgensen,
Frode Næss, Henrik Hægeland*

*Bil 2: Jarle Egset, Arnfinn Henriksen,
Kjell Ove Sætren*

*Bil 3: Ivar Hille, Morten Helberg,
Martin Pedersen*

*Bil 4: Leif E. Gabrielsen,
Gunnar Gundersen,
Bernt K. Knutsen*

*Bil 5: Roy Herman Olsen, Atle Qvale,
Runar Jåbekk*

Turen ble relativt rimelig. Vi betalte kr. 1670,- pr. bilpakke og dkr. 75,- pr. pers. pr. døgn ved leirskolen. Vi leide også et

konferanserom på fergen, noe som kostet kr. 400,- pr. overfart og var vel anvendte penger. All bespisning samt et par bedre middager ble sponset av foreningen. De totale bensinutgifter ble på ca. kr. 5000,-. Totalkostnader ca. kr. 25.000,-, noe som er bemerkelsesverdig rimelig for 16 personer på tur i en langhelg.

28.05.1998: Fergeoverfart. Vi møttes ved fergeterminalen i Kr.sand ca. kl. 19.00. Bil 1 til 4 reiste avgårde med Christian Quart kl. 20.15. På overfarten hadde vi leid et møterom, hvor alle kunne samles, samt oppbevare kikkerter og annet utstyr under overfarten. Dette var veldig praktisk og vi vil nok gjøre det samme igjen. På overfarten så vi noen slengere av havhest, svartbak og heipiplerke. En del av oss kikket på noen utskrifter som undertegnede hadde printet ut fra internett om fuglelivet i Danmark de siste dagene, mens de resterende sjekket fergens allestedsnærværende spilleautomater - enkelte med stort hell. Flere av de danske fuglenavnene skaper artige diskusjoner og spesielt skeptiske var vi til å treffe på skallesluger og det fantes til og med en stor skallesluger slik at vi måtte være ekstra påpasselige. Ellers ble det litt diskusjon rundt pomerancefugl som var sett ved Gjør - hva i himmelens navn var dette! Det høstes i alle fall svært spennende ut, men da Leif fant ut at det dreide seg om boltit, kunne vi slappe helt av igjen. Samlet artsoversikt for samtlige turer var også utarbeidet og vi arrangerte tippekonskurranse på fergen om hvor mange arter vi ville få på turen. Dette strakk seg fra 110 til 140 arter. Så det var med stor optimisme vi kjørte i land og satte kursen mot Skagen.

29.05.1998: Skagen - Gjør - Vejlerne - Klitmøller. Når vi kjørte i land fra fergen avtalte vi å møtes ved første Shell stasjon,

noe som normalt skulle gå greit. Denne gang kom vi langt på vei mot Ålborg før vi fant en. Heldigvis er vi turvante og samtlige biler fant fort veien mot Skagen som et mye bedre alternativ. På vei opp mot Skagen ble det sett en ugle sp. som fløy like foran bilen. Flere topplerker sang livlig i morgentimene og det vanlige froskekoret satte oss på natravntanken som så mange ganger før. Det er like artig hver gang ! Vi slumret litt i bilen før vi drog ut mot Grenen for å se på morgentrekket. Vi fikk en kjempefin start på turen, og med 3 pirol var vi i siget. Etter noen timer forhalte vi bort til Flaggbakken og fikk ytterligere en godbit, nemlig 3 bietere. Det var mange personer på stedet, men det ble ikke sett så veldig mye rovfugl denne dagen. Forventningene var store, da dette var første fine rovfugldag på 2 uker, men resultatet ble nå så som så. Ja, ja, 65 vepsevåk er nå ikke å forakte ! Men bare det å være tilstede er en opplevelse i seg selv. Det kan anbefales på det varmeste. Vi fikk også sett svarthvit fluesnapper, noe vi ikke får med oss hvert år. Det er jo litt merkelig når vi tenker på hvor vanlig den er hjemme hos oss. Etter å ha kikket her en stund bar det videre mot Ulvedybte eller Gjør som vi kaller det. Litt fikk vi nå med oss og en artig danske som mente «- I må ikke holde her !» satte sitt preg på resten av turen. Vejlerne ble neste stopp og med skjestork og rustender ble det skikkelig suksess. Vi tok så til Klitmøller hvor vi fikk ordnet oss til rette i et større husrom inne på Nordsø Camping. Her var alt bestilt og arrangert i forkant. Vi flyttet inn i ulike rom, fikk dusjet og stelt oss før vi besøkte stedets restaurant og inntok et bedre måltid. Deretter kastet vi oss over artslisten og denne resulterte i et ekstremt bra antall, nemlig hele 138 arter denne dag, og det var jo nærme Leif sine 140 fra den tidligere nevnte tippekonskuransen.

30.05.1998: Vejlerne naturreservat. Klokken 0300 ankom bil 5 med RHO, BKK, KOS, AHQ og RJÅ. Vi tok en strekk på noen få timer for deretter å koke kaffe og smøre niste for dagens økt. Vi ville bruke hele dagen i området rundt Vejlerne naturreservat. Dette området har lokallaget og dets medlemmer besøkt jevnlig i løpet av de 20 årene som vi har eksistert. Det har gitt oss veldig mange fine opplevelser og med alle de praktiske fugletårnene som er kommet opp inne i området er det bare helt fantastisk og kikke på fugl her. Gråstrupedykkere i nydelig sommerdrakt, knekkender og ikke minst svartterne og

Rødstilk ved Gjør 29.05.98

dvergmåke var arter som krydret tilværelsen. Det skjer noe hele tiden, og vi får aldri nok tid i slike områder. Totalt sett har vi fått roet oss ned og bruker den tiden vi trenger i et område, men når det er så mye fugl går bare tiden så altfor fort! Vi delte oss opp i flere lag og nå i disse mobiltelefonfunder fungerte dette sånn noenlunde brukbart. Det blir jo alltid sett noe fra en av bilene som ikke akkurat står og venter på neste bil. Fuglene har jo vinger, noe en fargerik person i Farsunds politikken engang fikk uttalt angående

utbygging i verneområdet ved Bredero, og det er noe vi stadig erfarer når det er snakk om uvanlige arter som vi ønsker at flere skal få sett. Det har jo blitt noen bomturer opp gjennom årene. Etter å ha sett oss mett på andefugl og vadere konsentrerte vi oss om spurvefugler og jammen fikk vi ikke opptil flere observasjoner av både pung- og skjeggmeis. En til dels samarbeidsvillig nattergal skapte frustrasjon blant noen av de fotoaktive, da den sang høylydt like ved siden av oss, men samtidig var kul umulig å få tatt bilder av. Etter endt dag her bar det tilbake til basen. Loggen gav 113 arter i dag, 151 totalt.

31.05.1998: Aggertange - rundtur Nisumfjord og skogsterreng. Avgang klokken 0600 med retning sydover mot Agger og Aggertange. Dette har alltid vært et yndet reisemål for foreningen, men at vi gledet oss så mye til å oppleve fuglelivet her at vi kjørte fra hele kaffen som vi hadde koka før avgang, ja det er helt uforståelig - spesielt når vi så på atferden til de mest trengte. Alle lurte på om ikke den eller kanskje den personen hadde fått med seg kannene. Skikkelig krise. Jeg forstår hvorfor det blir krig i verden. Men tross dette, vi fikk også denne gang sett flere dvergterner samt en del dvergmåker. En dverglo kom uventet bort til bilen og lot seg beskue i et kort øyeblikk, akkurat kort nok til at vi ikke fikk tatt bilder av den. Vi trasket litt rundt i området ved fergeleiet, men da det var flere rødnebbterne som hekket like opp til der hvor bilene sto, fant vi det best og ikke forstyrre for mye her. Vi tok fergen over til Thyborøn og kjørte videre sydover til Nisumfjord. Vi delte oss og avtalte møtested nord for Struer. Dette var behagelig og vi fulgte vårt eget tempo. Flere arter tikket inn og med tanke på et bedre måltid i Thisted måtte vi bare se og komme oss i vei.

Loggen sier 124 arter i dag, og en total på 161 arter.

01.06.1998: Klitmøller - Vejlerne - Gjøl - Skagen. Noen tok av sted tidlig om morgenen for å få med seg trekket oppe ved Skagen, mens resten av gjengen brukte tiden i Vejlerne og Gjøl. Det var med stor spenning gruppene møttes etter endt feltøkt i fergekøen i Hirtshals. Vi fikk flere mer eller mindre ventede nye arter, og en ny tippekonnuranse resulterte i mye moro. Mest spesielt var vel en 3 K polarmåke fra Gjøl. Samtidig kan 1 tundrasnipe fra samme lokalitet nevnes. Markpiplerke, 1 par med reir med 3 egg fra Skagen var vel mer ventet - eller var det det?. Vi har prøvd på markpiplerke i Skagen i flere år uten å lykkes, - vi vet at de er der i flg. div.

rapporter. Videre fikk vi en bjørkefink hann som satt på en pæle ute ved Grenen og sang sine kjente strofer fra høyfjellet. Lengtet den? Leif sin bil var lite samarbeidsvillig og ville ikke riktig svive. Var den druknet? Sur var den i alle fall og en skikkelig utblåsning på fergeleiet gav en lite god dunst over området. På hjemturen ble det sett mye smålom fra fergen, ellers kun kjente arter. Vi var hjemme i Mandal ved 20.00 tiden. Totalt hadde vi tilbakelagt 1140 km. på disse dagene, og det ble vi enige om at var «sånn passe». Loggen for dagen sier 123 arter og totalen endte på 169 arter inkl. svartsvane og stripegås.

Forfatterens adresse:

Oksevollen 19,
4500 Mandal

o o o o O O O o o o o

HENRIK WERGELAND: RENSLIGHET ELLER LINERLEN.

BEKKEN GÅR I ENGEN;
BEKKEN GODT SEG MORER NOK;
SPRINGER OVER ROT OG STOKK
OG OVER HØVE STENER.

BEKKEN LER BAK GRENER;
HØR DEN LER I GRESSET GODTI
ALT HVA DER ER SORT OG GRÅTT
KAN BEKKEN IKKE LIKE.

LITEN BEKK VIL GNIDE
STENENS STIGGE ANSIKT HVITT.
VASKER DEN SÅ JEVT OG TITT
MED VOVENE, SOM GLIDER.

REN DEN BLIR MED TIDE,
OM DEN IKKE BLIVER HVIT.
DENGANG STENEN TRILLET DIT,
DA VAR DEN SORT OG MULDET.

NU ER DEN SOM GULLET.
REN SOM GULL JEG OGSÅ BLIR,
BLOTT DU, LILLE BEKK, MEG GIR
I HÅNDEN BLOTT EN DRÅPE.

JEG KAN LENGE ROPE;
BEKKEN GJØR DOG IKKE STOPP,
LØFTER EI EN DRÅPE OPP
Å ØSE MEG I HÅNDEN.

MEN PÅ SILJEVÅNDEN,
VOKSENDE PÅ BEKKENS BREDD,
HOPPER LITEN ERLE NED,
OG DYPPER HELE VINGEN.

HJELP DEG SELV, ER TINGEN
DET HAR JEG AV FUGLEN LÆRT.
BEKKEN HAR MEG VANN FORÆRT;
MEN SELV JEG MÅ DET TAGE.

NU KAN FUGLEN JAGE
RUNDT I HIMMELEN MED LYST.
SE, HVOR STRÅLENDE DEN'S BRIST
DE FRISKE VINGER FØRER!

JEG SOM DEN VIL GJØRE;
HÅNDEN VIL JEG DYPPE NED,
VASKER DEN OG ANSIKT MED,
SÅ DET TAR INGEN ENDE.

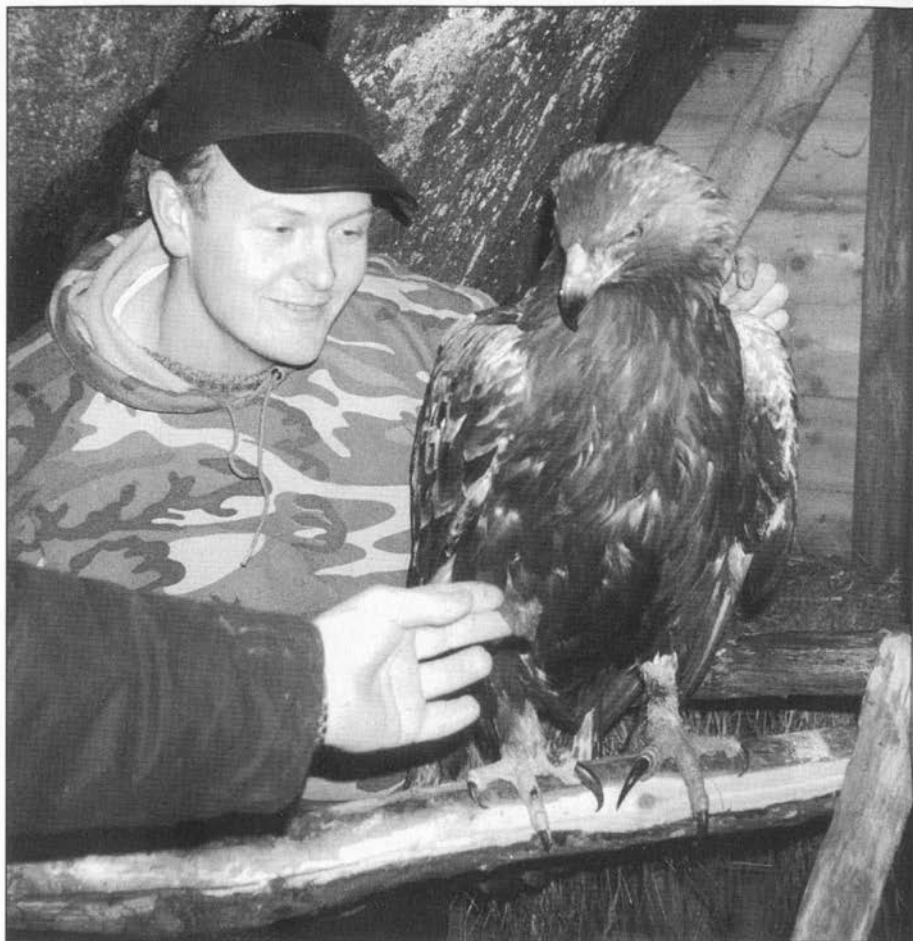
SÅ TØR JEG DET VENDE
FREIDIG DIT HVOR FUGLEN FLY'ER
SE, OM EI BLANT HIMLENS SKY'ER
EN ENGELS JEG KAN KIENNE.

MILDE BLIKK DE SENDER,
NÅR DE SER, AT JEG ER REN
SOM DEN KLARE EDELSTEIN,
DER KAN I MØRKET BRENNE

Diktet over er sendt inn av Birger Westergren, som skriver: Henrik Wergeland, født i Kristiansand i 1808, skrev «Renslighet eller linerlen» omkring 1830. Han skrev i mange sjangere. Blant hans dikt finner vi mange naturskildringer og kjærlighetsuttrykk for naturen. Samtidig vil Birger oppfordre alle andre om enten å skrive et dikt, rim eller liknende, eller sende inn noe en finner i litteraturen til Piplerka.

Majestetisk besøk uten offentlig innkvartering.

Av Birger Westergren

Her spiser ørna kjøtt fra hånden. Bildet er tatt inne i hønsehuset til Kristian Støle, som selv sitter bak ørna. Foto: Birger Westergren.

På TV Sørs nyheter den 2. desember og på TV Norge dagen etter, fikk vi høre om kongeørna som var på sykebesøk på Frigstad i Kristiansand. Det var fuglevennen Kristian Støle i Kristiansand lokallag som tok luftens majestet i forpleining. Ørna som vel en uke tidligere

gikk i ei revesaks i fjelltraktene i Sauda i Ryfylke, ble brakt til Sørlandet for å rehabiliteres for skadene den fikk i møtet med torturretskapet. Dersom ikke entusiastiske fuglefolk hadde tatt hånd om ørna, ville den mest sannsynlig blitt avlivet av viltnemda eller politiet. Problemet i dag

er at det ikke finnes noe mottak i offentlig regi for å pleie fugler. Landet over finnes det bare noen få slike krisemottak innen det ornitologiske miljøet.

Når sårbare eller truede fuglearter blir skadet, som eksempelvis denne ørna, er det unektelig et statlig ansvar å ta vare på dem. Praksis i dag er at når folk ringer til politi eller viltmemnd, som i sin tur rykker ut og tar hånd om den skadde fuglen, så har disse instansene overhodet ikke noe behandlingsapparat å by på. De har heller ikke noe sted hvor dyrene kan gjennomgå en periode med rehabilitering. Enkelte ganger er selvfølgelig avliving av den skadde fuglen det mest humane alternativet, og noen ganger også det eneste mulige på grunn av mangelen på et hjelpeapparat. Men en rekke arter er faktisk definert som truet i norsk fauna, noe som betyr at det er en prioritert oppgave for myndighetene å ivareta disse artene. Direktoratet for naturforvaltning har da også oppfordret Fylkesmennene til denne oppgaven.

I tilfellet kongeørna i Randesund, står den i likhet med mange andre rovfugl på den såkalte «rødlista». Rødlista, som er en oversikt over alle slags truede arter i Norge, fungerer som et ledd i en landsplan for bevaring av truede arter. Norge har også i likhet med 27 andre land gjennom Bernkonvensjonen forpliktet seg til å verne særlig om arter som kongeørna. Vernet som strekker seg ut over det rent nasjonale perspektiv, omfatter blant annet beskyttelse mot ulovlig jakt, reirforstyrrelser, egg- og ungerøving.

Det offentlige setter med andre ord inn store ressurser på å sikre arters fortsatte eksistens i Norge. Noen av disse relativt kostbare tiltakene er ulike former for overvåkning, vern av reir- og leveområder,

skadeutbetalinger i forbindelse med tap av tamdyr, forskning, og opplæring av såvel politietaten som tollvesen for å hindre faunakriminalitet med fredete arter.

Det uforståelige og samtidig tragiske, er at når en fugl som den omtalte kongeørna blir lettere skadet, vil den i møtet med det offentlige sannsynligvis likevel bli avlivet. Vi vet at det ofte utøves stor individuell innsats og medlidenhet fra folk innen det offentlige, men selv om politi, miljøvernledere eller viltmemda aldri så mye vil redde den skadde fuglen, har de som regel ikke noe annet valg enn avliving på stedet. Det finnes ingen behandlingsplasser. Det finnes ikke noe sted å oppbevare fuglene og la dem få komme til hektene igjen. Blir fuglene oversendt til fuglekjære privatpersoner i fuglemiljøet, som innehar den rette kompetanse til å ta seg av skadde fugler, går det svært ofte greit. Slik ekspertise og også selve rehabiliteringsplassen, skal i realiteten være godkjent av Fylkesmannen. Det er dermed ikke sagt at enhver av oss ikke kan og bør ta oss av et dyr som trenger hjelp. Ofte er det bare å ringe en veterinær eller den lokale fugleforeningen og spørre om råd. - Sette fuglen en eller noen timer på et rolig trygt sted, er mange ganger alt som skal til for at den snart er tilbake i luften igjen.

Det finnes også flere bøker som kan gi veiledning i førstehjelp for fugl. Cappelens felthåndbøker: «Norsk naturhåndbok» er i så måte å anbefale. Men husk, skal man fange inn syke og skadde fugler og pleie dem hjemme, skal dette meldes til viltmyndighetene! I kommunene er dette viltmemnd eller Fylkesmannens miljøvern-avdeling. Ved fredet vilt meldes det også fra til politiet. Det kanskje aller viktigste moment er å raskt få råd om hva man skal gjøre og eventuelt avslutte fuglens lidelser i

stedet for å i god tro «seigpine» fuglen i fangenskap.

Dersom du har tatt hånd om en skadd fugl som du tror vil kunne overleve, er det også ofte mulig å ringe eller henvende seg direkte til fuglestasjoner eller zoologiske museer dersom slike instanser finnes i nærheten. Her vil sakkyndige folk kunne vurdere situasjonen og ta de rette avgjørelser. Det er for øvrig også svært interessant for de fleste zoologiske museer å ta imot alle typer døde fugler. Disse vil bli brukt i museets arbeid og samlinger. Den døde fuglen bør raskest mulig merkes med funnsted, tid o.s.v., pakkes inn i papir og plast og fryses ned. Ved skadetilfeller hvor noen må rykke ut og hjelpe, skal man ta kontakt med politiet eller viltnemda. Et alternativ til disse er Norsk Ornitologisk Forening. Siden NOF Kristiansand lokallag har eget telefonnummer får vi i perioder veldig mange henvendelser om syke eller skadde fugler. Både politi, brannvesen, dyrebeskyttelsen, skoler og private ber om råd og hjelp, og i den utstrekning det er mulig rykker vi ut og gir en hjelpende hånd. I dagens situasjon har foreningen, foruten fuglekjære entusiaster fra egne rekker, kontakt med veterinær og annen faglig ekspertise. Vi har også provisorisk sykehjem for fugler i nød. Det sier seg selv at utgiftene til veterinær og medisiner, husrom og egnet føde for fuglene, som nesten uten unntak blir dekket av private

Portrett av den uheldige kongeørna. Foto: Birger Westergren

fuglevenner, kan bli en belastning for den enkelte. I tilfellet kongeørna i Randesund er den, takket være flott privat innsats, igjen tilbake hvor den hører hjemme. For at flere slike redningsaksjoner skal lykkes i fremtiden, har undertegnede vært i kontakt med en rekke personer og instanser. Formålet med arbeidet som nå er satt igang i denne saken, er å få problemet med skadde fugler inn i et fast system hvor det offentlige tar sin del av ansvaret. Håpet er at vi i nær framtid får opprettet et permanent rehabiliteringssenter for fugl i Vest- Agder hvor alle kan henvende seg for å få den hjelp de trenger.

Forfatterens adresse:

Birger Westergren
Sømskleiva 11,
4637 Kristiansand
Tlf 38046987

Sjøgugloppsynet i Vest-Agder 1998.

Av Runar Jåbekk

Som de fleste av Piplerkas lesere vel har fått med seg har NOF avdeling Vest-Agder på oppdrag av fylkesmannens miljøvernavdeling overtatt oppsynet i sjøguglreservatene i Vest-Agder. Denne rapporten oppsummerer aktiviteten knyttet til det oppsynet vi har utført i sjøguglreservatene i Vest-Agder i 1998. Erfaringer fra de tre årene NOF har hatt ansvaret for oppsynet diskuteres, og det gis et forslag til hvordan prioriteringen av aktiviteten bør være i årene som kommer.

Generelt

Oppsynet i sjøguglreservatene i Vest-Agder fulgte i hovedsak samme opplegg som i 1996 og 1997. Som i 1996 og 1997 hadde NOF avd. Vest-Agder ansvaret for oppsynet i samtlige kommuner bortsett fra Søgne. De samme 17 oppsynsmennene som i 1996 og 1997 var også aktive i 1998. Som i 1997 satset vi også i år på å registrere eventuelle forstyrrelser i reservatene etter utløpet av ilandstigningsforbudet 15. juli. Det ble i 1998 foretatt betydelig flere oppsynsturer enn det planlagte minimum. (Se tabell 1) Som tidligere er de reservatene med erfaringsmessig mest forstyrrelser prioritert.

Værmessig var 1998 omtrent det motsatte av 1997, med utrolig mye dårlig vær. Lange perioder med regn og/eller sterk vind avløste hverandre stort sett hele sommeren igjennom.

Den mest gledelige nyheten i år var at vi konstaterte toppskarv hekkende på Klovholmene. Dette er første gang arten hekker i Vest-Agder. 1 par fikk 2 unger på vingene. Også på Hjorten ble det observert toppskarv med en oppførsel som tydet på at holmen kan bli en aktuell hekkeplass.

Brudd på vernebestemmelsene.

Som det går fram av tabell 1 ble det kun registrert min. 7 overtredelser i 1998. Jeg vil anta at det dårlige været er en av årsakene til dette. Store deler av sommeren var vinden/sjøen så sterk at det var vanskelig å gå i land i mange av reservatene.

Følgende overtredelser ble registrert i 1998:

Brattholmen: Båt fisker for nær land 01.06. Ingen fugl skremt opp.

Revsund: Umerket blåse ca. 20m fra land 01.06.

Valloy: Bålrester + "søppel" 26.06 tydet på at det nylig hadde vært folk i land på fast plass på østsiden.

Slettingen: Båt med tyske turister fisket helt inne i sundet mellom S. og L. Slettingen 04.07. Da hekkingen var totalt mislykket, og holmen var tom for fugl, ble det ikke grepet inn.

Hjorten: 2-3 umerkede ruser/teiner lå for nær hele sesongen.

Udvaare: Enkelte umerkede teiner/ruser lå for nær hele sesongen.

Reservat	Antall besøk. (Antall planlagte besøk i parentes)	Antall brudd på vernebestemmelsene
Brattholmen	4 (3)	1
Revsund	3 (3)	1
Gåseholmen og Slettholmen	4 (3)	0
Terneholmen og Grønningen	8 (7)	0
Oksø	3 (3)	0
Skjede	2 (3)	0
Valløy	9 (7)	min. 1
Søndre Eggvær	9 (7)	0
Kjellingen	9 (7)	0
Skjøringen	8 (7)	0
Store Vengelsholmen	10 (7)	0
Slettingen	8 (7)	1
Skottholmen	12 (7)	0
Bjørmen	10 (7)	0
Klovholmene	22 (7)	0
Hjorten	12 (7)	min. 1
Hummerholmen	10 (7)	0
Olavskjæran	8 (7)	0
Udvaare	5 (7)	min. 1
Agneskjæret	6 (7)	0
Småskjærene	2 (2)	0
Guleholmene	2 (2)	0
Markøy	3 (3)	0
Terneholmen	8 (4)	1
Jakobs-, Lille- og Rundholmen	4 (3)	0
Skydskjær	6 (3)	0
Rauna	9 (10)	0
Raudholmene	1 (3)	0
Svineholmene	1 (3)	0
Totalt	198 (153)	min. 7

Tabell 1. Antall besøk og brudd på vernebestemmelsene i de enkelte reservat. Antall planlagte besøk vises i parentes.

Terneholmen: 3 av skiltene manglet ved første besøk 06.05., og var tydeligvis fjernet med makt av uvedkomne. Ellers lå to tyskere kloss i land og fisket 02.06. De forsvant da oppsynet kom roende ut.

Rauna: Det ble ikke registrert brudd på vernebestemmelsene her. Vi vil likevel nevne at det var planlagt, og annonsert, en stor tur i regi av menigheten i Vanse kirke til Rauna 14. juli, til tross for at oppsynet var varslet, og hadde informert de turansvarlige om at tillatelse måtte innhentes fra fylkesmannen. Slik tillatelse ble ikke innhentet. Det var planlagt 2 busser med folk. Heldigvis ble turen avlyst p.g.a. dårlig vær.

I tillegg til dette var det gitt tillatelse til reparasjonsarbeider på redningshuset i tiden med ilandstigningsforbud. Arbeidet ble påbegynt i juni, og fortsatte ut sesongen. Arbeidet forstyrret utvilsomt hekkingen i nærområdet til stasjonen. Det burde vært mulig å utføre slikt arbeid etter hekkesesongen, i løpet av august og september.

Skilting

Det ble gjort en stor jobb med skilting i 1997, slik at det i 1998 kun ble foretatt enkelte utskiftninger/suppleringer av slitte/ødelagte silt. Vi har relativt få skilt igjen, men forhåpentligvis er det nok til sesongen 1999. Dersom vi lykkes med å få utvidet ferdelsesforbudet i reservatene til 01.08, vil det være dumt å produsere nye opplag av underskiltene før dette. Hovedskilt vil vi nok trenge flere av, i hvert fall fra sesongen 2000.

Fugleregistreringer

Følgende registreringer ble gjort i 1998:

Brattholmen: Reirtelling: Sildemåke 313, svartbak 2, gråmåke 9 og tjeld 1.

Revsund: Reirtelling: Makrellterne 8.

Gåseholmen: Brukbart med fiskemåker.

Slettholmen: Ca. 20 makrellterner. Hekket her for første gang på flere år.

Terneholmen og Grønningen: Reirtelling: Fiskemåke 75. Makrellterne 4. Ellers normalt med sildemåker.

Oksø: Normal bestand av sildemåker og gråmåker.

Skjede: Omtrent som i 1997.

Valøy: Anslått ca 400 par sildemåker. Mye gåselort. 1 par med gravand. Hekkingen totalt mislykket for sildemåkene.

Kjellingen: Reirtelling: Sildemåke 17. Ingen produksjon.

Storskjær: Reirtelling: Sildemåke 3. Ingen produksjon.

Nordreskjær: Reirtelling: Sildemåke 25. Gråmåke 9. Ingen produksjon.

Søndre Eggvær: Anslått ca 25 par sildemåker. Ingen unger produsert.

Skjeringen: Som "vanlig" ingen hekking.

Store Vengesholmen: Anslått ca 800 par sildemåker i kolonien i starten av sesongen. Ca 20 par gråmåker og 10 par svartbak. Sildemåkene forsvant gradvis i tiden etter klekking, og ingen unger kom på vingene. Også gråmåkene og svartbakene fikk få unger på vingene.

Slettingen: Reirtelling: Sildemåke 15. Gråmåke 4. Svartbak 10. Ingen produksjon hos sildemåkene.

Skotholmen: Det vanlige svartbakparet hekket, men ingen unger kom på vingene.

Bjørnen: Normalt med sildemåker og gråmåker. 1 par svartbak. Sildemåkene fikk ingen unger på vingene, mens gråmåkene produserte brukbart.

Hjorten: Ca 20 par sildemåker hadde totalt mislykket hekking. Ca 10 par gråmåker og 20 par svartbak produserte normalt med unger. 3 toppskarv 27.6 oppførte seg slik at vi fikk mistanke om hekking, men ingen reir ble funnet.

Klovholmene. Ca 250 par sildemåker, 75 par gråmåker, 6 par gråmåker og 15 par makrellterner. Makrellternene forsvant før klekking. Sildemåkene fikk 5-10 unger på vingene. Gråmåkene hadde også noe dårligere produksjon enn normalt. Vest-Agders første hekkende par med toppskarv fikk 2 unger på vingene.

Hummerholmen: Ca 100 par sildemåker, 30 par gråmåker og 7 par svartbak. Brukbar produksjon hos gråmåke og svartbak. 15-20 sildemåkeunger produsert.

Udvaare: Ca 150 par sildemåke 5 par gråmåke og 10 par svartbak. Kun noen få svartbakunger produsert, og total hekkesvikt hos sildemåkene.

Agneskjær: Reirtelling: Gråmåke 167, sildemåke 79, svartbak 12. Bra produksjon hos gråmåkene og svartbakene. Ingen sildemåkeunger på vingene.

Olavskjær: Kun ett par svartbak hekket. hekkeresultat uvisst.

Småholmene: Ingen hekking.

Guleholmene: Anslått ca 40 par makrellterner, 15 par sildemåker og 10 par svartbak. Uvisst produksjon.

Markøy: Anslått ca antall par: Gråmåke 150-200, sildemåke 15, svartbak 15, ærfugl 1, tjeld 1, havhest 1 (8 fugler satt i fjellet, og muligens hekket flere). Lokaliteten er fortsatt eneste hekkeplass for havhest i fylket.

Jakobs-, Lille- og Rundholmen: Anslått antall par: Fiskemåke 15, gråmåke 1, hettemåke 1, makrellterne 4 og tjeld 1. Ukjent hekkesuksess.

Skydskjær: 1 par svartbak og 1 par fiskemåke. Begge hadde mislykket hekking.

Terneholmen: Reirtelling: Gråmåke 148, sildemåke 25, svartbak 5, fiskemåke 1, kanadagås 1, siland 5 og knoppsvane 1. Bra hekkesuksess for stormåkene.

Rauna: Reirtelling: Sildemåke 3685, gråmåke 250, svartbak 20, fiskemåke 119, hettemåke 4, rødnebbterne 18, ærfugl 300, gravand 1, tjeld 13, sandlo 1, vipe 1. Sildemåkene hadde relativt dårlig hekkesuksess, og vel 1000 unger ble flyvedyktige. Gråmåkene og svartbakene hadde meget god hekkesuksess, mens fiskemåkene ikke fikk en eneste unge på vingene. Rødnebbternene hadde også en totalt mislykket sesong.

Svineholmene: 1 par gråmåke.

Raudholmene: Reservatet ble kun besøkt 25.07.97. Kun en enslig fiskemåke oppholdt seg da i reservatet. Det kan ha hekket flere par her, men vi var ikke i land på holmene og sjekket dette. De siste

årene har det imidlertid vært minimalt med hekkende sjøfugl her.

Oppsummering av hekkeregistreringene.

Sildemåke. Det er tydelig at arten sliter voldsomt i området øst for Lindesnes. Vest for Lindesnes er bestanden stabil eller økende, og brukbart med unger produseres. På strekningen Lindesnes - Randesund var det igjen elendig produksjon. I Lindesnes kommune kom kun 15-30 unger på vingene. I Mandal og Søgne kommune ble ingen unger flyvedyktige. Også i Kristiansand var det svært dårlig produksjon.

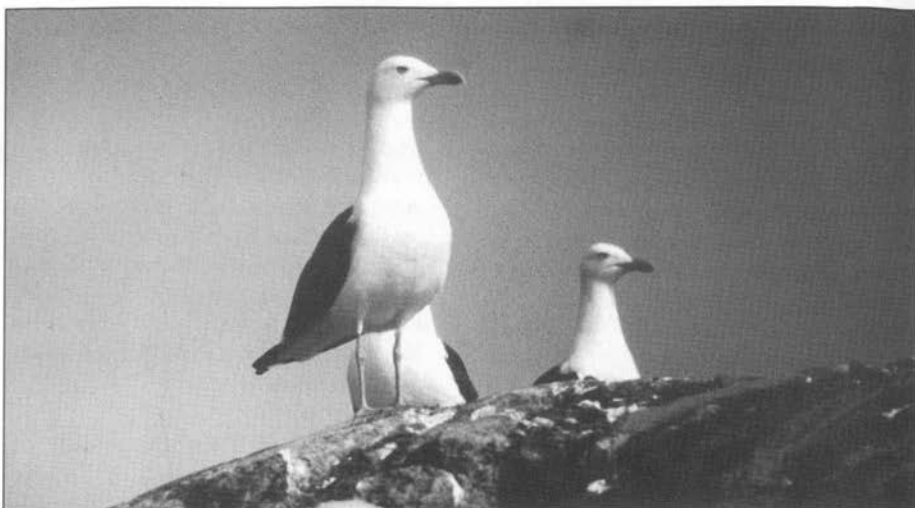
Etter en lang rekke dårlige produksjonsår i midtfylket ble også antall par som gikk til hekking i dette området sterkt redusert i år. Den drastiske reduksjonen vises i tabell 2. Også i Søgne er det konstatert noe færre hekkende par enn tidligere år, mens det i Kr.sand er relativt små endringer siden -93.

Vi er helt overbeviste om at den dårlige hekkesuksessen de senere årene skyldes matmangel. Fuglene går til hekking som normalt, men mislykkes i ungeperioden. Sannsynligvis spiser foreldrene opp ungene når de skjønner at de ikke finner nok næring til å fø disse opp. Vi har ved flere anledninger sett at ungene er blitt spist av foreldrene. Det er også svært få døde unger å finne, selv i store kolonier, der antall lagte egg skulle tilsa flere tusen klekte unger. Ved enkelte tilfeller ser det dog ut til at næringssvikten har inntruffet i slutten av ungetiden, og da har vi funnet store mengder døde unger, i nesten flyveferdig alder.

For de andre måke- og terneartene var det ikke dramatiske endringer i forhold til tidligere år. Svartbak og gråmåke hadde noe dårligere hekkesuksess enn de to foregående år, noe som sannsynligvis skyldtes det kalde og fuktige været. Vi fant flere oversvømte reir, og også tilfeller der

Reservat	1993	1997	1998
Agneskjær	298	295	79
Udvaare	336	350	150
Hummerholmen	183	150	100
Hjorten	41	30	20
Klovholmene	177	350	250
Bjørnen	57	100	100
Slettingen	501	308	15
Store Vengesholmen	2000	1300	800
Søndre Eggvær	137	50	25
Nordreskjær	87	76	25
Storskjær	66	46	3
Kjellingen	126	92	17
Valløy	800	600	400
Sandøy (ikke res.)	804	1021	0
Totalt	5613	4730	1984

Tabell 2. Antall hekkende par sildemåker i de viktigste reservater i Lindesnes og Mandal kommune.

Sildemåken i Vest-Agder sliter med svært dårlig ungeproduksjon.

det så ut til at unger var frosset i hjel. Muligens hadde den dårlige produksjonen av sildemåke innvirkning på svartbakproduksjonen i enkelte store kolonier, da en del svartbakpar spesialiserte seg på å spise sildemåkeunger.

Forholdene i reservatene etter 15. juli.

Som tidligere nevnt var været svært dårlig det meste av sommeren 1998. Dette satte også sitt preg på turisttilstrømningen i skjærgården, som var svært redusert i store deler av sesongen. Det var derfor svært få tilfeller av ilandstigning i reservatene de to siste ukene av juli. De fleste dagene i denne perioden var det grov sjø, og svært vanskelig å gå i land i mange av reservatene. I tillegg var det jo omtrent ikke produksjon av sildemåkeunger i de fleste reservater, så ingen "uheldige" episoder ble registrert.

Dette rokker likevel ikke med vårt syn på en forlengelse av ilandstigningsforbudet. De foregående år har til fulle vist at det i år med normal produksjon og bra vær, kan en

enkel ilandstigning i et reservat gjøre stor skade.

Opplegg for 1999

Oppsyn: Opplegget bør følge tidligere praksis, som ser ut til å fungere bra.

Skilting: Som tidligere nevnt er det forhåpentligvis ikke nødvendig med den store innsatsen her i 1999.

Registreringer: Det bør i løpet av vinteren lages et opplegg for å følge utviklingen i sildemåkekoloniene. Dette bør diskuteres på møtet 08.12.98.

Informasjon: Det er stort behov for info-tavler og brosjyrer, men disse må vel avventes til et eventuelt utvidet ilandstigningsforbud er avklart.

Forfatterens adresse:

*Runar Jåbekk
Jåbekk
4500 Mandal*

Fugler i Vest-Agder 1996.

Av Tellef Barøy Vestøl

Denne rapporten omhandler observasjoner fra 1996 av artene på Vest-Agder's rapporteringsliste. Artsutvalget følger listen publisert i «Piplerka» nr. 2/3-1995 side 102-107, samt NFKF's rapporteringsliste publisert i «Fugleåret 1995» side 29. Til slutt i rapporten er det medtatt en del observasjoner fra tidligere år som er rapportert inn etter at forrige rapport ble publisert i «Piplerka» nr. 1-1997.

Etter artsnavnet er det angitt hvilke observasjoner som skal rapporteres. *H* betyr at bare hekkefunn skal rapporteres, f.eks. smålom, men her er det i noen tilfeller også tatt med mulige og sansynlige hekkefunn. For noen arter skal kun funn utenom Lista rapporteres, f.eks. islom. For andre arter skal kun funn fra Lista rapporteres, da øvrige funn skal godkjennes av LRSK, og følgelig blir publisert i sjeldenhetsrapporten, f.eks. vandrefalk. En del arter skal kun rapporteres dersom det er gjort funn i en spesiell periode. F.eks. skal det for storlom bare

rapporteres funn f.o.m. november t.o.m. mars, angitt med (11-3), samt hekkefunn, angitt med *H*. Ellers er en del spesielle funn tatt med i rapporten, f.eks. store antall, seine og tidlige funn e.l. Forkortelsen *LiFu* angir at funnet er gjort innenfor stasjonsområdet til Lista Fuglestasjon. D.v.s. Verevåien til Vågsvollviga, samt Lebeltet og jordbruksområdene innenfor.

Forkortelser som er brukt i rapporten:

F	: hunn
M	: hann
ind	: individ
ad	: adult (voksen fugl)
juv	: juvenil (ungfugl i første fjædrakt)
imm	: immaturus (ikke voksen fugl)
subad	: subadult (verken juv eller ad)
tr	: trekkende
rm	: ringmerket
1K	: fugl i 1. kalenderår
1K+	: fugl i 1. kalenderår eller eldre
2K	: fugl i 2. kalenderår

SMÅLOM H

Flekkefjord: 1 par obs flere ganger i Lundevann 7.4. – juni (SGR,AGR,GGR)

STORLOM (11-3) + H

Flekkefjord: 1 par med tilhold i Ubergvann i mai (KGR)

ISLOM (Kun funn utenom Lista)

Flekkefjord: 1 ad Flekkefjord havn 6-22.12 (GGR,AGR)

GULNEBBLOM

Farsund: LiFu: Totalt 18 i vårhalvåret, inkludert 1 13.2, maks 9 NV 7.5.
4 loggførte ind 16.10 – 24.11 (LiFu)
Havika: 1 8.4 (MLP)

TOPPDYKKER

Flekkefjord: 1 Kirkehavn 10.3 (SGR,GGR,BOT)
Farsund: Brekne: 2 tr SØ 15.10 (TBV)
Hanangervann: 1 par 25.5 (TAO,KOL,KSO)
Farsund havn: 1 18.2-15.3 (TAO,KOL,KSO,NHL)
Mandal: 3 ind Sjøbodvik 20-28.2 (MSL,GGU,MHE,TBE)

GRÅSTRUPEDYKKER

Farsund: Snekkestø: 1 9.3 (KOL)
Hålebukta: 2 9.3 (KOL)
LiFu: 27 loggførte ind i 1996, bl.a. 1 ad 12.8 – 19.8,
maks 6 24.3 og 4 17.10. (LiFu, TAO, KOL)
Brekne: 1 10.3 (KOL)
Nordhasselbukta: 1 5.4 (TBV), 2 1.5 (GGU,MLP,RAA), 1 ad. 8.9 (TAO),
1 26.12 (TAO)
Fugleviga: 3 14.2 (KOL), 1 2.3 (KSO)
Kviljoødden/Kviljosanden: 1 28.1 (MLP), 1 20.2 (TAO), 1 4.4 (GGU),
2 8.4 (GGU,JGN)
Hanangerbukta: 2 30.3 (KOL,KSO), 1 7.4 (TBV), 1 14.4 (TAO,KOL,GHS)
Haugestranda: 2 30.4 (KOL)
Husebysanden: 1 14.1 (GGU,IFL,IRA), 1 13.10 (KOL), 1 24.11 (KOL)
Lomsebukta: 1 19.3 (KOL), 1 13.10 (KOL)
Loshavn: 1 (oljeskadet) 14.1 (KSO), 1 26.3 (KOL)
Nesheimvann: 2 12.10 (KSO), 2 19.10 (KSO)

HORNDYKKER (5-8) samt alle funn utenom Lista

Farsund: Stort antall: Kviljosanden-Havika: 73 14.4 (TAO,KOL,GHS)

STORSKARV (ferskvannsfunn)

Mandal: 1 ind Fasselandsvann 15.10 (TBE,MHE), 1 ind Ronavassdraget 15.11 (TBE)

Årsaken til at vi ønsker ferskvannsfunn innrapportert er at den mellomeuropeiske underarten av storskarv (mellomskarv *Phalacrocorax carbo sinensis*) ofte holder til i og hekker i ferskvann, og at denne underarten brer seg nordover og kan ventes å etablere seg som hekkefugl også i vårt fylke. Den er allerede konstatert hekkende i Rogaland og Østfold, om enn disse funnene ikke er behandlet av NSKF ennå. I ferskvannene på Lista de opptrer storskarv nå alminnelig hele året, og i stadig økende antall. Det gjelder også for 1996, og Lista-rapportørene har valgt og ikke rapportere disse funnene lenger.

TOPPSKARV

Farsund: Hålebukta: 2 9.3 (KOL)
Jølle: 7 21.1 (GGU,BHF), 5 16.9 (KOL)
Verestranda: 1 17.8 (TAO)
LiFu: Økende antall observasjoner, særlig på høsten med hele 808 loggførte ind.
Maks 26 NV 8.5 og 56 ind 18.10 (LiFu, TAO, KOL)
Tjørveneset: 3 11.8 (TAO,KOL), 4 27.8 (TAO), 1 14.9 (TAO,KSO),
1 tr. NV 18.10 (TAO), 5 22.12 (KOL), 2 26.12 (TAO)
Nordhasselbukta: 3 2.3 (KSO), 3 2.4 (TAO), 2 6.4 (KOL), 1 24.8 (TAO),
1 15.9 (TAO), 1 10.11 (TAO), 4 29.11 (TAO), 6 1.12 (TAO), 5 7.12 (KOL),
1 26.12 (TAO)
Steinsviga: 2 7.12 (KOL), 1 26.12 (TAO)
Østhasselneset: 1 2.5 (KOL), 4 14.8 (TAO,TJE)
Fugleviga: 10 11.12 (TAO)
Rauna: ca. 10 20.2 (TAO), 1 2.3 (KSO), 20 27.4 (TAO,KOL,KSO),
3 1.6 (TAO,KOL,KSO), 2 25.6 (TAO,KOL), 6 8.7 (TAO,KSO),
6 16.7 (TAO,KSO), 5 20.7 (KSO), 5 21.7 (TAO,KSO,TOH), 7 4.8 (KSO),
ca. 40 14.8 (TAO,TJE), 14 7.9 (TAO,KSO), 15 14.9 (TAO,KSO), 19 21.9 (KSO)
Nesheimsanden: 2-3 28.4 (KSO), 14 22.9 (KOL)

Kviljoødden: 2 28.1 (MLP,RHO), 2 20.2 (TAO), 2 30.3 (KOL,KSO),
30 14.4 (TAO,KOL,GHS), 1 28.4 (KSO), 1 24.7 (KSO), 3 31.7 (TAO),
1 15.8 (KOL), 13 17.8 (KSO), 2 25.8 (KOL), 2 5.9 (KOL), 27 8.9 (TAO,KSO),
ca. 15 15.9 (KOL), 13 21.9 (KSO), ca. 45 22.9 (KOL,KSO), 6 27.9 (TAO,KSO),
27 13.10 (KSO), ca. 30 13.11 (KOL), ca. 10 8.12 (KOL), ca. 30 11.12 (TAO)
Hanangerbukta: 4 14.1 (KSO), 1 4.2 (KSO), 3 20.2 (TAO), 3 2.3 (KSO),
ca. 25 14.4 (TAO,KOL,GHS)
Havika: 4 14.1 (KSO), 6-11 4.2 (KSO), 3 2.3 (KSO), 6 14.4 (TAO,KOL,GHS),
1 28.4 (KSO), 5 30.4 (KOL)
Haugestranda: ca. 15 30.4 (KOL), 4 21.9 (KOL), 2 11.12 (TAO)
Husebybukta: noen 13.10 (KOL)
Einarsnes: 4 30.4 (KOL)
Loshavn: min. 2 4.2 (KSO)

Lindesnes: 1 ind Lillehavn 6.1 (GGU,IFL,IRA), 3 ind Lillehavn 3.3 (MLP,RHO)

SANGSVANE (6-8)

Farsund: Nesheimvann: 1 ad 17.8 (KSO)

Siden 1972 har noen få par sangsvaner hekket i Sør-Norge, først i Sogn og Fjordane, senere også i Østfold, Hedmark og Oppland. Ingen ting tyder på at sangsvana har hekket i Vest-Agder ennå, men vi bør holde øynene åpne for at denne majestetiske fuglen også kan finne på å gjøre det her hos oss.

SÆDGÅS u.a. *A.f.rossicus* & *A.f.fabalis*

Farsund: LiFu: 2 1.4, 5 SØ 5.4 (LiFu)
Slevdalsvann: 1 20.2 (TAO)
Bausje: 1 (*rossicus*) 13.1-14.1 (KSO,BHF), 4 17.1 (TAO)
Midthassel: 29 21.1 (GGU), 34 (3-4 *fabalis*, resten *rossicus*) 10.3 (KSO)
Østhassel: 30 (Stort sett *rossicus*, men muligens enkelte *fabalis*) 3.2 (KSO),
29 (*rossicus*) 2.3 (KSO), 3 19.3 (TBV)
Steinsviga: 33 17.3 (GGU)
Fugleviga: 2 5.3 (KOL)
Nesheimvann: 12 (9 *fabalis* + 3 *rossicus*) 27.1 (TAO,KSO)
Kviljo: 22 14.1 (KSO), 1 20.1 (TAO,KOL,KSO), 1 2.3 (KSO)
Hananger: ca. 18 6.2 (KOL)
Hauge Ø: 1 20.1 (TAO,KOL,KSO)
Lindesnes: 1 ind Rødberg/Snik 27-28.1 (RHO)
Mandal: 15 ind Jåbekk 27.1 – 3.2 (FJØ,RHO,MLP), 2 ind Ronekilen 15.4 (FJØ)
Søgne: 7 Søgnejordet 21.1 (JEB,TBV)

En rekke av fuglene som dukket opp i 1996 er av observatørene angitt å tilhøre den sibirske underarten *Anser fabalis rossicus*, på svensk kalt tundrasædgås, som overvintrer bl.a. i Sør-Sverige. Fortsatt er ingen funn av denne underarten godkjent i Norge, men det er bare et tidsspørsmål. I 1996 var det langt flere sædgjess å se i Sør-Norge enn det som er vanlig, og den østlige underarten dominerte. De fleste av fuglene fra Vest-Agder som ikke er angitt med underart viste også karakterene til u.a. *rossicus*.

KORTNEBBGÅS

Flekkefjord: 10 ind tr. SØ Mønstermyr 18.10 (GGR)
Farsund: Lista fyr: 5 SØ 5.4 (TBV)
Vågsvollvåien: 1 21.9 (KSO)
Slevdalsvann: 17 tr. SØ 13.10 (TAO)

Brekne: 4 tr. NV 18.2 (KOL)
Nesheimvann: 9 14.1 (KSO), 2 27.1 (TAO,KSO), 1 17.8 (KSO),
1 28.9 (TAO,KSO,GGU)
Kviljo: 1 20.1 (JEB,TBV), 1 3.2 (KSO), 4 9.3, 10.3 og 16.3 (KSO)
Hanangervann: 1 8.10 (KOL,TAO), 1 13.10 (KOL)
Hauge Ø: 1 10.10 (KOL)
Søgne: 1 Åros 21.1 (JEB,TBV)

TUNDRAGÅS u.a. *A.a.albifrons*

Farsund: LiFu: Opptil 6 ind (5.3 – 15.3) i perioden 4.2 – 2.4. 1 31.8 og 2.9, 3 2.10
(LiFu, TAO)
Vågsvollmarka: 6 ad. 5.3 (TAO), 6 10.3 (KOL), 6 19.3 (TBV)
Nordhassel: 1 27.1 (GGU)
Østhassel: 40 17.3 (GGU)
Hellemyra: 1 24.2 (GGU)
Nesheimvann: 33 27.1 (TAO,KSO), 1 3.2 (KSO), ca. 40 13.3 (KOL),
29 31.3 (KSO), 3 7.4 (KSO), noen 13.4 (NN)
Nesheim: 37 16.3 (KSO), 26 23.3 (KSO)
Kviljo: 36 11.1 (KOL), 36 14.1 (KSO), 38 20.1 (JEB,TBV),
13 27.1 (TAO,KSO), 42 3.2 (KSO), min. 36 1.3 (KOL), min. 37 2.3 (KSO),
29 9.3 (KSO), 38 10.3 (KSO), 5 21.4 (KSO)
Hananger: 26 4.1 (KOL), 37 3.2 (GGU,IFL), ca. 46 6.2 (KOL), De fleste av en flokk
på 50 «grå» gjess observert 10.2 tilhørte denne arten, men umulig å se nøyaktig antall
p.g.a. kraftig snøstorm. (TAO,KSO), min. 37 13.2 (KOL), 30-40 14.2 (KOL),
min. 32 15.2 (KOL), 45 27.2 (KOL), 43 28.2 (KOL)
Lindesnes: 1 ind Snik 27.1 (GGU)
Mandal: 1 2K Jåbekk 29.1 (TBV)
Søgne: 1 ad + 1 2K Åros 21.1 (JEB,TBV), 4 ad + 3 juv Åros 26.11. – 1.12 (OKI)

GRÅGÅS H

Farsund: Brastadvann: 1 par m/2-3 pull i juni (EKL)
Prestevann: min. 1 par etablert, men kull ble ikke observert dette året. (KOL)
Hanangervann: 7 par etablert. Forskjellige ungekull ble observert fra 9.5.
Maksimalt 4 kull m/3+5+4+1 pull ble observert 14.6.-30.6
Min. 3+5 juv ble observert 10.7 (KOL, TAO, KSO)
Kråkenesvann: 7 par etablert. 3 rugende observert 11.5 (KOL, TAO)
Egelandstjern, Spind: 5 par etablert. 4 kull med 6+2+X+X pull observert 19.5
(KOL)
Mandalsdistriktet: I alt 13 sikre og sannsynlige hekkefunn på strekningen Lindesnes – Søgne.
Antagelig hekker minst 15 par (FJØ)

Grågjessene i Hananger- og Kråkenesvannet er samme bestanden og de fleste kullene svømmer etter hvert over i Hanangervann selv om de er klekket i Kråkenesvann.

HVITKINNGÅS

Farsund: LiFu: 3 25-26.3, 439 NV 5.5, 2 8.6, 1 19.6, 1 27.11 – 2.12 (LiFu)
Brekne: ca. 50 tr. NV 5.5 (TAO,KOL)
Nesheimvann: 5 14.1 (KSO), 5 20.1 (TAO,KOL,KSO), 5 27.1 (TAO,KSO),
4 1.4 (KSO), 4 6.4 (TBV), 4 7.4 (KSO), 4 8.4 (GGU,JGN),
1 12.5 (TAO,KOL,KSO), 3 4.6 (TAO), 2 11.12 (TAO)

Hanangervann: 1 18.5 (KSO)
Mandal: 28 ind Hille 16.5 (FJØ)

RINGGÅS u.a. *B.b. bernicla*

Farsund: LiFi: 3 14.1, 5 16.1, 54 SØ 15.10 (TAO, LiFu)
Rauna: 1 ad. 20.7 (KSO), 2 ad. 14.8 (TAO,TJE), 1 ad. 7.9 (TAO,KSO),
2 ad. 14.9 (TAO,KSO), 1 ad. 21.9 (KSO)
Kviljodden: 1 ad. 31.7 (TAO)

RINGGÅS u.a. *B.b. hrota*

Farsund: LiFu: 1 20-24.3, 280 NV 23-30.5, 6 ad. 21-28.9 (GGU, LiFu, TAO)
Brekne: 150 tr. NV 29.5 (KOL)
Fugleviga: 350 tr. NV 30.5 (KOL)

RINGGÅS ukjent underart

Farsund: LiFu: 1 24.3 (TAO), 8 observasjonsdager om høsten (LiFu)

GRAVAND (12-1)

Farsund: LiFu: Observerert gjennom hele vinteren fra 17.12 (1995), bl.a. 3 14.1 (LiFu, TAO)
Nordhasselbukta: 1 26.12 (TAO)
Fugleviga: 6 12.1 (KOL)
Mandal: Det har vært en økning i hekkebestanden. Totalt hekker det nå minst 6-7 par.
(FJØ,TBE)
Søgne: 1 par hekket Kubbøy (TBE)

STJERTAND

Farsund: LiFu: 1 21.2. Ellers 102 loggførte ind på 41 obs.dager i perioden 4.4 – 7.11,
maks 7 29.8 (LiFu).
Steinodden-omr.: 2 18.8 (TAO)
Fugleviga: 1 M 17-27.2 (GGU,NHL,KOL), 1 M 2.3 (KSO), 1 M 13.3 (KOL)
Rauna: 4+ 7.9 (TAO,KSO), 1 14.9 (TAO,KSO), 3 21.9 (KSO), 1 M 11.12 (TAO)
Nesheimvann: 1 M + 1 F 1.4 (KSO)
Hanangervann: 7 15.9 (KSO)

SKJEAND

Farsund: LiFu: 62 loggførte ind på 31 obs.dager i perioden 8.3 – 28.10, maks 6 21.5 (LiFu)
Tjørvebukta: 1 M 22.5 (TAO)
Rauna: 1 par 27.4 (TAO,KOL,KSO), 1 4.8 (KSO), 3 14.8 (TAO,TJE),
2 7.9 (TAO,KSO), 2 14.9 (TAO,KSO), 3 21.9 (KSO)
Hanangervann: 1 par 30.4 (KOL)
Haugetjern: 1 par 18.4 (TBV), 1 par 10.5 (KOL), 1 M 13.5 (TBV),
1 par 18.5 (KSO), 1 par 21.5 (KOL), 1 par 22.5 (TBV), 1 par 24.5 (KSO),
1 M 28.6 (TBV), 1 M 1.6 (KSO,TBV), 1 M 3.6 (KOL), 1M 8.6 (GGU,NHL),
1 F m/X pull 23.6 (KSO), 1 M 24.6 (TBV), 1 F med 6-8 pull 4.7 (KOL),
1 F med 3+ pull 18.7 (TBV)

KNEKKAND

Farsund: Veresumpen: 2 M+1 F 21.3 (NHL,TOH) og 23.3 (GGU,MLP)
LiFu: 50 loggførte ind på 19 obs.dager 31.3 – 17.5, maks 8 1.5.,

1 M 24.8 – 6.9 (TAO, LiFu)

Tjørvebukta: 2 M 2.4 (TAO), 1 par + 2 M 6.4 (KOL), 1 par 16.5 (TAO),
1 par 22.5 (TAO)

Slevdalsvann: 2 M 6.4 (TAO), min. 1 M 7.4 (KOL,KSO), 1 M 26.4 (TAO),
3 M + 1 F 1.5 (GGU,MLP,RAA), 1 par + 1 M 4.5 (TAO), 1 par 11.5 (TAO),
1 par + 1 M 16.5 (TAO), 1 M 22.5 (TAO), 1 M 24.5 (TAO)

Tjørvedøttan: 1 par 19.5 (TLI)

Nesheimvann: 1 M 1.4 (KSO), 1 par + 1 M 12.5 (TAO,KSO), 1 M 4.6 (TAO),
1 par 5.6 (TAO,KOL)

Haugetjern: 1 M 18.5 (KSO)

KRIKKAND

Mandal: Spesielt funn: 2 M overvintret Bankebroa fra nov-95 til apr-96 samt fra nov-96 og ut
året (FJØ)

ÆRFUGL

Farsund: Stor hekketetthet: 215 reir funnet Rauna 1.6 (KSO, KOL, TAO)

TAFFELAND (Kun funn utenom Lista)

Lindenes: 1 M Snik 16.3 (MLP)

Mandal: 1 M Mandalselva 1.12 – 31.12 (FJØ)

TOPPAND H

Sirdal: Handelandsvann: 1 F 6.7 (KOL,TAO)

Tjørhom: 3 M+1 F 6.7 (KOL,TAO)

Hægebostad: Urevassjern: 3 M+1 F 4.6 (KOL), 1 F 14.7 (KOL),

1 F med 7 pull +1 F 25.7 (KOL)

Lautjern: 3 par + 1 M 4.6 (KOL)

SVARTAND H

Sirdal: Øybjørnsivatn: 3 ind. 6.7 (TAO,KOL)

tjern, Sirekrok: 2 pull 6.7 (TAO,KOL)

Omlid Badstog, Kviheia: 2 16.6 (OOL)

Breidevatn, Lilandsheia: 1 F med 3 pull +1 F 13.8 (KOL)

Sigbjørnsvatn, Øksendalsheia: 1 F med 1 pull 14.8 (KOL)

Langevatn, Øksendalsheia: 2 par 9.6 (KOL), 2 14.8 (KOL)

Flåvatn, Øksendalsheia: 1 par 9.6 (KOL)

Krokevatn, Øksendalsheia: 1 par + 1 F 9.6 (KOL)

LAPPFISKAND

Flekkefjord: 1F Løgene 13.2. – 23.3 (KGR,SGR,GGR)

1F Eie, Hydra 10.3 (SGR,GGR,BOT)

Farsund: Sigersvoll: 1 F 5.2 (KOL)

LiFu: 1 M 21.2 (LiFu)

Listahavnen: 1 M 23.2 (KOL), 1 M 24.2 (GGU), 1 M 27.2 (KOL)

Nesheimvann: 1 F 13.1 (KSO,BHF), 1 F 9.3 (KSO), 1 16.3 (KSO),

2 F 23.3 (GGU,NHL), 5 F 24.3 (MSP), 2 M + 4 F 1.4 (KSO,TBV),

1 M + 4F 6.4 (TAO,TBV), 1 M + 6 F 7.4 (KSO), 1 par 21.4 (KSO),

1 par 1.5 (GGU,MLP,RAA), 1 F 5.10 (KSO), 1 F 12.10 (KSO), 1 F 19.10 (KSO),

3 F 31.10 (KOL), 1 F 2.11 (TAO), 2 F 4.11 (KOL), 3 F 5.11 (KOL),
1 M + 5 F 17.11 (KSO), 1 M + 1 F 24.11 (TAO), 3 F 30.11 (TAO)

Hanangervann: 1 F 21.4 (KSO)

Kråkenesvann: 1 M + 1 F 14.4 (TAO,KOL)

Straumen: 1 F 3.2 (KSO)

Viken, Spind: 1 M+6 F 9.1 (KOL)

Lindesnes: 1 F Snik 16.3 (GGU,IFL,MHE)

Mandal: 1 par Bankebroa 21.2 (GGU), 1 M Bankebroa 25.2 (MLP),
2 M Ronekilen, 27.2 (GGU), 1 M Harkmark 3.3 (MLP),
1 par Ronekilen 16.3 (MLP), 2 M + 1 F Ronekilen 20-21.3 (FJØ,IHI,GGU),
1 F Leirvika 20.3 (FJØ,IHI)

Kristiansand: 1 F Otra ved Kjøita 7.2 (TBV)

VEPSEVÅK

Flekkefjord: 10 ind på trekk Mønstermyr 6.8. – 14.9, max 6 ind 14.9 (GRI)

Farsund: LiFu: 1 25.5, 1 4.9, 2 7.9 1 21.9 (LiFu)

Mandal: 1 ind Jåbekk 15.8 (TBE,KBE,RAA)

SIVHAUK

Farsund: LiFu: 1-3 ind 9.4 – 26.5 og 18.7 – 16.9,
totalt 78 loggførte ind på 50 obs.dager (LiFu,TAO,GGU,KOL,JER)
Slevdalsvann: 1 ad. M 26.4 (TAO), 1 ad. M 28.4 (KOL), 1 ad. M 4.5 (TAO),
1 ad. F 10.5 (TAO), 1 ad. M + 2 F 11.5 (TAO), 1 M 12.5 (KSO),
1 ad. M + 1 2K F 16.5 (TAO), 1 ad. M + 1 3K M + 1 ad F 19.5 (TAO,KOL),
1 3K M + 1 ad. F 24.5 (TAO), 1 par 29.5 (TAO), 1 ad. M 30.5 (TAO),
1 ad. M 3.6 (TAO), 1 ad. M 5.6 (TAO), 1 par 9.6 (TAO), 1 ad. M 17.6 (TAO),
1 ad. M 1.7 (TAO,KOL), 1 par 3.7 (KOL), 1 par 4.7 (TAO), 1 par 7.7 (KSO),
1 ad. F 13.7 (TAO), 1 ad. F 28.7 (KOL), 1 3.8 (KOL), 1 ad. F 17.8 (TAO),
1 ad. F 18.8 (TAO,KOL), 1 par + 1 juv. 24.8 (NHL), 1 ad. F+1 juv. 28.8 (TAO),
1 7.9 (KOL), 1 F + 1 juv. 8.9 (TAO,KOL)
Lista Flystasjon: 1 ad. M 14.9 (KOL)
Nordhassel: 1 1K 16.8 (TBV), 1 ad. F 21.8 (KOL), 1 ad. F 23.8 holdt hettemåke i
klørne! (KOL,TBV), 1 ad. F 24.8 (TAO)
Steinsviga: 1 F/juv. 5.9 (KOL)
Hellemyra: 1 17.8 (KOL)
Nesheimvann: 1 ad. M 7.4 (KSO), 1 F 12.5 (TBV), 1 juv. 25.8 (KOL)
Kviljo: 1 ad. F 1.5 (TAO,KOL)
Hanangervann: 1 F 12.5 (GGU,MLP,MHE)
Mandal: 1 F Søylekilen 25.5 (MHE)

MYRHAUK (12-2, 6-8)

Farsund: LiFu: Min. 2 ind overvintret. Enkeltind også sett senhøstes fram til årsskiftet.
(LiFu,KOL,TAO,BHF)
Brekne: 1 F 24.2 (TAO)
Tjørveneset: 1 F 28.1 (TAO,BHF,KOL)
Nordhasselbukta: 1 F 13.2 (TAO), 1 M 31.12 (KSO)
Østhassel: 1 F 28.1 (MLP,RHO)
Fugleviga: 1 F 8.2 (KOL), 1 F 27.2 (KOL)
Maberg: 1 F 17.2 (KSO)
Slevdalsvann: 1 F 14.1 (KOL), 3 F 21.1 (KOL,BHF), 1 F 26.1 og 28.1 (TAO)

Nordhasselmyra: 1 F 28.1 (KOL)

Hauge Ø: 1 F 1.2 (KOL)

MUSVÅK (12-2)

Flekkefjord: 1 ad lys form Austad 29.12 (GGR)

Farsund: LiFu: 1-2 nesten daglig januar, februar og desember (LiFu,KOL,TAO)
Slevdalsvann: 1 14.1 (KOL), 1 28.1 (TAO,KOL), 2 7.12 (TAO), 1 21.12 (KOL),
1 26.12 (KOL)
Tjørvebukta: 1 22.12 (KOL)
Nordhassel: 1 22.1 (KOL), 1 1.12 (TBV)
Fugleviga: 1 28.2 (KOL)
Nesheim: 1 29.1 (TBV)
Eikvåg: 1 13.1 (KSO,BHF)
Sandvikfjern, Spind: 1 9.1 (KOL)
Bjørnestad, Spind: 1 20.1 (JEB,TBV)
Lindesnes: 1 ind Vigeland sentrum 15.12 (TBE,MHE)
Mandal: 1 ind Rennes 15.12 (TBE,MHE), 1 ind Kvistholmen 23.12 (TBE,MHE)

FJELLVÅK (12-2) + H

Farsund: Slevdalsvann: 1 30.1 (TAO)
Nordhasselbukta: 1 7.12 (KOL)

KONGEØRN

Sirdal: Øksendal: 1 4.4 (TAO,KOL)
Tonstad: 1 28.7 (KOL)
Flekkefjord: 2 par med tilhold hele året i kommunen. Ellers 2 ad Mønstermyr 21.9 (GRI),
1 3K Abelsnes 10.3 (GRI), 1 ind funnet død Abelsnes 11.4 (Stav. Mus.). Ørna ble
opprinnelig fanget på Stiland i Lindesnes des 1994, og ble sluppet ved Paradisbukta,
Mandal 29.1.95 (FJØ,RJÅ,MHE), 1 1K Berrefjord 17.12 (GRI), 2-3 ind Hidra 31.12
(GRI)
Kvinesdal: 1 2K Netland 18.2 (GGU,IFL,IRA)
Farsund: Skjoldnes: 1 juv. 13.1 (KSO,BHF), 1 27.1 (TAO,KSO), 1 juv. 26.2 (KOL)
Åseral: 2 ind Ljosland 11.3 (MLP)
Marnardal: 1 2K Hesså, Bjelland 18.2 (GGU,IFL,IRA), 1 2K Breilid, Bjelland 18.2
(GGU,IFL,IRA)
Kristiansand: 1 ind Hamresanden ca 17.2 (OJØ)

FISKEØRN

Flekkefjord: Totalt 4 ind Mønstermyr 6.8. – 19.9, samt 1 ad samme sted 8.10 (GRI)
Farsund: LiFu: Enkeltind 8.4, 18.4, 25.4, 17.5, 24.8, 29.8 og 30.8 (LiFu)
Åpta: 1 14.5 (KOL)
Lindesnes: 1 ind Erseid 10.6 (OAB)
Marnardal: 1 ind Øyslebø 22.7 (OAB)
Mandal: 1 ind fisket daglig i juni og juli i området Sånum – Sjøsand. Fisken ble fraktet
oppover Mandalselva (FJØ,TBE m.fl), 1 ind Skarvøya 9.8 (MLP),
1 ind Ronavassdraget 28.8 (TBE,MLP), 1 ind Hogganvik 8.9 (MLP,TBE),
1 ind Jåbekk 8.9 (MLP,TBE)
Ved hekkeplassen fra 1992 og framover som tidligere er omtalt i Piplerka, varslet
paret ved besøk 29.6 (OAB)

TÅRNFALK (12-2) + H

Flekkefjord: 1 ind Andabeløy 5.1 (SGR,GGR)
Farsund: Agnefjellet, Spind: 1 F varsl. 2.6 (KSO)
Slevdalsvann: 1 7.12 (TAO)
Bausje: 1 21.12 (TBV)
Steinsvika: 1 17.2 (GGU)
Nesheim: 1 17.2 (GGU)
Kviljosanden: 1 11.12 (TAO)
Lyngdal: 1 M matet unge Bærøy 21.7 (TBV)
Mandal: 1 M Saltverket 5.2 (GGU), 2 ind Hille 21.12 (MLP,FJØ)
Søgne: 1 par hekket Ny-Hellesund (MHE,TBE)

DVERGFALK (12-2) + H

Flekkefjord: 1 M Hydra 31.12 (GGR)
Farsund: Tjørve: 1 17.1 (TAO)
Midthassel: 1 21.1 (GGU)
Nordhasselbukta: 1 22.12 (KOL)
Kviljo: 1 M 27.1 (GGU,IFL,IRA), 1 M 19.2 (KOL)
Lomsesanden: 1 20.1 (JEB,TBV)

LERKEFALK (Kun funn fra Lista, øvrige funn skal godkjennes av LRSK)

Farsund: LiFu: 1 1.6, totalt 20 loggførte ind på 17 obs.dager 10.8 – 6.10 (LiFu)
Slevdalsvann: 1 ad. 24.9 (TAO)
Torp: 1 15.7 (TBV)

JAKTFALK (Kun funn fra Lista, øvrige funn skal godkjennes av LRSK)

Farsund: LiFu: Opptil 2 ind fra årsskiftet til 21.3, 1 8.9, 25.9 og 28.9,
opptil 2 ind fra 10.11 (LiFu,KOL,MEG,TAO)
Brekne: 1 tr. SØ 1.1 (TAO)
Nesheimvann: 1 9.3 (KSO)
Krågenesvann: 1 10.11 (MLP,RHO)

VANDREFALK (Kun funn fra Lista, øvrige funn skal godkjennes av LRSK)

Farsund: Verestranda: 1 ad. 8.6 (KOL)
LiFu: Totalt 115 loggførte ind fordelt over hele året. (LiFu,TAO,KOL)
Tjørveneset: 1 juv. 26.7 (TAO), 1 juv. 5.8 (TAO), 1 ad. 27.8 (TAO),
1 juv. 15.9 (TAO), 1 ad. M 29.9 (KSO)
Nordhasselbukta: 1 M 22.12 (KOL)
Østhasselneset: 1 M 15.9 (KOL)
Fugleviga: 1 6.10 (KSO)
Rauna: 1 20.2 (TAO), 1 juv F 7.9 (TAO,KSO), 1 11.12 (TAO)
Kviljoødden: 1 juv. 31.7 (TAO), 1 juv. 15.8 (KOL), 1 juv. M 25.8 (KOL),
1 15.9 (KOL)
Nordhassel: 1 ad. 28.4 (TAO)
Lista Flystasjon: 1 juv. M 21.9 (KOL), 1 3.11 (TAO,KOL), 1 17.11 (TAO,KOL)
Nesheimvann: 1 F 31.8 (KSO), 1 17.11 (KSO)
Kråkenesvann: 1 juv. F 8.9 (TAO,KSO)
Havika: 1 28.1 (MLP,RHO)

LIRYPE

Mandal: Spesielt funn: 1 ind ribbet av rovfugl Slettingen (I skjærgården!) 11.6 (FJØ,JGN)

FASAN

Kvinesdal: 1 M Åmot 17.11 (TBV) Ifølge Audhild Hamre skal denne fuglen ha holdt seg ved Liknes hele vinteren 1995/96.

Farsund: Lunde: 1 M 12.1 (BHF)

VANNRIKSE H

Farsund: Slevdalsvann: 2 sang 12.5 (KSO), 1 skreik 1.6 (KSO), Stort antall: Opptil 10 ind ruging ? (TAO)
27.9 – 5.10 (LiFu)

SIVHØNE H

Flekkefjord: 1 ind Løgene juni (SGR,GGR)

SOTHØNE H

Farsund: Slevdalsvann: 1 ex. var ute på vannflaten og vasket seg en liten stund 22.5., pause fra ruging ? (TAO)
Haugetjern: 1 21.4 (TBV), 1 par hvorav 1 varslet 11.5 (KSO,KOL), 1 18.5 (KSO)

Sothøna ble regnet som en sjeldenhet i forrige århundre, og COLLETT (1869) nevner at den er skutt i Mandal, Kristiansand, Farsund og Lista. Første sikre hekkefunn i Norge var på Jæren i 1888, men allerede 18.8.1876 ble en "ikke fuldt udvokset unge" skutt på Lista (COLLETT 1894), noe som indikerer at den hekket her også i forrige århundre. BERNHOFT-OSA (1938) fant to påbegynte reir i Slevdalsvann, Farsund i 1938. Neste hekkefunn er fra Nesheimvann, Farsund i 1954 (GRIFFIN ET AL 1956). Fra 1971 er det årlig rapportert sothøns i hekketida på Lista, og også en del konkrete hekkefunn fra Kråkenesvann, Nesheimvann, Hanangervann og Haugetjern. Av hekkeopplysninger fra andre kommuner kan nevnes sannsynlig hekking i Lyngdalselva, Lyngdal i 1960, 1 par med 2 pull Kvisla, Mandal 1974, reirfunn Kjeldåsvann, Flekkefjord 18.5.1977.

TRANE

Farsund: Slevdalsvann: 1 tr. NV 10.5 (TAO,KOL,TOH)

TJELD (12-15.2)

Farsund: LiFu: 1 ind i januar (LiFu)
Brekne: 1 21.1 (TAO,KOL)
Nordhasselbukta: 1 27.1 (TAO,KSO)

DVERGLO

Flekkefjord: 1 par med tilhold Kongevollvann 16.5. – juni (GRI)
Farsund: LiFu: 2 25.3, 1 11.5, 3 12.5, 1 8.8 (LiFu, TBV)
Lyngdal: Prestneset: 1 ad 29.4 (KOL), 1 ruget 4.6 (KOL), 1 ad + 1 ad varslet + 1 par varslet + 1 ad varslet 14.6 (KOL), 1 ad. m/3 pull + 1 ad. + 1 par m/min. 1 pull + min. 2 juv/pull 10.7 (KSO), 3 ad. + 1 juv. 14.7 (KOL)
Mandal: 1 ind Sånnumstranda 30.4 (MLP, TBE)

BOLTIT

Farsund: LiFu: 35 20-21.5, 13 22.5, 1 21.9 (LiFu)
Kviljo: 7 12.5 (GGU m.fl), 32 16.5 (KSO), 24 17.5 (GGU,NHL), 10 19.5 (GGU), 20 22.5 (TBV)

Hanangermona: 5 22.5 (TBV)
Mandal: 1 par Jåbekk 16.5 (OAB), 2 ind Jåbekk 21.5 (GGU)
Søgne: 10 ind Søgnejordet 20.5 (GGU,IFL,IRA)

HEILO (11-2)

Farsund: Bauskje: 1 14.1 (KSO)

TUNDRALO (12-3)

Farsund: LiFu: 1 8.1, 2 14-22.1 (LiFu)
Nordhasselbukta: 1 17.1 (TAO), 1 1.3 (TAO)

VIPE (12-10.2)

Farsund: Steinodden-omr.: 7 21.1 (KOL), 1 1.12 (KOL)
Listahavnen: Ukjent antall hørt 11.2 (RGU)
Kviljobrønnen: 3 20.1 (JEB,TBV)
Kviljooodden: 3 20.1 (TAO,KOL,KSO)
Nesheimvann/Kviljo: 12 14.1 (KSO)
Søgne: 1 Vaglen 21.1 (JEB,TBV)

POLARSNIFE (11-4)

Farsund: Steinodden-omr.: 1 14.1 (TAO)
Rauna: 4 27.4 (TAO,KOL,KSO)
Kviljooodden: 1 17.2 (NHL)

SANDLØPER (11-4)

Farsund: Nordhasselbukta: 1 16.3 (KOL)
Kviljooodden: 2 17.2 (NHL)

DVERGSNIFE

Farsund: Vår-observasjon: Tjørveneset: 3 ad. 22.5 (TAO), 1 ad. 23.5 (KSO)

TEMMINCSNIFE

Farsund: Verestranda: 1 21.9 (TAO)
LiFu: 1-2 ind på 5 obsdager 12.5 – 21.5 og 5 dager 27.7 – 22.9, 1 21.10 (LiFu)
Slevdalsvann: 1 1.9 (LiFu)
Nordhasselbukta: 1 24.8 (TAO)
Kådestranda: 1 17.8 (KSO)

TUNDRASNIFE

Farsund: Vår-observasjon: Tjørveneset: 1 ad. 24.5 (KOL)

FJÆREPLYTT H

Sirdal: Halvfarhei, Lyseheia: 1 varslet 6.7 (TAO,KOL)

MYRSNIFE (12-15.2) + H

Farsund: Steinodden-omr.: 3 1.1 (KOL), 2 2.1 (KOL), 5 3.1 (KOL), 8 4.1 (KOL),
1 5.1 (KOL), 6 6.1 (KOL), 5 7.1 (KOL), 1 8.1 (KOL), 1 13.1 (TAO),
23 14.1 (TAO)

Tjørvebukta: 6 14.1 (TAO), 2 17.1 (TAO)
Nordhasselbukta: 4 2.1 (TAO), 1 1.2 (BHF), 2 3.2 (TAO), 7 13.2 (TAO)
Steinsviga: 1 17.1 (TAO), 2 27.1 (TAO,KSO)
Fugleviga: min. 1 12.1 (KOL), 1 1.2 (KOL), 1 8.2 (KOL)
Kviljoødden: min. 20 13.1 (KSO,BHF), 1 20.1 (TAO,KOL,KSO), 2 28.1 (MLP)
Husebysanden: 1 12.1 (NHL,BHF)
Nesheimvann: 24 14.1 (KSO)

KVARTBEKKASIN

Flekkefjord: Totalt 50 ind Mønstermyr 14.9. – 20.10, max 10 ind 18.10 (GRI)
Farsund: Steinodden-omr.: 1 3.10 (TAO)
Vågsvollmarka: 1 18.10 (KOL)
Slevdalsvann: 2 22.9 (TAO), 4 13.10 (TAO), 2 17.10 (TAO), 1 22.10 (TAO)
Einarsnes: 5 13.10 (KOL)

RUGDE (12-2)

Flekkefjord: 1 ind Hidra 14.1 (KGR,SGR,GGR,BOT), 1 levende og 2 døde Hidra 31.12
(AGR,SGR,GGR,BOT)
Farsund: Slevdalsvann: 1 7.12 (TAO)
Groda: 1 8.12 (KOL)
Vatne: 1 21.1 (KOL)
Brekne: 1 19.1 (KOL), 1 21.12 (KOL,TBV), 2 25.12 (AOL), 1 31.12 (KSO,TBV)
Dyngvoll: 1 23.12 (KOL)
Vanse: 1 funnet 7.12, var skadet, døde 15.12 (KOL)
Hanangermona: 1 10.12 (TBV)
Mandal: 1 ind Hille 21.12 (MLP)

SVARTHALESPOVE

Farsund: Nesheimvann: 1 juv. 25.8 (KOL)
Kviljo: 2 21.4 (KSO)

STORSPOVE (12-2)

Farsund: Listahavnen: 1 26.1-30.1 (KOL)
Brekne: 1 7.12 (TAO,KOL)

RØDSTILK (12-2)

Farsund: Hålebukta: 1 13.1 (KOL)
Steinodden-omr.: 1 1.1-1.3 (KOL), 2 4.1 (KOL), 4 14.1 (TAO), 1 27.1 (KOL),
1 4.2 (TAO)
Listahavnen: 1 9.2-14.2 (KOL), 1 18.2 (KOL), 1 25.2 (KOL)
Brekne: 1 20.2 (TAO), 1 21.2 (TAO), 1 22.2 (TAO,KOL)
Tjørvebukta: 1 14.1 (TAO,KOL)
Tjørveneset: 1 2.1 (TAO), 1 22.12 (KOL)
Nordhasselbukta: 2 2.1 (TAO), 2 17.1 (TAO), 1 27.1 (TAO,KSO),
1 13.2 (TAO)
Steinsviga: 1 17.1 (TAO), 2 20.1 (TAO,KOL,KSO), 1 27.1 (TAO,KSO)
1 28.1 (TAO,BHF,KOL), 1 13.2 (TAO)
Fuglevika: min. 3 12.1 (KOL), 1 27.2 (KOL)
Kådestranda: 1 20.2 (TAO), 4 28.2 (KOL)

Kviljødden: 2 13.1 (KSO,BHF)
Husebybukta: 1 27.1 (TAO,KSO)

SKOGSNIPE

Farsund: Hervoll: 1 i fluktlek 18.5 (KOL), 1 varslet sterkt 8.6 (KOL)

Første hekking i Farsund kommune, dessverre var gravemaskiner i ferd med å drenere ut denne myra den 8.6.

GRØNNSTILK

Lindesnes: 1 ind med hekkeoppførsel Støle medio juni (GGU)

STORJO

Farsund: LiFu: Totalt 66 ind på 19 obs.dager 17.7 – 9.11, maks 19 29.8 og 29.9 (LiFu),
1 14.7 (TAO)

Mandal: 1 ind Hille 14.7 (FJØ), 2 ind Ryvingen fyr 20.7 (FJØ), 1 ind Hille 11.10 (FJØ)

GRØNLANDSMÅKE

Flekkefjord: 2 2K Abelsnes 3.1. – 3.4, 1 3K Åna-Sira 13.1, 1 2K Flekkefjord havn jan – 9.3,
2 1K Abelsnes 22.12, 1 1K Flekkefjord havn 22.12 (GRI)

Farsund: LiFu: 1 2K 10.1, 1 2K 4.2, 1 ind 15.12 (LiFu)

Lindesnes: 1 2K Lillehavn 6.1 (GGU,IFL,IRA)

POLARMÅKE

Flekkefjord: 1 2K + 1 3K Abelsnes 4.1. – 27.1, 1 1K Løgene 15.12 (GRI)

Farsund: LiFu: 2K fugl(er) observert i alt 8 dager i perioden 14.1 – 15.4, 1 2K 8.6 (LiFu)

Listahavnen: 1 2K 7.1 (GGU,IFL,IRA), 1 14.1 (TAO,NHL,KSO), 1 2K 21.1
(FJØ,OAB), 1 2K 4.2 (TAO,KSO), 1 16.3 (BHF), 1 24.3 (GGU)

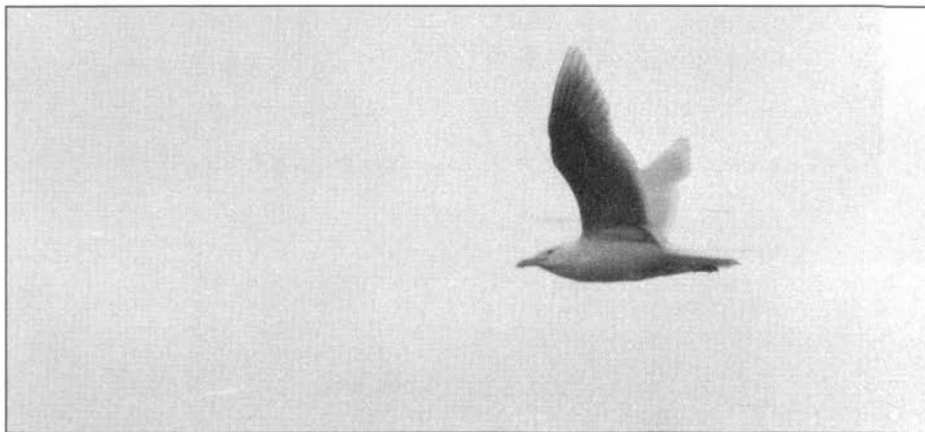
Tjørveneset: 1 18.3 (TOH)

Rauna: 1 2K 12.2 (FJØ)

Lindesnes: 1 ind Lillehavn 16.3 (GGU,IFL,MHE,MLP)

Søgne: 1 2K Langenes brygge 21.1 (JEB,TBV)

Kristiansand: 1 Hamresanden ca 17.2 (OJØ)

Polarmåken overvinter i et lite antall i Vest-Agder. Dette bildet er imidlertid tatt på Svalbard. Foto: Runar Jåbekk.

SPLITTERNE

Farsund: 1 ind "Lista" 29.3 (MLP)
LiFu: Totalt 24 loggførte ind på 18 obs.dager 7.4 – 6.9 (LiFu, TAO)
Listahavnen: 1 10.4 (OAB), 1 11.4 (BHF)
Via: 1 21.7 (KSO)
Nordhasselbukta: 1 ad. 26.5 (TAO), 1 ad. 9.7 (TAO)
Fugleviga: 2 ad. 31.7 (TAO)
Rauna: 2 ad. tr. NV 1.6 (TAO,KOL,KSO), 1 par 8.7 (TAO,KSO)
Kviljoodden: 2 ad. 24.7 (TAO,KSO), 2 ad. 8.8 (TAO)
Mandal: 1 ind Ronekilen 15.5 (GGU)

RØDNEBBTERNE H

Farsund: Rauna: 20 reir med egg 8.7 (TAO,KSO)
Kristiansand: 2 par hekket sammen med makrellterner på Varodden, obs 10-25.6 (TBE,MHE)

Som vanlig dårlig hekkesuksess i kolonien på Rauna, trolig vokste ingen unger opp dette året. Hekkefunnet i Kristiansand er det første i denne kommunen.

LUNDE (Sommerfunn)

Mandal: 1 ad Hille 4.5 (FJØ)

TYRKERDUE H

Flekkefjord: ca 15 par hekket i bynære strøk, samt 1 par på Austad (GRI)
Mandal: Hekkefunn Andorsengården, Mandal 13.5 (OAB)

TURTELDUE

Farsund: LiFu: 1 17.5, 1 2-3.6, 1 9.9 (LiFu)
Hassel/Midthassel: 1 1.6 (GGU), 2 3.6 (RJÅ)
Lyngdal: Prestneset: 1 14.6 (KOL)
Mandal: 1 ind Jåbekk 11.9 (GGU)

HUBRO

Farsund: Sigersvoll: 1 3.4 (KOL)
Mandal: 1 ind Sånum om sommeren (TBE)

HAUKUGLE

Flekkefjord: 2 Homme 20.10 – 28.11 (GRI), 1 Mønstermyr 17.11 (GRI)

SPURVEUGLE

Flekkefjord: 1 obs Sira 6.6 (GRI), 1 sang Austad 13.12 (GRI)
Farsund: 1 Slevdalsvann 18.10 (LiFu), 1 Indre Stølen 23.12 (KOL)
Mandal: 1 ind rm Bongstø 2.11 (MHE), 1 ind rm Skjebstad 9.11 (OAB)

JORDUGLE (12-2) + H

Farsund: Vatnemarka: 1 20.7 (KOL)
Slevdalsvann: 1 12.5 (KSO)
Groda: 1 25.1 (KOL)
Lista Flystasjon: 1 20.2 (TAO)

Både Vatnemarka og Slevdalsvann er gamle hekkebiotoper for jordugla. Nå er det imidlertid flere år siden arten sist hekket på Lista.

PERLEUGLE

Flekkefjord: 1 reirfunn Homme, også hørt syngende Sira, Austad og Midtjellsø mars – mai (GRI)
Farsund: Stort antall: Totalt 310 ind gikk i nettene på LiFu i perioden 18.9 – 22.12 (LiFu)

VENDEHALS H

Flekkefjord: 3 par hekket i kassefelt på Homme i juni (GRI)
Farsund: Nesheimvann: 1 par med 8 pull i fuglekasse 29.6 og 4.7 (TAO,KSO)
Lindesnes: 1 par hekket i kasse Gåsestein (MHE)
Mandal: 1 par hekket i kasse Nodeland (TBE), 1 par hekket i kasse Skjernøysundet (MHE)

GRÅSPETT

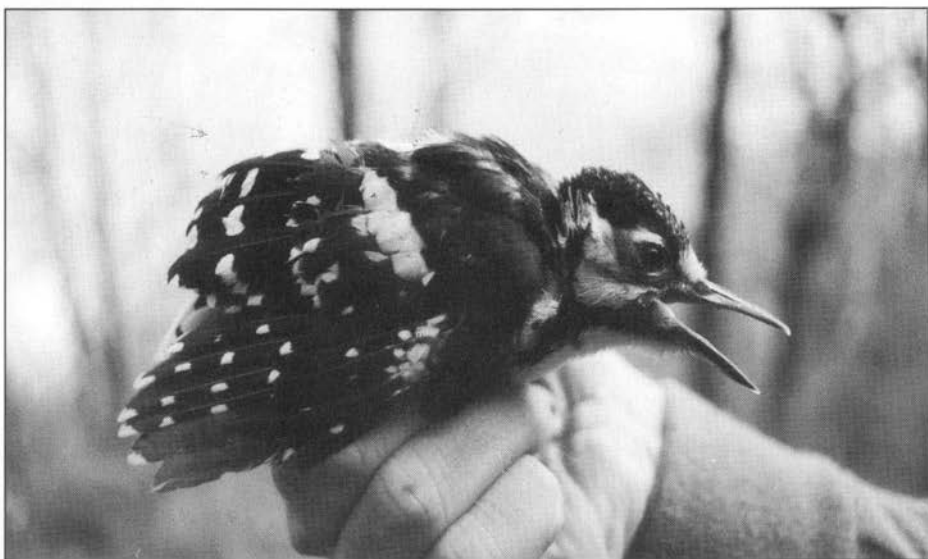
Flekkefjord: 9 reirfunn samt obs på 11 lokaliteter i kommunen. Til sammenligning ble det gjort 6 reirfunn samt obs på 3 lokaliteter av grønnspekk (GRI)
Farsund: LiFu: 2 enkeltobs i 1996, en av dem i Slevdalsvann
Skjoldnes: 1 4.2 (KSO)
Sellegrot: 1 11.5 (GGU)

SVARTSPETT H

Flekkefjord: 1 par med tilhold Selura mai-juni (GRI)

HVITRYGGSPETT H

Flekkefjord: 23 reirfunn samt obs på 7 lokaliteter (GRI)
Til sammenligning ble det gjort 38 reirfunn av flaggspekk i 1996, mot kun 1 i 1995.
Farsund: 1 M Espeland, Spind 21.4 (TBV)
Lindesnes: 1 ind Osestad 1.5 (MHE), 1 ind Støle 8-9.5 (GGU,MHE)
Marnardal: 1 M Nomedalsvann 19.5 (MLP)
Mandal: 1 ind Hogganvik 3.2 (MLP), 1 par hekket Solvang 19.5 (MLP)

Nesten voksne unge av hvitryggspett klar for ringmerking. Foto: Ole Aa. Brattfjord.

DVERGSPETT H

Flekkefjord: 12 reirfunn + obs på 13 lokaliteter (GRI)

Lindesnes: 1 par hekket Gåsestein mai (MHE,GGU)

TRELERKE

Farsund: LiFu: 1 8.4, 1-6 ind på 16 obsdager 25.9 – 30-10 (LiFu)

Hellemyra: 9 7.1 (GGU,IFL,IRA)

Rauna: 1 14.9 (TAO)

Lindesnes: 1 Spangereid 25.5 (MLP)

FJELLERKE

Farsund: LiFu: 1 18.2 (LiFu), 12 loggførte ind på 10 obs.dager 28.9 – 22.11 (LiFu,TAO)

Nordhasselbukta: 7 14.1 (KOL), 5 28.1 (MLP), 4 3.2 (TAO), 8 13.2 (TAO),

8 9.3 (BHF), 1 16.3 – 17.3 (KOL,TBV), 1 31.3 (KOL), 4 9.4 (TAO), 3 4.10 (TAO)

Nesheimsanden: min. 10 12.10 (KSO), 1 5.11 (KOL), 35 8.12 (KOL)

Kviljosanden: 1 20.1 (TAO,KOL), 11 20.2 (TAO)

Kviljooodden: 7 13.1 (KSO,BHF), 11 27.1 (TAO,KSO), ca. 30 17.2 (NHL),

3 30.3 (KOL,KSO), 1 13.10 (KSO)

Husebysanden: 1 12.1 (NHL,BHF), 2 23.3 (GGU), 5 13.10 (KOL)

LÅVESVALE

Farsund: Seine høstfunn:

Brekne: 1 13.11 (KOL)

Bausje: 4 9.11 (TBV), 1 14.11 (TBV)

Vanse: 1 13.11 (KOL)

HEIPIPLERKE (12-2)

Flekkefjord: 4 ind Andabeløy 5.1 (SGR,GGR), 1 ind Kirkehavn 14.1 (KGR,SGR,GGR,BOT)

Farsund: Steinodden-omr.: 1 7.1 (KOL), 2 14.1 (TAO), ca. 20 27.1 (KOL), 2 4.2 (TAO),
ca. 15 1.12 (KOL), 12 29.12 (KOL)

Vågsvollmarka: 1 8.12 (KOL)

Listahavnen: 1 10.2 (KOL)

Brekne: 1 27.12 (TBV)

Nordhasselbukta: ca. 30 7.12 (KOL), ca. 40 22.12 (KOL), ca. 25 26.12 (TAO),
ca. 80 31.12 (KOL)

Fugleviga: ca. 10 27.12 (KOL)

Kviljooodden: ca. 35 8.12 (KOL), ca. 20 11.12 (TAO)

Nordhasselmyra: 1 28.1 (KOL)

LAPPIPLERKE (Kun funn fra Lista, øvrige funn skal godkjennes av LRSK)

Farsund: LiFu: 1 17.4 og 23.4, 14 loggførte ind på 11 obs.dager 28.8 – 27.9,
1 rm Slevdalsvann 20.9 (LiFU)

GULERLE u.a. *M.f.flava* (sørlig) H

Farsund: Bringsholmen, Verestranda: 1 M varslet 11.6 (TAO)

LiFu: 1 1.5, 21.5 og 31.5, 2 26.5, 1 19.7 (LiFu)

Vågsvollvåien/-marka: 1 par 13.5-6.8, bl.a. 1 M med mat 3.7 (LiFu,TAO,KOL)

Kviljo: 1 M 13.5 (TBV), 1 M på matsøk 17.7 (KOL)

GULERLE u.a. *M.f.thunbergi* (Såerle) H

Hægebostad: Rossevann: 1 M+1 juv. 14.7 (KOL)

GULERLE u.a. *M.f.flavissima* (engelsk)

Farsund: LiFu: 1 10.5, 24.5 og 28.5 (LiFu)

Kviljo: 1 ad. M 22.9 (KOL)

En tidligere hekkefugl på Lista. Ingen indikasjoner på hekking i 1996. I 1995 hekket trolig 1 par. Det er trolig bare et spørsmål om tid før denne underarten er helt borte som hekkefugl fra Vest-Agder.

VINTERERLE (12-2)

Kvinesdal: 1 Sandebukta 12.1 (GGR)

Farsund: Vågsvollviga: 1 3.1-4.1 (KOL), 1 7.1 (KOL), 1 13.1 (TAO), 1 1.12 (TAO)

Listahavnen: 1 1.1 (KOL), 1 15.12 (TAO), 1 28.12 (TBV)

Kådestranda: 1 11.12 (TAO)

Lindesnes: 1 par hekket Tredal (TBE,RHO)

Kristiansand: 1 ind Holskogen 21.1 (JEB,TBV)

LINERLE u.a. *M.a.yarrellii* (svartryggerle)

Flekkefjord: 1 M Erikstemmen 3.4 (SGR,GGR,AGR)

Farsund: Listahavnen: 1 20.4 (KSO)

Vestbygda kapell: 1 ad M 24.8 (TBV)

Brekne: 1 ad M 9.9 (TBV)

Tjørve: 1 M 17.3 – 7.4 (TBV,TOH)

Nordhasselbukta: 1 16.3 (KOL), 1 26.5 (TAO)

Hanangerbukta: 1 14.4 (TAO,KOL,GHS)

Husebybukta: 2 ad. 13.10 (KOL)

Hananger: 1 25.4 (KOL)

Mandal: 1 ind hekket sammen med vanlig linerle Sånum, sett hele mai og juni (MHE,TBE)

JERNSPURV (12-2)

Flekkefjord: 1 ind Andabeløy 5.1 (SGR,GGR), 1 ind Austad 17.12 (GGR)

BLÅSTRUPE H

Sirdal: Bjørnsivatn: 1F matet 1 juv. + 3 ind. sang 6.7 (TAO,KOL)

SVARTRØDSTJERT (Kun funn fra Lista, øvrige funn skal godkjennes av LRSK)

Farsund: LiFu: 1 10.1 (kan være samme ind som ble sett til 31.12.95), 16 loggførte ind på 11 obs.dager 7.4 – 10.5, og 14 ind på 9 dager 27.9 – 5.11. I tillegg ble en ungfugl sett 16-17.8 (LiFu)

Brekne: 1 22.4 (KOL), 1 juv. 4.8 (KOL)

Tjørve: 1 F-farget 21.4 – 22.4 (TBV)

Steinsvika: 1 8.4 (MLP)

RINGTROST H

Sirdal: Observasjoner fra hekketiden:

Øybjørnsivatn: 2 ind 6.7 (TAO,KOL)

Bjørnsivatn: 1 ind 6.7 (TAO,KOL)

Holmevatn: 1 ind 6.7 (TAO,KOL)

MÅLTROST (12-2)

Flekkefjord: 1 ind Løgene 12.1 – 29.1 (GRI)

Farsund: LiFu: 1 20.2, 3 21.2 (LiFu)

Listahavnen: 1 26.1 (KOL)

DUETROST (12-2)

Farsund: LiFu: 1 23.1 (LiFu)

Verestranda: 1 23.2 (KOL)

Nesheimvann: 1 14.1 (KSO)

GRESSHOPPESSANGER

Farsund: LiFu: 1 30.4, 1 21-22.5 (LiFu)

Vere: 1 sang 30.5-31.5 (TAO,KOL,KSO)

Slevdalsvann: 21 rm om høsten (LiFu)

Lista Flystasjon: 1 sang 24.5 (KOL)

Rødlandsmyra: 1 sang 24.5 (KSO)

MYRSANGER

Flekkefjord: 2 ind sang Kirkehavn 3.6 (SGR), 1 ind rm Mønstermyr 30.8 (GGR)

Farsund: LiFu: Registrert 14 dager fra 3.6 – 9.9 (LiFu). Merketallene (inkl. Slevdalsvann) viser forekomst på høyde med 1992 (21) og 1994 (29).

Slevdalsvann: Sang på 3 lokaliteter: 1 sang 3.6, 5.6 og 1.7 v/Ammo (TAO,KOL),
1 sang 3.7 og 4.7 v/Øygarden (KOL,TAO), 1 19.7 i NW (TAO,GGU).

Tjørve: 1 sang 7.6 (TBV)

Nesheimvann: Sang på 3 lokaliteter: 2 sang 5.6 Holman (TAO,KOL),
1 sang 4.7 Løgan (TAO)

Kråkenesvann: 1 sang 5.7 Torpbukta (KOL)

Mandal: 1 1K rm Jåbekkvann 17.8 (MHE), 1 1K rm Jåbekkvann 22.8 (MHE)

MUNK (12-3)

Flekkefjord: 2 ind Austad 1.1 – 18.2 (GGR), M + F Hidra 14.1 (KGR,SGR,GGR,BOT),
M + F Andabeløy 5.1 (SGR,GGR), M + F Austad 1.12 – 27.12 (GGR)

Farsund: LiFu: 1 10.1, 28.11 og 7.12 (LiFu)

Brekne: 1 F 27.1 (BHF)

TORNSKATE H

Flekkefjord: 1 par med reir Homme (KGR,GGR)

Farsund: Groda: 1 par med mat 15.7 (TAO)

Lyngdal: Kull med 3+ noe flygedyktige unger Bærøy 21.7 (TBV)

Mandal: 1 par hekket Tredal (GGU)

VARSLER

Flekkefjord: 1 ind Homme 20.1, 4 obs av 6 ind Mønstermyr 28.12 – 19.11,
1 ind Kongevoll 29.10 (GRI)

Farsund: LiFu: 42 loggførte ind. 1-3 ind på 35 obs.dager 1.1 – 4.4 og 18.9 – 31.12. (LiFu)

Vågsvollmarka: 1 16.3 (TAO)

Maberg: 1 14.2 (KOL)

Slevdalsvann: 1 10.11 (TBV)

Lista Flystasjon: 1 12.10 (TAO,KOL)

Nordhasselbukta: 1 16.1 (BHF)
Maberg: 1 28.1 (MLP)
Østhasselneset: 1 28.1 (KOL)
Kviljo: 1 28.1 (MLP)
Hananger/Hanangervann: 1 21.3 (TBV), 1 24.3 (GGU), 1 1.4 (KSO)
Mandal: 3 ind Jåbekkvann 5.10 (MHE,FJØ), 1 ind rm Jåbekkvann 6.10 (MHE)

NØTTEKRÅKE

Flekkefjord: 6 ind trakk Mønstermyr 14.9 – 28.9 (GRI)
Farsund: LiFu: 1 21.1 (LiFu), 156 loggførte ind på 23 obs.dager 13.9 – 28.10, maks 53 15.9 og 34 16.9 (LiFu,TAO)
Uljel: 4 8.4 (TBV)
Kotland: 2 8.4 (TBV)
Grønhaug: 1 20.10 (TBV)
Sigersvoll: 1 20.10 (TBV)
Slevdalsvann: 5 15.9 (TAO,MEG), 19 18.9 (LiFu), noen 5.10 (TAO)
Nesheimvann: 3 5.10 (KSO)
Vanse: 1 9.11 (TBV)
Lyngdal: 1 ind Klokkergården 26.9 (TBV)
Mandal: 1 ind Hisåsen 10.11 (OAB), 1 ind Skjebstad 22.11 (OAB)

Mens så godt som alle nøttekråkene i 1995 var av den sibirske underarten, var det en blanding av europeiske og sibirske fugler som opptrådte høsten 1996, i alle fall ved Lista Fuglestasjon. Vi regner med at en del sibirske fugler ble igjen hos oss etter invasjonen i 1995, og at funn fra vinteren og våren 1996 kan dreie seg om den sibirske underarten.

KRÅKE u.a. *C.c.corone* (svartkråke)

Farsund: Lista fyr: 1 1.5 (TBV), 1 2.6 (TBV)
Kviljo: 1 1.5 (TAO,KOL)
Tranevåg, Spind: 1 22.4 (TBV)
Lyngdal: Kvavik: 1 28.4 (TBV)
Myrveien: 1 4.6 (KOL)

RAVN H

Flekkefjord: Stolsfjorden: 1 ad varslet 23.7, en del drit i fjellveggen (KSO)
6 hekkende par i kommunen (GRI)
Stort antall: 60 ind Erikstemmen 28.12 (SGR,GGR)
Kvinesdal: Skomakerfjellet: Reir brukt samme år obs. 23.7 (KSO)
Lindesnes: 1 par hekket Kåfjord (MHE), 1 par hekket Erseid, reir med unger 6.5 (OAB)

PILFINK H (Kun hekkinger utenom Lista)

Mandal: Minst 2 par hekket Malmø (MHE)

STILLITS (Kun funn utenom Lista)

Flekkefjord: 3 ind Abelsnes 4.1 (GRI)
Mandal: 4 ind Holum hele oktober (MLP)

TORNIRISK (12-2)

Farsund: LiFu: 1 21.2 (LiFu)

BERGIRISK (12-2) + H

Flekkefjord: 3 ind Andabeløy 5.1 (SGR,GGR)
Farsund: Vågsvollmarka: ca. 25 27.1 (KOL)
Vågsvollviga: 25 17.2 (KOL)
Listahavnen: 5 1.1 (KOL)
Hauge Ø: 2 20.1 (TAO,KOL,KSO)
Kristiansand: 12 Holskogen 21.1 (JEB,TBV)

GRÅSISIK u.a. *C.f. cabaret* (12-3) + H

Flekkefjord: 4 reirfunn Mønstermyr juli-august (GRI)

KJERNEBITER H

Flekkefjord: 3 reirfunn (Austad, Flikka og Midtjellsø) (GRI)
Kvinesdal: Reirfunn i Sandelia (GRI)
Lyngdal: 2 unger tigget mat av foreldrene Presteneset 3.8 (TBV)
Mandal: Det ses mye kjernebiter, anslag over hekkebestand i kommunen er vanskelig, men det snakkes om minst 100 par! (FJØ,GGU,MHE) (Se også under "Observasjoner fra tidligere år" nedenfor)

LAPPSPURV (12-2)

Farsund: Lista Fyr: 2 21.1 (REW)

SIVSPURV (12-2)

Farsund: Vågsvollviga: 1 27.1 (KOL)
Slevdalsvann: 1 21.12 (KOL), 1 28.12 (KOL)

Observasjoner fra tidligere år:

STORLOM (11-3) + H

Farsund: 3 Kviljoødden 20.3.94 (MLP)
Lindenes: 1 ved Underøy gjennom hele januar 1994 (MLP,RHO)

ISLOM (Kun funn utenom Lista)

Mandal: 1 Sjøbodvik 30.1.95 (MLP), 2 Hilletunga 5.3.95 (FJØ)

GULNEBBLOM

Farsund: 1 Fuglevika 23.12.95 (MHE,MLP,RHO)

Ubestemt is/gulnebbloom

Mandal: 1 Hille 6.6.95 (FJØ)

DVERGDYKKER

Mandal: Stort antall: I Ronekilen er vinterbestanden økende, og talte opptil 12 individer både i mars og nov-des 1995. Ronekilen er dermed den lokaliteten som har den største vinterbestanden i fylket. (FJØ).

GRÅSTRUPEDYKKER

Farsund: 1 Kviljoødden 20.3.94 (MLP), 1 Fuglevika 5.11.95 (MLP,RHO)
Mandal: 1 Bankefjorden 23.1.95 (FJØ), 1 Storøy 15.4.95 (TBE)

TOPPSKARV

Farsund: 1 Fuglevika 21.8.94 (MLP,RHO,KBE,TBE), 11 Kviljo 3.9.95 (FJØ,GGU),
2 juv Fuglevika 3.9.95 (FJØ,GGU)

GRÅHEGRE

Mandal: Stort antall: 68 ind Skjernøy 15.12.95 (MLP)

SÆDGÅS

Mandal: 1 Sånum 15.4.95 (TBE)

TUNDRAGÅS

Farsund: 9 Nesheim 23.12.95 (MLP)

GRÅGÅS H

Søgne: 2 par med i alt 8 pull Kubbøy 15.7.95, 2 par med i alt 10 pull Hellersøy 15.7.95
(TBE,MHE,RHO)

HVITKINNGÅS

Mandal: 1 Vestre Skogsfjord 22.1.93 (MLP,MHE), 1 Hille 20.6.94 (MLP)

KRIKKAND

Mandal: Spesielt funn: 2M overvintret Bankebroa nov 1994 – apr 1995 (FJØ)

STJERTAND

Farsund: 1 Fuglevika 3.9.95 (FJØ,GGU)

KNEKKAND

Mandal: 1 par Søylekilen 15.5.95 (TBE)

TAFFELAND (Kun funn utenom Lista)

Mandal: 1 M + 1 F Ronekilen 6.2.94 (MLP), 3 Ronekilen 11.12.94 (RHO,MLP),
3 M + 2 F Ronekilen 7.1.95 (TBE,MLP)

SVARTAND H

Åseral: 1 varslende M Ljosland ved Skori 25.6.94 (RHO,GGU,IFL),
1 par hekket Ljosland sommeren 1995 (GGU,RHO)

LAPPFISKAND

Farsund: 4 Hanangervann 5.11.95 (MLP,RHO)
Mandal: 1 par Ronekilen 1.1 – 21.3.95 (FJØ m.fl)

VEPSEVÅK

Farsund: 1 Hellemyra 12.5.95 (FJØ), 1 Hananger 14.5.95 (FJØ)
Mandal: 1 Jåbekk 20.8.94 (MLP), 1 Toftenes og Søylekilen 9.5.95 (FJØ)

SIVHAUK

Farsund: 1F Hellemyra 12. og 14.5.95 (FJØ), 1 par + 1 3K M Slevdalsvann 14.5.95 (FJØ)
Lyngdal: 2 Kvavik 27.4.95 (FJØ)
Mandal: 1 Ronekilen 26.5.95 (RHO)

FISKEØRN

Farsund: 1 Verevågen 4.9.94 (MLP)
Lyngdal: 1 Kvakviksanden 27.4.95 (FJØ)
Mandal: 1 Hogganvik 24.4.94 (MLP), 2 Hogganvik 11.9.94 (MLP), 1 Hogganvik 17.9.94,
1 Hogganvik 28.9.94 (MLP), 1 Sånum 3.5 og 8.5.95 (TBE),
1 Ronekilen 9.5.95 (FJØ), 1 Hogganvik 13.10.95 (MLP)

TÅRNFALK (12-2) + H

Mandal: 1 Skarvøya 25.12.95 (MLP)

DVERGFALK (12-2) + H

Åsral: 1 par varslet på hekkeplass Ljosland 25.6.94 (RHO,GGU)

VANDREFALK (Kun funn fra Lista, øvrige funn skal godkjennes av LRSK)

Farsund: 1 ad Hellemyra 12.5.95 (FJØ), 1 juv Kviljo 3.9.95 (FJØ,GGU)

FASAN

Mandal: 1F Sånum-området primo januar – medio april, ble også ringmerket (FJØ,RHO)

SOTHØNE H

Lindesnes: 1 par hekket sannsynligvis i Audna ved Rødberg. Sett flere ganger i mai-juni
(MHE,TBE)

DVERGLO

Mandal: 1 Sånumstranda 24.4.94 (MLP)

VIPE (12-15.2)

Mandal: 2 Sånum 7.1.95 (TBE)

POLARSNIFE (11-4)

Mandal: 1 Sånumstranda 7-8.1.95 (FJØ m.fl)

SANDLØPER (11-4)

Mandal: 3 Sånumstranda 7-8.1.95 (FJØ m.fl)

DVERGSNIPE

Mandal: Vårfunn: 1 Sånumstranda 12.3.95 (FJØ) Trolig første vårfunn i Mandal kommune.

TEMMINCKSNIFE

Farsund: 1 Fuglevika 21.8.94 (MLP,KBE,TBE,RHO), 1 Sæviga, Tjørveneset 3.9.95 (FJØ)
Tidligere er det rapportert 1 ind Fuglevika 22.8.94 (VESTØL 1996)

MYRSNIPE (12-15.2) + H

Farsund: 2 Fuglevika 23.12.95 (MLP)
Mandal: 17 Sånumområdet 7-8.1.95 (FJØ,RHO m.fl)

KVARTBEKKASIN

Mandal: 1 Sånum 16.3.95 (RHO)

RUGDE (12-2)

Mandal: 1 Paradisbukta 15.12.95 (MLP), 1 Sjøbodvik 25.12.95 (MLP)

LAPPSPOVE (12-2)

Mandal: 1 Ronekilen 7-17.1.95 og (trolig samme ind) Mandalselva ved Mandal Sentrum
16.1.95 (FJØ,RHO,TBE,GGU)

STORSPOVE (12-2)

Farsund: 1 Fuglevika 23.12.95 (MLP)

RØDSTILK (12-2)

Farsund: 2 Fuglevika 23.12.95 (MLP)

Mandal: 1 Sånumstranda 7-8.1.95 (FJØ m.fl)

GRØNNSTILK H

Hægebostad: 1 lind med hekkeoppførsel NV for Eiken 15.6.95 (FJØ)

STORJO

Mandal: 1 Skogsøy 17.7.95 (TBE,RHO)

Søgne: 1 Vårøy 17.7.95 (17.7.95 (TBE,RHO)

GRØNLANDSMÅKE

Lindesnes: 1 1K Lillehavn 31.12.95 (MLP,RHO)

POLARMÅKE

Farsund: 1 ad + 2 3K Ullerøy 6.4.95 (FJØ)

Mandal: 1 3K Sjøsandområdet 1.1 – 20.4.94 (MLP m.fl),

1 3K+ Bankebrua 27.2 – 6.3.94 (MLP)

SPLITTERNE

Mandal: 1 Hille 20.8.95 (TBE,MHE)

TEIST H

Mandal: 1 ikke flygedyktig unge Hærholmene 17.7.95 (TBE,RHO)

TURTELDUE

Farsund: 1 Østhassel 28.9.94 (MLP)

SPURVEUGLE

Marnardal: 1 Heddeland 2.12.95 (MLP)

Mandal: 3 rm Bongstø 24.10.91 (MHE), 3 rm Bongstø 25.10.91 (MHE),

1 rm Myrvang 27.10.91 (RPE), 1 rm Myrvang 29.10.91 (RPE),

1 rm Myrvang 31.10.91 (RPE), 1 rm Bongstø 2.11.91 (MHE),

1 rm Bongstø 4.11.91 (MHE), 1 rm Bongstø 5.11.91 (MHE),

1 rm Bongstø 16.11.91 (MHE), 1 rm Myrvang 16.11.91 (RPE),

1 rm Støle 17.11.91 (MHE,GGU), 1 rm Myrvang 7.12.91 (RPE),

1 rm Myrvang 8.10.92 (RPE), 3 rm Bongstø 17.10.92 (RPE),

1 rm Myrvang 21.10.92 (RPE), 2 rm Hogganvik 8.11.92 (MLP),

5 rm Hogganvik 14.11.92 (MLP), 1 rm Myrvang 24.9.93 (RPE),

3 rm Hogganvik 4.11.95 (MLP), 1 rm Hogganvik 10.11.95 (MLP)

Fuglen fra 1993 er tidligere publisert (VESTØL 1994) uten nøyaktig dato.

VENDEHALS H

Lindesnes: 1 hekkefunn Stusvik 1995 (RHO)

Mandal: 1 par hekket i kasse Stjernøysund 1995 (MHE)

Mandal lokallag kontrollerer nær 1000 fuglekasser hvert år, og hadde kun 2 hekkefunn i 1995.

GRÅSPETT

Mandal: 1 M rm Myrvang 24.9.93 (RPE), 1 M Hogganvik 12.10.95 (MLP)

SVARTSPETT H

Marnardal: 1 par hekket Nomedalen 7.5.95 (FJØ)

HVITRYGGSPETT H

Marnardal: Ferske hakkemerker Nomedalen 7.5.95 (FJØ), 1 trommet N. Øyslebø sentrum 18.5.95 (FJØ)

Mandal: 1 par hekket Ronavassdraget 18.5.95 (FJØ)

DVERGSPETT H

Marnardal: 1 par hekket Nomedalen 7.5.95 (FJØ), 1 par hekket N. Øyslebø sentrum 18.5.95 (FJØ)

Mandal: 1 par hekket Ronavassdraget 18.5.95 (FJØ)

TRELERKE

Mandal: 1 Sånum 13.10.95 (TBE)

FJELLERKE

Farsund: 9 Nordhasselbukta 5.11.95 (MLP,RHO), 5 s.s. 23.12.95 (MLP,RHO),
3 Tjørveneset 23.12.95 (MLP,RHO)

RØDSTJERT

Farsund: Seint høstfunn: 1 Nesheim 5.11.95 (MLP,RHO)

GRESSHOPPESANGER

Farsund: 1 sy Hanangervann 14.5.94 (MLP)

Mandal: 1 rm Ronekilen 8.10.93 (RHO,FJØ)

GRANSANGER (12-2)

Mandal: 1 Furulunden 15.1 (FJØ,WWI)

NØTTEKRÅKE

Mandal: Det ble sett jevnlig med nøttekråker i Mandal denne invasjonshøsten,
maks 25 ind Ronekilen 1.9.95 (FJØ)

KAIE H (Kun hekkefunn utenom Lista)

Mandal: 3-5 par hekket Vestnes/Sanden 1995 (RHO,TBE,MHE)

STILLITS (Kun funn utenom Lista)

Lyngdal: 1 Lyngdal 5.10.94 (MLP)

Mandal: 3 Jåbekk 25.9.94 (MLP), 4 Hille 25.9.94 (MLP), 3 Hogganvik 10.10.94 (MLP),
1 sy Ronekilen 13 – 16.5.95 (JGN,TBE), 2 Ronekilen 20.8 – 1.9.95 (JGN,TBE)

Kristiansand: 1 sy KMV-tomta 4.5.95 (FJØ)

GRÅSISIK u.a. *C.f. cabaret* (12-3) + H

Mandal: Minst 10 par hekket Kråkøy 1995 (FJØ). Arten er også tallrik på Sånum og Hille.
Anslått hekkebestand i Mandal er minst 200 – 300 par (FJØ m.fl)

KJERNEBITER H

Mandal: Kun et konkret hekkefunn er rapportert inn fra 1995 (reir med 5 egg Vestre Skogsfjord 30.5.95 (OAB), men på Sånum er arten vanlig, og ved fangst for ringmerking gjennom hele mai måned ble det stadig fanget hunner med egg eller tydelig tegn til at egg nylig var lagt. Bla. mistet en hunn et egg ved fanst 5.5.95, og 26.5.95 fanget FJØ 5 hunner med store rugeflekker. Samme dag ble 20 ind observert. Den 18.5.95 ble minst 50 ind registrert, hvorav 25 kunne antas å være på aktuell hekkelokalteter. I bøeskogen på Uranienborg ble minst 20 syngende ind hørt 20.5.95. Et anslag over hekkebestanden i Mandal bør ligge på 75-100 par (FJØ,MHE,OAB,GGU)

Kjernebiteren hekker relativt vanlig i Mandalsdistriktet. Her er to nylig utflytne unger foreviget i det de tigger etter mat fra en av foreldrene. Foto: Villen Vedeler.

Observatører:

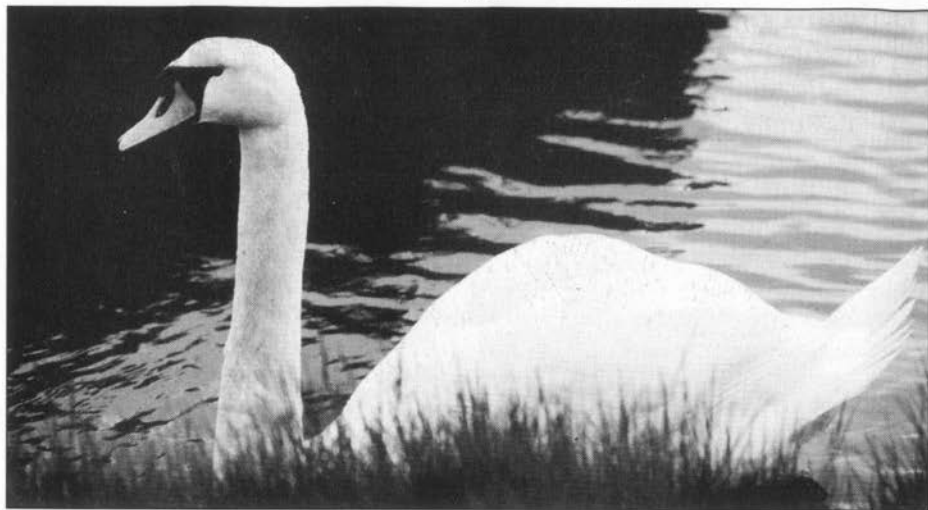
AGR	Atle Grimsby	MHE	Morten Helberg
AOL	Arnstein Olsen	MLP	Martin Lie Pedersen
BHF	Birger Huseby Flakk	NHL	Nils Helge Lorentzen
BOT	Bård Ove Tobiassen	NN	Anonym
EKL	Eivind Klockhammer	OAB	Ole Aa. Brattfjord
FJØ	Finn Jørgensen	OJØ	Odd Jørgensen
GGU	Gunnar Gundersen	OKI	Odd Kindberg
GGR	Geir Grimsby	OOL	Olav Olsen
GHS	Geir Harald Stølen	RAA	Raymond Aanensen
GRI	Brødrene Grimsby	RPE	Roy Pedersen
IFL	Inge Flesjå	REW	Roy Erling Wrånes
IHI	Ivar Hille	RGU	Roar Gustavsen
IRA	Ingvild Ramstad	RHO	Roy Hermann Olsen
JEB	Jan Erik Berglihn	RJÅ	Runar Jåbekk
JER	Jan Erik Røer	SGR	Svein Grimsby
JGN	Jon Gabriel Noddeland	TAO	Tor Audun Olsen
KBE	Ketil Bakkeli	TBE	Thomas Bentsen
KGR	Kjell Grimsby	TBV	Tellef Barøy Vestøl
KOL	Kåre Olsen	TJE	Torkild Jensen
KSO	Knut Sigbjørn Olsen	TLI	Terje Lislevand
LiFu	Lista Fuglestasjon	TOH	Tor Oddvar Hansen
MEG	Martin Eggen	WWI	Wenche Wiblemo

Litteratur:

- BERNHOF-OSA, A. 1938: Fra fuglelivet på Lista. *Stavanger Mus. Årshefte* 48: 125-133
- COLLETT, R. 1869: Norges Fugle, og deres geografiske Udbredelse i Landet. *Chra. Videnskabs Selskabs Forhandlinger* 1868: 116-193
- COLLETT, R. 1894: Mindre Meddelelser vedrørende Norges Fuglefauna i Aarene 1881-92. *Nyt Magazin for Naturvidenskaberne* 36: 1-337
- GRIFFIN ET AL 1956: A review of ornithological observations at Lista, South Norway. *Sterna* no. 23
- VESTØL, T.B. 1994: Rapporteringsarter 1993. *Piplerka* 24:153-182
- VESTØL, T.B. 1996: Sjeldne fugler i Vest-Agder 1994. *Piplerka* 26:9-37

Trekkforhold hos knoppsvane på Sørlandet.

Knoppsvane. Foto: Runar Jåbekk.

Av Morten Helberg

Knoppsvanen er en forholdsvis ny art i fuglefaunaen på Sørlandet. I Aust-Agder har arten hekket i hvert fall siden 1973, og i 1980 hekket 19 par i fylket, mens antallet hekkende par i 1988 var kommet opp i 55 (FRØSTRUP 1989).

Første hekkeforsøk i Vest-Agder var i Landekilen, Mandal 1983 (JÅBEKK 1986), og siste totaltelling i 1990 viste at hekkebestanden var oppe i 22 par (WRÅNES 1991). Etter dette har bestanden stadig blitt større. I dag vet vi om rundt 60 lokaliteter i fylket som er brukt de senere årene, men det ser ikke ut til at alle hekkeplassene er i bruk hvert år. En stadig tettere bestand ser også ut til å medføre en del territoriekamper, som igjen kan medføre at fuglene ikke får ro til å hekke. De første hekkefunnene i fylket, Landekilen i Mandal og Kjosbukta i Kristiansand er begge grunne brakkvannskiler. Senere ble også holmer ute i skjærgården og ferskvann forholdsvis

nærme kysten tatt i bruk. Ett par som hekket i Otra ved Vennesla, ca 1 mil inn fra Kristiansand var frem til 1997 det eneste paret i Vest-Agder som ikke hekket i umiddelbar nærhet til kysten. Men i 1998 gikk ett par til hekking i Mannflåvann, Marnardal kommune, hele 3 mil fra kysten. Paret fikk dessverre ikke frem unger. Dette må kunne sies å være svært spennende, for hvis arten kan bruke flere ferskvannsområder, vil det være rom for en betydelig ekspansjon de neste år. Det er mulig at reven her vil være en begrensende faktor.

Bestanden av Knoppsvane på Sørlandet er i dag for stor til at vi har klart å få full oversikt over hvor alle parene hekker eller hvor mange unger som vokser opp, men vi har sett oss ut enkelte par som vi har fulgt spesielt nøye. Som dere kan se av *tabell 1* har vi siden 1991 ringmerket en relativt stor del av bestanden, og jeg vil her forsøke å gå gjennom det materialet vi har samlet

	87	88	91	92	93	94	95	96	97	98	Totalt
Farsund	1		1	1		1		1		4	9
Lindesnes					9	3	3	2			17
Mandal	1	4	21	61	44	16	38	58	36	24	303
Søgne					24	8	2	4	14	2	54
Kristiansand					72	37	9	13	23	24	178
Lillesand					32	1	10	5	6	17	71
Grimstad									6		6
Totalt	2	4	22	62	181	66	60	85	93	68	638

Tabell 1 : Antall ringmerkede Knoppsvaner, *Cygnus olor*, i noen Sørlandskommuner fra 1987 t.o.m. 1998. Tab. inneholder tall fra Lista RG (24), Mandal RG (613) og Kr.sand RG (1).

inn, spesielt med hensyn på trekkeforholdene til Vest-Agders svaner.

Hvorfor merke Knoppsvaner?

I perioden 1982-88 ble det ring- og halsmerket 75 svaner i Aust-Agder. Dette ble gjort for å kartlegge forhold rundt knoppsvanens biologi, som kjønnsmoden alder, rugeadferd, dødelighet og forflytninger. Disse fuglene ble fanget i myteperioden, da de ikke kan fly. De ble fanget ved at man kjørte etter dem med båt og tok dem med hendene eller ved hjelp av en stang med en polstret krok i enden (FRØSTRUP 1988).

Min første svane merket jeg ved Ronekilen i Mandal i 1991. I begynnelsen var vi litt nervøse for hvordan vi skulle håndtere disse fuglene. Vi holdt og matet en flokk på rundt 20 fugler, da en ungfugl kom inn og la seg ned på bakken innenfor oss! Den protesterte ikke nevneverdig på at vi ringmerket den, og dermed var en ny mulighet til å lære om fugler kommet frem i dagen. Det varte ikke lenge før vi kontrollerte en fugl som var merket vinteren før i Grimstad. Vi hadde også lagt merke til at mange av de lokale hekkeparene i Mandal forsvant om vinteren, mens nye fugler dukket opp. En av de første tingene vi lurte på var om våre fugler trakk til Danmark, eller om alle overvintret andre steder i Norge. Da det viste seg å være forholdsvis enkelt å fange svanene ved hjelp av en brødbit og litt

tålmodighet, ble vi raskt ivrigere og ivrigere i tjenesten. I 1993 begynte vi å kjøre på dagsturer østover for å forsøke å finne fuglene våre igjen, og for å merke nye fugler. Vår første tur til Høvåg i Lillesand kommune resulterte i at vi fant 2 av våre fugler fra Mandal igjen, og her viste det seg å være en ganske stor og stabil overvintringsbestand (50-90 ind). I tillegg har det vist seg at dette området er spesielt viktig også for Vest-Agders svaner, og dette er grunnen til at vi har besøkt disse grunne brakkvannskilene relativt ofte, og at disse tallene er med i denne oversikten. Enkelte ganger har vi vært på "langtur" til Lillesand sentrum, og Grimstad har vært besøkt én gang, 6. april 1997. Rundt halvparten av svanene er merket i Mandal (se tabell 1), hvor en vanlig overvintringsbestand vil være fra ca 60 ind (1998) til 115 ind (1995/96).

Hvordan merke Knoppsvaner?

På Sørlandet er i dag minst 90% av knoppsvanene håndtamme. Det ser ut til at det blir mer og mer vanlig at folk tar med seg en brødbit til fuglene når de går tur, noe som gjør at svanene blir stadig tammere. De første årene kunne man gjerne bare fange 1 eller 2 ganger hver dag på en flokk. Fuglene ble veldig vare og ville ikke opp på land igjen hvis vi hadde fanget noen i flokken. Men de var alltid like tamme igjen neste dag. De siste årene, spesielt i Mandal, har vi sett en "holdningsendring" hos flokk-svanene, noe som også gjelder de

fleste hekkeparene, fuglene er blitt mye mer "menneskevennlige". Man kan si at når man fanget en svane løp fuglene tidligere på vannet og kunne til og med nekte å komme opp på land for å spise mer brød. Nå ser man det motsatte, når man har fanget en fugl strømmer de andre til for å spise opp det brødet man mistet!

Selve fangsten foregår ved at man tar tak i fuglene over vingene. Selv om knoppsvanen er en stor fugl, er den ikke særlig sterk i kroppen, spesielt ikke hvis den ikke får strekt ut vingene. Fuglene biter ikke spesielt hardt, det er kun vingene man må passe på. Under selve merkingen pleier jeg å sitte over fuglen med et ben på hver side og halsen ut bak meg. Slik har jeg begge hendene fri til å sette på ringen, og med litt trening er det en smal sak å håndtere fuglene alene.

For nybegynnere er det en fordel å kun fange fugler som man får lurt opp på nærmeste strand, men jeg har også fanget fra lave brygger eller liknende. Også her er det en fordel om man kan få tak over vingene med en gang, men det går også å gripe tak i halsen eller hodet på fuglen for å få den nærme nok. Det jeg her mener er den siste halve meteren man gjerne mangler når fuglen ligger på vannet. Det kan ikke anbefales å løfte en så stor fugl som en svane i halsen for å fange den. Det ser absolutt ikke bra ut for tilfeldige forbipasserende, og det er alltid en fare for at fuglen får inn ett slag med vingen. Dessuten vet man aldri om man kan skade fuglenes hals ved for hardhendt behandling. Vi har aldri opplevd å skadet noen av svanene vi har fanget. Det er mye bedre å ta seg tid til å lokke fuglene med bort på nærmeste strand eller liknende, der det er enkelt å fange dem uten noen som helst form for dramatikk. Vi har også pleid å informere eventuelle tilskuere om at vi

har tenkt å fange fuglene før vi begynner. Det viser seg som regel at folk ikke har noe imot dette, og vi får ofte tips om steder det ligger flere knoppsvaner.

De ringene vi brukte på svanene de første årene var av aluminium. Så fikk vi tilsendt stålringer fra Stavanger Museum, og disse var det mer arbeid med å klemme sammen. Men etterhvert som årene gikk har vi sett at aluminiumsringene ble svært slitte, så vi har byttet disse ut med stålringer på de fuglene vi har klart å få tak i igjen. På en fugl som hadde hatt en ring i 6 år, var tallene nesten uleselige! Knoppsvaner er fugler som lever svært lenge, og det kan ikke anbefales å ringmerke dem med noe annet enn stålringer. Vi har brukt en vannpumpetang! til å klemme dem sammen med, da det kreves ganske stor kraft for å lukke overlappen på dem skikkelig.

I Danmark og Sverige er det aluminiumsringer som blir brukt på svaner, men disse er av kraftigere type enn de norske. Uansett, vi fanget en svenskmerket fugl som hadde hatt ringen sin i 17 år, og ringnummeret var her helt uleselig. Nummeret var heldigvis også påtrykket inntil overlappen, ellers hadde vi aldri funnet ut hvilken fugl det dreide seg om.

Hvor trekker svanene?

Som jeg har nevnt tidligere, ble vi tidlig klar over at det foregår en del bevegelser langs Sørlandskysten. Vi har etterhvert begynt å få ett ganske stort materiale over dette, men det er først og fremst relativt unge fugler som vi vet mest om. På sommeren er ikke svanene like lette å få kontrollert, de finner lettere mat selv, og for vår del har vi prioritert andre arbeidsoppgaver som oppsyn i sjøfuglkolonier og ringmerking av småfugl i den varmeste delen av året.

Totalt er gjenfunnsmaterialet på fuglene vi har ringmerket på 432 funn av 277 fugler, noe som tilsvarer en gjenfunnsprosent på 43%. Det vil her være naturlig å legge til at de fleste fuglene ikke har hatt ringene sine lenge, og at antallet fugler gjenfunnet dermed vil øke ytterligere. Ser man på fuglene som ble merket for 5 år siden, 1993, så er gjenfunnsprosenten for dette året på 50 (91 av 181 ringmerkede individer).

Jeg har vanskelig for å finne noe spesielt mønster når jeg ser på gjenfunnene på fugler som har forflyttet seg innenfor området "vårt". I tillegg er ikke innsatsen fra vår side jevnt fordelt over tid og sted. Hvis man ser på funn mellom kommuner, ser man at 36 individer har forflyttet seg vestover langs kysten, mens antallet fugler som har gått østover er 50 individer. 136 fugler er kontrollert i den samme kommunen som de ble merket. Det mest interessante er kanskje at hele 13 individer har først forflyttet seg den ene retningen, for så å trekke den andre retningen. Disse er vist i tabell 2. Vi ser at det stort sett er unge fugler som "tar helt av" (f.eks 111325), men også fugler som etter alderen å dømme skulle være igang med hekking beveger seg frem og tilbake langs kysten. Det er

Ringnr	Dato	Alder	Lokalitet	kommune	
105969	05.02.92	3k+	Bankebroa	Mandal	
	21.02.93	4k+	Vesterhus	Lillesand	
	30.03.98	9k+	Høllen	Søgne	
108605	24.01.93	2k	Kjosbukta	Kristiansand	
	26.05.94	3k	Snik	Lindenes	
	09.11.95	4k	Bankebroa	Mandal	
108633	22.11.92	1k	Bankebroa	Mandal	
	27.03.93	2k	Bankebroa	Mandal	
	04.05.93	2k	Vigeland	Lindenes	
	08.05.93	2k	Buøya	Mandal	
108638	06.12.92	2k	Ronekilen	Mandal	
	18.04.93	3k	Bertesbukta	Kristiansand	
	31.01.98	8k	Sjøsand	Mandal	
108654	07.01.93	3k+	Bankebroa	Mandal	
	05.05.93	3k+	Vigeland	Lindenes	
	11.07.94	4k+	Bankebroa	Mandal	
108759	27.03.93	2k	Høllen	Søgne	
	09.01.94	3k	Bankebroa	Mandal	
	27.11.94	3k	Gjestehavna	Kristiansand	
108957	07.04.93	2k	Gjestehavna	Kristiansand	
	27.11.94	3k	Langholmsund	Lillesand	
	27.11.96	5k	Gjestehavna	Kristiansand	
111069	07.10.95	1k	Lillebroa	Mandal	
	24.03.97	3k	Snik	Lindenes	
	02.08.97	3k	Bankebroa	Mandal	
111325	22.12.95	1k	Bankebroa	Mandal	
	08.09.96	2k	Gjestehavna	Kristiansand	
	15.01.97	3k	Bankebroa	Mandal	
	16.02.97	3k	Bankebroa	Mandal	
	06.04.97	3k	Holvigen	Grimstad	
111335	29.12.95	3k+	Bankebroa	Mandal	
	24.03.97	5k+	Snik	Lindenes	
	29.12.98	6k+	Åneskilen	Lillesand	
111474	23.03.97	2k	Bankebroa	Mandal	
	06.04.97	2k	Åneskilen	Lillesand	
	05.02.98	3k	Bankebroa	Mandal	
108617	12.02.93	3k+	Bankebroa	Mandal	
	02.04.93	3k+	Dvalåsvann	Søgne	
	02.01.94	4k+	Kvisla	Mandal	Funnet død
111010	23.05.94	2k	Gjestehavna	Kristiansand	
	17.12.95	3k	Langholmsund	Lillesand	
	27.11.97	5k	Langenes	Søgne	Funnet død

Tabell 2 : Knoppsvaner som har beveget seg i to retninger langs Sørlandskysten. Under "alder" står det hvilket kalenderår fuglen var inne i da den ble funnet. 3k+ vil bety at fuglen var inne i sitt 3de år eller eldre. Fuglene er kontrollert eller ringen avlest med kikkert hvis ikke annet er oppgitt.

også svært interessant å se på hvor mange fugler som er gjenfunnet fra og til Østlandet, vist i tabell 3 og 4. Dette er alle funn som omhandler knoppsvaner i kyststripen fra Farsund til og med Lillesand, og som er registrert hos

Stavanger Museum.

Svanene i Farsund kommune har tidligere vært veldig vanskelige å komme på talefot med. De siste årene har det også her vært forandringer, fuglene blir stadig tammere.

Ringnr	Dato	Alder	Lokalitet	Kommune	Fylke	Kommentar	
UA00026	01.08.82	2k	Sømskilen	Arendal	Aust-Agder	O.K.Spikkeland	
	19.02.83	3k	Nesheimvannet	Farsund	Vest-Agder	K.Olsen	Avlest
UA00034	15.07.83	F2k	Brattholmen	Arendal	Aust-Agder	J.C.Frøstrup	
	23.12.96	16k	Bertesbukta	Kristiansand	Vest-Agder	Mandal RG	
UA00045	20.07.83	2k	Skjelbergsholmen	Arendal	Aust-Agder	J.C.Frøstrup	
	03.04.85	4k	Vestre Randøy	Kristiansand	Vest-Agder	E.Wrånes	Funnet død
UA00266	27.01.90	M3k+	Egneken	Grimstad	Aust-Agder	Aust-Agder RG	
	05.02.91	4k+	Bankebroa	Mandal	Vest-Agder	Mandal RG	
	14.01.92	5k+	Bankebroa	Mandal	Vest-Agder	Mandal RG	
	04.02.92	5k+	Bankebroa	Mandal	Vest-Agder	Mandal RG	
104366	16.06.82	M3k+	Soppekilen	Kragerø	Telemark	Ø.Olsen	
	01.08.82	3k+	Aspholmen	Arendal	Aust-Agder	H.Herredsvela	
	07.08.82	3k+	Sandøya	Mandal	Vest-Agder	A.Myren	
	17.02.86	7k+	Nibe		Jylland		
104370	03.08.91	F3k	Soppekilen	Kragerø	Telemark	Kragerø RG	
	22.01.96	8k	Langenes	Søgne	Vest-Agder	R.Solheim	Funnet død
105860	04.08.90	3k	Sømskilen	Arendal	Aust-Agder	Aust-Agder RG	
	11.04.93	6k	Buøya	Mandal	Vest-Agder	Mandal RG	
108441	29.07.93	M3k+	Gumøy	Kragerø	Telemark	Kragerø RG	
	23.05.94	4k+	Gjesteavna	Kristiansand	Vest-Agder	Mandal RG	

Tabell 3 : Knoppsvaner som har blitt funnet i Vest-Agder etter å ha blitt merket andre steder i Norge. Legg merke til at vi ikke har funn av fugler til eller fra Rogaland.

Ringnr	Dato	Alder	Lokalitet	Kommune	Fylke	Kommentar	
108908	06.03.93	2k	Indre Årsnes	Lillesand	Aust-Agder	Mandal RG	
	24.07.93	2k	Gumøy	Kragerø	Telemark	Kragerø RG	
105966	01.02.92	3k+	Bankebroa	Mandal	Vest-Agder	Mandal RG	
	20.11.92	3k+	Nipe	Risør	Aust-Agder	T.Stiansen	Funnet død
108618	12.02.93	3k+	Bankebroa	Mandal	Vest-Agder	Mandal RG	
	03.05.95	5k+	Risør	Risør	Aust-Agder	L.O.Røed	Funnet død
108907	06.03.93	2k	Indre Årsnes	Lillesand	Aust-Agder	Mandal RG	
	03.04.94	3k	Marivold	Grimstad	Aust-Agder	K.Gauperaa	Funnet død
108963	07.04.93	3k	Indre Årsnes	Lillesand	Aust-Agder	Mandal RG	
	29.05.94	4k	Arendal	Arendal	Aust-Agder	N.N	Avlivet
111399	17.09.96	Pull	Rona	Mandal	Vest-Agder	Mandal RG	
	19.01.97	2k	Hummerbakken	Larvik	Vestfold	O.V.Lauritsen	Funnet død
111461	06.02.97	F4k+	Otra	Kristiansand	Vest-Agder	Mandal RG	
	15.06.97	4k+	Tvedestrand	Tvedestrand	Aust-Agder	K.E.Kvastad	Funnet død

Tabell 4 : Knoppsvaner merket på Sørlandet som har forflyttet seg østover. I den andre retningen er det ingen funn av fugler vest for Flekkefjord kommune. Flekkefjordfunnet var forøvrig en fugl som ble merket i Lillesand 17.12.95, og som ble funnet som en av fuglene i et par med 4 unger ved Fedå, Flekkefjord 03.01.99. Det er ikke sikkert at paret hadde hekket i området (J.E.Rør pers.med).

Knoppsvanepar i Nesheimvann. Foto : Knut S Olsen.

Vi har nå avlest 3 fugler i 3 forskjellige hekkepar her. Disse var merket i Lillesand (merket 1993, kontr. 1998), Mandal (merket 1991, kontr. 1995 og 1998) og Lindesnes (merket 1993 som unge sammen med foreldrene, kontr. 1998).

Funn til og fra Danmark.

Noe av hensikten med vår svane-interesse var å prøve å finne ut hvor de ble av om vinteren. At de trakk til Danmark var jo ingen bombe, men i hvilket omfang dette dreide seg om var vanskelig å finne ut noe om uten ringmerking. De 2 første funnene til Danmark var av 2 fugler som ble funnet døde, en ungfugl 17.03.94, og 1 voksen hann fra Søgne 07.04.95.

Vinteren 95/96 ble veldig kald, blant annet var det en periode hvor den eneste plassen i Mandal uten is var en ca 40 meter lang råk ved Bankebroa. Her lå det på det meste 115 svaner. Noe som er svært interessant er at ingen av disse overvintringskandidatene hadde dansk ring.

Gjenfunnene fra Nibe, Limfjorden i Danmark strømmet inn etter denne vinteren. Totalt ble hele 26 forskjellige fugler rapportert. Vinteren 96/97 ble fulgt opp med "bare" 14 nye Danmarksfunn, og ingen fugler er foreløpig kontrollert 2 forskjellige vintre i Danmark. En dansk ornitolog jeg har snakket med fortalte at det vinteren 95/96 ble ringmerket over 900 knoppsvaner på Nibe, og at svanene i milde vintre ikke har problemer med å finne mat i Limfjorden, som er et gigantisk svaneparadis med ålegras i enorme mengder. Dette kan forklare mangelen på danske funn tidligere år. Knoppsvanene fra Sørlandet kan være på plass i Limfjorden uten at dette er blitt registrert. Vi var på Nibe og "spanet" februar 1997, og en rask optelling resulterte i over 1100 svaner, mesteparten Knoppsvaner. Ikke en eneste var interessert i en brødbit her, forståelig nok. Ett par rett ved Ålborg sentrum var derimot mer vennlige, og lot seg lokke bort til oss. Den ene var ringmerket i Arendal 13 år tidligere!

Våren 1996 fant vi kun 3 danskmerkede svaner på Sørlandet. 1997 ble bedre med hele 19 nye fugler, alle merket Nibe, Limfjorden vinteren 1995/96. Vi har ett annet funn, en fugl fra Sjælland i Danmark, men dette har jeg funnet mer hensiktsmessig å sortere under Sverigefunnene i tabell 7. Ser vi på fordelingen av fugler til og fra Danmark fordelt på hver enkelt kommune, er det ingen som skiller seg ut. Fugler fra Danmark er fordelt på Lillesand 3, Kristiansand 9, Søgne 3, Mandal 6 og Lindesnes 2. Fugler til Danmark er fordelt på Lillesand 3, Kristiansand 8, Søgne 5, Mandal 25 og Lindesnes 1. Disse tallene må i en viss grad sees i sammenheng med merkeaktiviteten, best vist i tabell 1. Det virker for eksempel rimelig at Mandal har omtrent halvparten av Danmarksfunnene, siden omtrent halvparten av fuglene er merket her. Jeg vil derfor anta at de sør-trekkende knoppsvanene er forholdsvis jevnt fordelt på hele kysten.

Etterhvert er hele 9 fugler merket på Sørlandet og avlest senere i Danmark, funnet etterpå i Norge. Dette er vist i tabell

Ringn.	Dato	Alder	Lokalitet	Kommune	Kommentar
104115	10.08.88	1k	Hånestangen	Kristiansand	
	09.04.93	F6k	Gillsvann	Kristiansand	
	29.12.95	8k	Nibe		Jylland
	15.09.96	9k	Topdalsfjorden	Kristiansand	Funnet død
105995	28.08.92	1k	Skogsfjorden	Mandal	
	03.02.96	5k	Nibe		Jylland
	15.09.97	6k	Landekilen	Mandal	
	25.03.98	7k	Bankebroa	Mandal	
105998	16.03.92	3k+	Bankebroa	Mandal	
	07.01.97	8k+	Nibe		Jylland
	22.04.97	8k+	Bankebroa	Mandal	
108632	22.11.92	1k	Bankebroa	Mandal	
	10.03.94	3k	Mandal	Mandal	
	29.01.96	5k	Nibe		Jylland
	25.09.97	6k	Landekilen	Mandal	
108997	28.04.93	3k+	Bankebroa	Mandal	
	08.02.96	6k+	Nibe		Jylland
	25.03.98	8k+	Bankebroa	Mandal	
111318	17.12.95	1k	Bankebroa	Mandal	
	12.01.97	2k	Nibe		Jylland
	02.03.98	4k	Ronekilen	Mandal	
	27.04.98	4k	Bankebroa	Mandal	
111334	10.01.96	4k+	Bankebroa	Mandal	
	07.01.97	5k+	Nibe		Jylland
	06.04.97	5k+	Bankebroa	Mandal	
	02.08.97	5k+	Bankebroa	Mandal	
108929	27.05.93	3k+	Bankebroa	Mandal	
	12.01.96	6k+	Nibe		Jylland
	22.04.96	6k+	Langenes	Søgne	Funnet død
111010	23.05.94	2k	Gjeste havna	Kristiansand	
	17.12.95	3k	Langholmsund	Lillesand	
	07.01.97	5k	Nibe		Jylland
	27.11.97	5k	Langenes	Søgne	Funnet død

Tabell 6. Knoppsvaner som er merket på Sørlandet, kontrollert ved Nibe, Limfjorden og deretter i Norge.

6. Det er verd å merke seg at hele 7 av 9 individer er funnet tilbake i samme kommune som de er merket. En annen ting som man kan slå i bordet med er at svanene antageligvis ikke trekker sørover til Danmark hver vinter. Dette ser man blant annet på 111010 og 111318 (tabell 6). 6 av fuglene som ble merket vinteren 95/96 ved Limfjorden er kontrollert på vinteren året etter på Sørlandet, noe som også underbygger dette.

Ringnr	Dato	Alder	Lokalitet	Fylke	Land	Kommentar
H5143	30.07.74	M3k+	Tåkern	Halland	Sverige	Hekkende!!
	30.03.75	4k+	Ulvedypet, Limfj.	Jylland	Danmark	Halsring avlest
	05.03.79	8k+	Nibe, Limfjorden	Jylland	Danmark	Halsring avlest
	19.02.93	22k+	Bankebroa	Vest-Agder	Norge	Ring byttet ut
	18.06.93	22k+	Isefjærfjorden	Vest-Agder	Norge	Funnet død
X2024	01.08.86	M2k	Kungsbackafjorden	Halland	Sverige	
	06.07.88	4k	Kungsbackafjorden	Halland	Sverige	
	07.04.93	9k	Gjæstehavna	Vest-Agder	Norge	Ring byttet ut
X3164	30.08.89	M2k	Kungsbackafjorden	Halland	Sverige	
	11.06.94	7k	Langenes	Vest-Agder	Norge	Ring byttet ut
X5814	23.08.94	F3k	Selrevet	Halland	Sverige	
	03.04.97	6k	Høllen	Vest-Agder	Norge	Ring byttet ut
	Til Sverige					
111054	13.03.95	3k	Bankebroa	Vest-Agder	Norge	
	11.02.96	4k	Skåpesundbron	Gøteborg	Sverige	Kontrollert
	Fra Sjælland					
V7554	16.03.96	F4k+	Ejby Havn Isefjord	Sjælland	Danmark	
	25.01.97	5k+	Langenes	Vest-Agder	Norge	Feltavlest

Tabell 7 : Utveksling av fugler fra og til Sverige, i tillegg til ett funn fra Sjælland, Danmark. H5143 er med alderen 21 år den eldste svanen jeg vet om er funnet i Norge. Verdens eldste knoppsvane ble 24 år og 10 måneder, var merket i Sverige og ble funnet død i Danmark (STAAV 1992).

Dødelighet.

I skrivende stund har 54 fugler blitt rapportert døde. 1 svane ble avlivet på grunn av sult, 1 på grunn av at den var frosset fast i isen, 8 ble avlivet på grunn av andre årsaker og 8 er rapportert drept mot ledning. Resten er rapportert som "funnet død", uten at dødsårsaken er oppgitt. Tidligere undersøkelser i England har vist en dødelighet første leveår på 59%, 32% i andre leveår og 20% som voksne (COLEMAN OG MINTON 1980).

Det er selvsagt ikke sikkert at svanene på Sørlandet har lik dødelighet som engelske svaner. Hvis vi ser på svanene som ble merket i 1993, da vi merket 181 fugler, og tenker oss at 20% dør hvert år, skulle ved utgangen av 1998 120 av disse svanene vært døde! Jeg tror ikke at alle svanene som vi har merket er blitt rapportert når de er funnet døde. Men så lenge så få fugler (under 10 %) er gjenfunnet døde, tror jeg at

ett tall på 20% dødelighet er altfor høyt for svanene på Sørlandet. Selv om det dessverre ikke ser ut til at alle mennesker sender inn ringen når de finner en død fugl. Dette er veldig synd, for vi mister nok mye verdifulle data på denne måten.

Jeg har nevnt at 8 svaner er blitt drept mot ledninger. Dette tallet er nok altfor lavt, og det kan nok tenkes at det blant de 36 svanene som er rapportert som "funnet død" uten at nærmere opplysninger er oppgitt, er noen som er drept mot ledninger. Spesielt ser det ut til at det ved Bankebroa ved Mandal er mange fugler som går i bakken etter sammenstøt mot wirene som er over selve broa. Svanene har heldigvis ikke så stor fart når de flyr her, men resultatet er ofte at fuglene detter ned på veien. I 1998 måtte jeg hele tre ganger geleide ned svaner fra broa, og de så heldigvis alle ut til å være like pigge etterpå. Men det er ikke bare ledninger som svanene må se opp for. Jeg tenker på

hunder! Dessverre er det mange som ikke tar hunden i bånd når de kommer ned til stranda, med det resultat at svaner har blitt skadet. Jeg har minst 10 tilfeller der fugler har gått på stranden med skader jeg mistenker er forårsaket av hunder. Hvert år ser vi svaner som ikke kan stå oppreist på begge bena, og spesielt ofte ved nettopp Bankebroa.

Jeg har ett gjenfunn av en svane som sommeren 1995 holdt seg ved Bankebroa. Den kunne ikke stå på det ene benet, og så ikke ut som den hadde det noe greit. Jeg var inne på tanken om jeg skulle avlive den, men fant ut at den fikk få sin sjanse til å overleve. Høsten 1998 lå denne fuglen på Hamresanden i Kristiansand, og så ut til å ha kommet seg godt etter skaden!

Ung knoppsvane i Nesheimvann.

Foto: Knut S Olsen

Hvorfor ingen funn av fugler til og fra Rogaland?

Vårt nabofylke huser Norges eldste bestand av knoppsvane, og i hvert fall en del av

bestanden her består av forvillede parkfugler. Norges første hekkefunn ble gjort i Sandnes i 1926. De siste 20 årene har det vært en sterk vekst i hekkebestanden, og den var i 1986 var på 36 par, mens den nå (1998) er oppe i 80-100 par. Arten hekker i dag i de fleste aktuelle vann på Jæren. Man har så sett en spredning nordover til ytre deler av Ryfylke og Haugalandet, mens spredningen sørover ikke har vært like kraftig. Hekking er påvist i Dalane (FOLVIK OG ÅRSNES 1998).

En knoppsvane fra Rogaland er funnet i utlandet. Dette var en ungfugl, merket Store Stokkavatn og senere funnet død i Nederland. Videre er det ett funn av en danskmerket svane. Den ble merket på den etterhvert så kjente Nibe i Limfjorden 20.02.86, kontrollert i Mosvatnet, Stavanger 27.07.86, tilbake på Nibe 24.01.87 til 19.03.87. Fuglen, som var en hunn, kom tilbake igjen til Mosvatnet og ble funnet død der 27.08.87 (HERREDSVELA 1988). Med andre ord har denne svanen krysset Skagerrak minst 4 ganger, en gang mer enn de gjenfunnene jeg har vist tidligere fra Sørlandet. Det vil her være på sin plass å nevne at svaneprosjektet i Arendalstraktene i Aust-Agder resulterte i at 2 fugler med halsringer ble avlest i Rogaland. Den ene av fuglene ble kort tid etter sett ved Jomfruland i Telemark fylke! (FRØSTRUP 1988). Såvidt vi vet er det ikke påvist hekking i Rogaland av svaner som har innvandret sør/østfra?

En optelling vinteren 1997/98 viste at det overvintret 350 knoppsvaner i Rogaland. Vi har ikke noen tilsvarende tellinger de siste årene fra Vest-Agder, men jeg vil tro at vi har noe av det samme her, kanskje mellom 250 og 350 individer. Det ser ut til at totaltallet er en del større om sommeren,

men også her mangler vi fullstendige opptellinger. En opptelling sommerstid kan være en relativt arbeidskrevende affære, da svanene naturligvis sprer seg ut over større områder enn om vinteren.

Jeg er ikke helt sikker på hvorfor vi ikke har fått funn fra Sørlandet til Rogaland, men hvis trekk i denne retningen fra Vest-Agder var like regelmessig som østover, ville nok noen gjenfunn dukket opp. Antakelig er det nok også en medvirkende årsak at det ikke er noen som merker svaner her lenger. En opptelling i Ringmerkaren for de siste årene viser at Jæren RG har merket 10 knoppsvaner de siste 10 årene! Nå ser det ut til at det er bedring på gang også her. I januar 1999 ble det i Stavanger merket 12 svaner på en dag, så det er tydeligvis ikke mulighetene til å merke svaner det står på (Martin Eggen pers. med.). Det måtte tydeligvis en nordlending til!

Hva bør gjøres videre med knoppsvanene på Sørlandet?

Denne oversikten som jeg har laget her er ikke på noen måte ment å sette ett punktum for svanemerkingen. Det er fremdeles mange spennende ting som dukker opp. Det helt siste er at vi i januar 1999 fikk dokumentert at svanene forflytter seg relativt langt langs kysten når det blir kaldere. To fugler, en merket Årsnes, Høvåg og en merket Hamresanden, Kristiansand 28.12.98 var 18 dager senere i Høllen, Søgne. Dermed var vintertrekk konstatert. Kanskje ingen sensasjon, men uansett spennende.

Som jeg tidligere har nevnt er det forholdsvis lite vi har fått gjort med avlesing av ringer og registrering generelt i sommerhalvåret. Det er svært ønskelig at flere personer involverer seg og leser av

ringer. Det er selvsagt ikke nødvendig å fange en svane for å lese av ringen. Vi pleier ofte å lokke opp fuglene på land, og så leser en av ringene med kikkert, mens den andre mater fuglene. Det er også forholdsvis enkelt å lese av ringene når fuglene ligger på vannet.

Det er selvsagt ikke bare gjenfunn i forbindelse med hekkefugler som er interessante å få flere av, men det er her vi vet minst om svanene på Sørlandet. Kan de enkelte parene hekke på forskjellige steder hver sesong, og hvor vanlige er skilsmisser? Enkelte undersøkelser er gjort andre steder, og det hadde vært artig å sammenligne data fra Sørlandet med disse. *Det vi trenger er altså flere som leser av ringer!!*

Jeg har registrert at når man får svar på en avlesning av en danskmerket svane så kommer også tidligere registrerte funn på fuglen med på gjenfunnskortet man får tilsendt i posten. Dessverre eksisterer det pr. i dag ikke ett slikt system hos Stavanger Museum, og på grunn av stort arbeidspress her kan det ta litt tid før man får svar på gjenfunnene sine. Det jeg derfor vil foreslå er at dere sender inn avlesninger på svaner direkte til meg. Da skal dere få raskt svar (innen en uke), med eventuelle tidligere funn på fuglene, og jeg vil rapportere videre inn funnene til Stavanger slik at de blir registrert der. Som tidligere nevnt er over 40 av våre fugler avlest i Danmark, og det bør være god sjanse for å finne flere av disse tilbake på Sørlandet! Vi har fremdeles ikke klart å knytte Danmarkstrekk til hekkefugler, så det er dessverre flere «ugler i mosen»!

Det kan her nevnes at svaneregistreringer slik vi her utøvet det langt fra kan regnes som noen «toppidrett». Det er ikke til å feie under en stol at vi de siste årene har

blitt noe opptatt også av store og små måker i alle aldre. Med det medvirkende resultat at vi har sjekket måkene først når vi kommer til en ny lokalitet, og ikke motsatt. Men dessverre har vi ikke funnet noen ringnebbmåke i Vest-Agder ennå! Men å sjekke svanene på lokaliteten etterpå er blitt en fast rutine, og man blir som regel belønnet med en 3-4 nye spennende gjenfunn.

Til sist gjenstår bare å takke alle som har vært med og bidratt så langt. Det som har blitt gjort til nå er langt fra bare ett resultat av min innsats. De som har vært mest ivrige i den senere tid er; *Thomas Bentsen*,

Roy Herman Olsen, Roy Erling Wrånes, Gunnar Gundersen, Nils Helge Lorentzen, Martin Pedersen, Runar Jåbekk, Finn Jørgensen, Kjetil Bekkeli, Jon G. Noddeland og Inge Flesjå.

Takk også til *Johan Christian Frøstrup og Olav Runde* for oversendelse av henholdsvis rapport og gjenfunn.

Forfatterens adresse:

*Morten Helberg
Olastien 8/B218
9012 Tromsø*

E-mail: lfuscus@yahoo.com

Referanser:

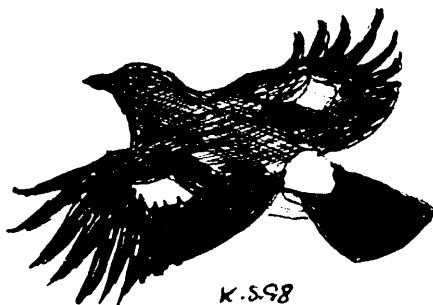
COLEMAN, A.E OG MINTON, C.D.T (1980): Mortality of Mute Swan in Staffordshire.
Wildfowl nr. 31 s.22-28

FOLVIK, ASBJØRN OG ÅRSNES, ELISABETH S: Overvintrende svaner i Rogaland
1985-1998, *Falco nr. 2/98s 137-142.*

FRØSTRUP, JOHAN CHRISTIAN: Knoppsvaneprojektet, rapport 2-89
JØRGENSEN, FINN OG JÅBEKK, RUNAR: Plukk fra Mandals fuglefauna 2,
Piplerka nr. 1-2 1985

JÅBEKK, RUNAR: Knoppsvanen, ny hekkefugl i Vest-Agder, *Piplerka nr. 2/3 1986*
HERREDSVELA, HARALD: Trekk og myteforhold hos knoppsvane på Jæren,
Vår Fuglefauna nr.3 1988 s139-142

OLSEN, KÅRE: Svanetelling i Vest-Agder 20-21 januar 1988, *Piplerka nr. 1-2 1988*
STAAV, ROLAND : Verdens høyeste alder på ville fugler, *Ringmerkaren nr.4, 1992*
WRÅNES, ELDAR: Hekkebestanden av Knoppsvane i Vest-Agder, *Piplerka nr. 2 1991*

Fuglekasseprosjektet i Vest-Agder 1996 og 1997.

Av Finn Jørgensen og Runar Jåbekk

Denne artikkelen presenterer resultatene fra fuglekassedata innsamlet i Vest-Agder i årene 1996 og 1997. Målet med fuglekasseprosjektet i Vest-Agder er å få i gang en kontinuerlig hekkeovervåking av våre kassehekkende fuglearter. For å oppnå dette er vi avhengig av at våre medlemmer bidrar med opplysninger fra sine kasser. Alle data er av interesse, også fra personer som kun har data fra et fåtall kasser. Etter hvert som prosjektet blir innarbeidet, og resultatene presenteres årlig i Piplerka, håper vi at alle fuglekasseentusiaster finner det bry verdt å delta.

Materiale og metoder

Det er mottatt opplysninger fra 875 kasser i 1996 og 1715 kasser i 1997. Hvilke kassetyper, og fra hvilken region i fylket kassene finnes er vist i *tabell 1*. Regioninndelingen i fylket følger den tradisjonelle tredelingen vi lenge har brukt i NOF. Vestre del består av kommunene Flekkefjord, Sirdal, Farsund, Kvinesdal, Lyngdal og Hægebostad. Midtre del består av Lindesnes, Audnedal, Mandal, Marnardal og Åseral, mens østre del dekker Søgne, Songdalen, Kristiansand og Venesla.

Det er svært variabelt hvilke opplysninger den enkelte observatør har registrert. Antallet registreringer av hver type blir opplyst i tabeller og tekst der dette er relevant. Kun for artene svarthvit fluesnapper, kjøttmeis og blåmeis er dataene såpass omfattende at de diskuteres her. Hekkedata fra sikre omlagte kull og regulære 2. kull er ikke med i materialet.

Antall okkuperte kasser

Vi har valgt å definere en kasse som okkupert dersom det blir lagt minst ett egg i kassen. Det er jo en kjent sak at mange arter starter reirbygging i flere kasser samtidig, for til slutt å velge seg ut en der hekkingen gjennomføres. Ved kun å regne med kasser der eggleggingen er startet får man et mer nøyaktig mål på hekkebestanden.

Artsfordelingen i kassene i 1996 og 1997 framgår av *tabell 2*. Antallet kasser økte sterkt fra 1996 til 1997 (53%). Dette var nok en viktig årsak til at andelen okkuperte kasser sank fra 78% i 1996 til 61% i 1997. Andelen okkuperte kasser avhenger sterkt av hvor tett kassene henges. Ved lang avstand mellom kassene vil de aller fleste bli okkupert. Det er likevel en stor fordel at ikke nærmere 100% av kassene blir okkuperte. I en slik situasjon vil det være umulig å påvise en videre bestandsvekst.

Kasstype	Vestre		Midtre		Østre		Totalt	
	1996	1997	1996	1997	1996	1997	1996	1997
Blåmeis (A)	4	12	2	1	54	58	60	71
Kjøttmeis (B)	227	309	287	791	153	172	667	1272
Stær (C)	38	52	5	107	52	36	95	195
Andre (D)	10	12	12	19	31	49	53	80
Totalt	279	385	691	918	290	412	875	1715

Tabell 1 : Antall kasser av forskjellige typer som det er mottatt opplysninger fra. Vest-Agder er delt inn i Vestre-, Midtre- og Østre region.

Art	Vestre		Midtre		Østre		Totalt		%	
	1996	1997	1996	1997	1996	1997	1996	1997	1996	1997
Kvinand		1					0	1		
Kattugle	3	2	2	3			5	5		
Vendehals	1	1	1	2			2	3		
Linerle					1	1	1	1		
Rødstjert				1			0	1		
Svartrøst					1	1	1	1		
Sv.hv.fl.snapper	85	115	187	268	81	82	353	465	51,5	44,3
Gråfluesnapper					1	1	1	1		
Løvmeis			2				2	0		
Svarthvit	2	3	4	4	2		8	7		
Blåmeis	8	12	36	45	31	29	75	86	10,9	8,2
Kjøttmeis	50	68	77	215	52	62	179	345	26,1	32,9
Spettmeis	3	5	7	14	2	1	12	20	1,8	1,9
Stær	29	41	1	62	10	5	40	108	5,8	10,3
Gråspurv			1		5	4	6	4		
Pilfink						1	0	1		
Totalt	181	248	318	614	186	187	685	1049	78,3	61,2

Tabell 2 : Artsfordeling i kassene i 1996 og 1997. Kun kasser der egglegging er startet regnes med.

Totalt ble 16 forskjellige arter registrert hekkende i kassene i de to årene (13 i 1996 og 15 i 1997).

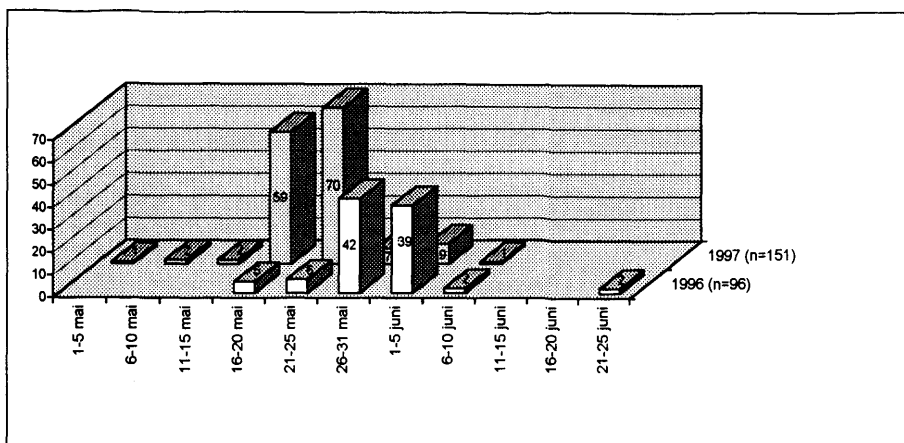
Svarthvit fluesnapper

Svarthvit fluesnapper var som ventet den arten som hekket i flest kasser både i 1996 og 1997. Den prosentvise andelen av svarthvit fluesnapper ble redusert fra 51% i 1996 til 44% i 1997. I en undersøkelse i Mandal i årene 1987 til 1990 varierte andelen svarthvit fluesnapper mellom 74,4% i 1987 og 61,5% i 1990. Hvorvidt dette gjenspeiler en reell bestandsnedgang hos arten er vanskelig å avgjøre. Den gjennomsnittlige eggleggingsdatoen var 31.05 i 1996 og 22.05 i 1997 (Se tabell 3). Tidligere undersøkelser i Vest-Agder antyder at tidspunktet for egglegging de fleste år ligger i siste uke av mai. Tidspunktene for egglegging vises i figur 1. Hovedårsaken til den tidlige hekkestarten i 1997 er nok at våren dette året var tidlig, med mye varmt vær i første halvdel av mai.

Den gjennomsnittlige kullstørrelsen var 5,87 i 1996 og 6,34 i 1997. Haftorn (1971) fant at den gjennomsnittlige kullstørrelsen for 1493 norske kull var 5,93. Her var også tatt med omlagte kull. Da disse normalt er mindre enn førstekullet, kan man anta at en kullstørrelse rundt 6 er normalt. I den tidligere nevnte 4-årige undersøkelsen i Mandal varierte kullstørrelsen mellom 6,2 og 6,6. Flere undersøkelser har vist at kullstørrelsen hos svarthvit fluesnapper faller raskt utover i hekkesesongen. Den relativt høye kullstørrelsen i 1997 henger nok derfor sammen med den tidlige eggleggingen dette året.

Kjøttmeis

Kjøttmeisen hekket i 26,1 % av de bebodde kassene i 1996 og 32,9 % i 1997. Dette er en noe høyere andel enn tidligere registrert i Mandalsområdet. Den gjennomsnittlige dato for egglegging var 12.05 i 1996 og 06.05 i 1997 (Se tabell 3). Dette samsvarer

Figur 1 : Eggleggingstidspunkt hos svarthvitfluesnapper i 1996 og 1997.

bra med tendensen hos svarthvit fluesnapper i disse årene, og også med andre undersøkelser.

Den gjennomsnittlige kullstørrelsen var 8,07 i 1996 og 8,95 i 1997 (Se tabell 3). Spesielt i 1996 var kullstørrelsen svært lav sammenlignet med tidligere undersøkelser. Det er rimelig å anta at den svært kalde våren 1996 medførte dårlig næringstilgang, og dermed dårligere kondisjon hos hekkefuglene. Dårlig kondisjon fører så igjen til mindre kull.

Blåmeis

Blåmeisen sto for 10,9 % av belegget i kassene i 1996 og 8,2 % i 1997. Den gjennomsnittlige datoen for egglegging var 13.05 i 1996 og 05.05 i 1997. Dette er omtrent identisk som hos kjøttmeis. Den gjennomsnittlige kullstørrelsen var 9,80 i

1996 og 11,17 i 1997. Dette er samme tendens som hos svarthvit fluesnapper og kjøttmeis.

Sesongen 1998 og 1999.

Vi håper flest mulig foretok registreringer i kassene sine i 1998, og ber om at skjemaer sendes inn snarest mulig. Nå er sesongen 1999 nært forestående, og vi håper alle tar seg tid til å registrere hva som skjer i fuglekassene sine. Som dere ser er det en rekke interessante data man kan få ved systematiske registreringer. Ved å bruke de opplysningene som er publisert her vil du raskt kunne se hvordan hekkesesongen i dine kasser samsvarer med de to foregående årene. For kommende år vil vi i tillegg oppfordre medlemmene til å levere resultater fra uglekasser også. De to første årene er det bare mottatt noen svært få hekkedata fra slike kasser. Vi vil også be

Art	Gjennomsnittlig eggleggingsdato		Gjennomsnittlig kullstørrelse	
	1996	1997	1996	1997
Svarthvitfluesnapper	31.05 (n=96)	22.05 (n=151)	5,87 (n=231)	6,34 (n=305)
Kjøttmeis	12.05 (n=25)	06.05 (n=58)	8,07 (n=74)	8,95 (n=189)
Blåmeis	13.05 (n=11)	05.05 (n=13)	9,8 (n=30)	11,17 (n=48)

Tabell 3 : Hekkedata for svarthvitfluesnapper, kjøttmeis og blåmeis i 1996 og 1997.

alle som ringmerker voksne fugl i kassene om å notere ned alderen på disse. De aller fleste individene av både meiser og svarthvit fluesnapper kan bestemmes til 2K eller 3K+. Hos svarthvit fluesnapper gjøres dette ved å studere formen på hånddekkerne (primary coverts). Se ellers Svensson (1992). Det er viktig å være klar over at meiser ikke må fanges i rugetiden, eller mens de har helt små unger. Hos svarthvit fluesnapper går det fint å fange hunnen i hele rugetiden.

De fleste meiseartene legger regelmessig et 2. kull. Hvor stor del av parene som gjør dette varierer svært fra år til år. Det ville være svært interessant å få en bedre oversikt på dette, samt registrere flest mulig hekkedata fra disse kullene. Vi oppfordrer derfor flest mulig til å sjekke kassene også sent i sesongen, og sende inn data fra 2. kullene.

Personer som har bidratt med opplysninger fra 1996/97 har allerede mottatt denne artikkelen, sammen med fuglekasseskjemaer. Det er til stor hjelp under bearbeidingen dersom samtlige bruker disse skjemaene, eller i det minste presenterer de samme dataene. Andre som måtte ønske å delta kan få tilsendt skjema ved å kontakte Runar Jåbekk, eller Lista

Fuglestatjon. Adresser finnes andre steder i denne Piplerka.

Takk

Følgende personer takkes for å ha bidratt med opplysninger: Ole Aa. Brattfjord, Øyvind Fjeldsgård, Gunnar Gundersen, Morten Helberg, Finn Jørgensen, Runar Jåbekk, Torgny Kvåle, Olaf Landsverk, Nils H. Lorentzen, NOF-Kristiansand lokallag, Knut S. Olsen, Roy Hermann Olsen, Tor A. Olsen og Jan Erik Rør.

Litteratur:

- VON HAARTMAN, L 1967: Clutch-size in the Pied Flycatcher. *Proc. XW. Int. Ornithol. Congress.* s. 155-164.
- HAFTORN, S 1971: *Norges Fugler*. Universitetsforlaget, Oslo. 862 s.
- JÄRVINEN A. AND VÄISÄNEN R. A. 1983: Egg size and related reproductive traits in a southern passerine *Ficedula hypoleuca* breeding in an extreme northern environment. *Ornis Scandinavia* 14. s. 253-262.
- JÅBEKK, R 1985: Hekkesuksess hos svarthvit fluesnapper og kjøttmeis som hekker nær sure vann. *Hovedoppgave Telemark Distriktshøgskole*. 50 s.
- JÅBEKK, R 1990: Fuglekasser - Hobby og forskning. *Piplerka* 20, s. 125-137.

Vadefugllåret 1995 - Del II

Om vårtrekk, hekking, høsttrekk og overvintring av vadere på Lista.

Av Kåre Olsen

Vadefuglene er internasjonale skapninger. De trenger ikke bare hekkeplasser og overvintringsområder for å kunne eksistere. De er også avhengige av å finne rasteplasser langs trekkrutene der de kan samle energi og krefter til reisen som ofte er på tusenvis av kilometer og som ofte må gjennomføres i flere etapper. De fleste vaderartene er næringsspesialister som stiller strenge krav til både hekkelokalitetene og rasteplassene som oftest er næringsrike våtmarker. Denne naturtypen er i dag blitt langt sjeldnere enn for bare få år siden. Strendene, myrområdene, ferskvannene og deler av kulturlandskapet på Lista utgjør nettopp et slikt livsviktig våtmarkssystem. Særlig i trekktidene vår og høst fungerer Lista som en internasjonal transitt-flyplass med et yrende liv av vadefugler.

I Piplerka nr. 2/3 1998 ble det publisert første del av en artikkel hvor forekomsten av en del av de vaderartene som opptrer årlig og mer eller mindre vanlig på Lista ble presentert. På grunn av omfanget ble artikkelen delt. Her følger andre del som omhandler bekkasiner og spover. I likhet med del I bygger artikkelen på registreringer av forekomst gjennom hele

kalenderåret, men med hovedvekt på årlige hekkeregistreringer, tellinger av rastende / trekkende vadere vår og høst samt vintertellinger gjennom de siste 10 år. For mer detaljerte opplysninger er 1995 valgt ut som et noenlunde representativt gjennomsnittså.

Kvartbekkasin *Limnocryptes minimus*

Kvartbekkasinen hekker i et bredt belte fra Nordøst-Skandinavia gjennom Nord-Russland til Øst-Sibir. I tillegg finnes enkelte isolerte populasjoner i flere av landene rundt Østersjøen. Størrelsen på den totale hekkebestand er ikke kjent, men antas å være en del hundre tusen par. Bestanden er antatt å være minkende. I Norge hekker trolig over 1000 par, hovedsakelig i Finnmark, men enkelte par er også funnet i indre strøk av Østlandet. Arten påvises fåtallig under vårtrekket i Norge fra mars til mai. Kvartbekkasinen er en av de vadefugler som trekker senest om høsten. Dette har sammenheng med at både voksne og ungfugler gjennomfører en stor del av myttingen på hekkeplassen. Av samme grunn trekker ungfuglene først - i motsetning til de fleste andre vaderarter. Kvartbekkasinen trekker på bred front til overvintringsområdene i Vest-Europa, Middelhavsområdet, Afrika og Sørvest-Asia. Den totale vinterbestanden er ikke kjent, men opp til 100.000 fugler overvintrer trolig på De Britiske Øyer og Irland. I Sudan er 10.000 fugler påvist vinterstid.

Vårtrekket. Kvartbekkasinen begynner å bryte opp fra overvintringsområdene allerede i februar, men bortsett fra varierende antall overvintrende fugler dukker kvartbekkasinene først opp i Sør-

Norge i løpet av mars. Kvartbekkasinen passerer Lista årlig, men meget fåtallig under vårtrekket. Arten blir de fleste år bare registrert med opptil et titalls individer

i tiden mars - mai. Max antall: 11 obs av til sammen 15 ind. i 1993.

Våren 1995 ble kvartbekkasin registrert atskillig mer fåtallig på Lista enn normalt, bare to observasjoner foreligger: 1 ind. Østhaselnestet den 12.3. og 1 ind. Lista Fyr området den 29.3.

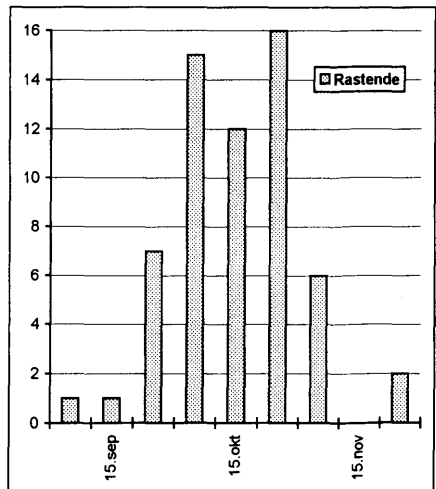
Høsttrekket. Om høsten forekommer kvartbekkasinen forholdsvis vanlig på egnede lokaliteter på Lista. De fleste år registreres et hundretalls individer i løpet av høsttrekket som strekker seg fra begynnelsen av september til langt ut i november. Det er vanskelig å vurdere hvor mange kvartbekkasiner som raster på Lista til enhver tid. Selv med systematiske opptellinger er arten lett å overse. Fuglene opptrer oftest enkeltvis, de trykker meget hardt og har en oppflukt-avstand på under to meter. Tilfeldige støkninger på dagtid gir således et dårlig inntrykk av hvor vanlig arten er. Matletingen foregår nesten utelukkende om natten. Dette bekreftes av ringmerking på Lista Fuglestasjon i 1990 hvor 90 % (41 ind.) av alle observasjoner ble gjort under nettfangst om natten. Kvartbekkasinen har et nokså spesielt biotopvalg og finnes her på Lista oftest i våt myr og sump samt i fuktige strandenger langs sjøkanten. Ringmerking har vist at fuglene gjerne raster i lange perioder på samme lokalitet.

Høsten 1995 ble kvartbekkasin registrert i langt lavere antall enn normalt. Arten ble første gang observert den 4.9. Utover i september ble det kun sett enkeltindivider. Hovedtrekket syntes å foregå fra sist i september og ut første uke av november. Største dagsantall registrert på to av de viktigste rastelokalitetene var 9 ind.

Steinodden-området den 7.10. og 5 ind. i Slevdalsvann den 16.10. Som normalt drøyet enkelte fugler høsttrekket langt ut i november, siste høstobservasjon av 1 ind. den 24.11.

Overvintring. Enkeltindivider av kvartbekkasin blir registrert overvintrende de fleste år på Lista. I perioder med is og snø hvor de foretrukne lokaliteter er utilgjengelige og ikke egnet for matleting, kan fuglene påtreffes ved åpne kanaler og grøftekanter samt i tarevoller langs strendene. Her forsøker de å overleve fram til neste mildværsperiode med bedre tilgang på mat.

I 1995 ble det gjort følgende vinterobservasjoner i januar / februar: 2 ind. 5.1., 1 ind. 23.1. og 1 ind. 30.1. i Steinodden-området samt 1 ind. 25.2. ved Listahavnen. I desember ble det observert 6 ind. i Steinodden-området den 6.12., 1 ind den 12.2., 2 ind. den 20.12. samt 1 ind. v/Listahavnen den 24.12.

Høsttrekket av kvartbekkasin på Lista 1995:

Trekkperiode	september			oktober			november	
Max rastende	1	1	7	15	12	16	6	2

Enkeltebekkasin *Gallinago gallinago*

Enkeltebekkasinen er oppdelt i tre underarter som hekker i et bredt belte rundt det meste av den nordlige halvkule. Minst 2 mill. par er beregnet å hekke i Europa inkl. Russland og Vest-Sibir. Norges bestand er på minst 55.000 par hvorav ca. 500 par er anslått å hekke i Vest-Agder. Bestanden er i tilbakegang over store deler av utbredelsesområdet, hovedsakelig p.g.a. ødeleggelser av leveområder og intens jakt. Det er estimert at det årvisst skytes 1,5 mill. i Europa (særlig Frankrike) og 0,5 mill. i Nord-Amerika. Vårtrekket foregår fra mars til mai. Hannene ankommer hekkeområdene 10 - 14 dager før hunnene. Høsttrekket starter kort tid etter hekkingen er over og de forskjellige populasjoner trekker i flere bølger og over bred front. I motsetning til de fleste vaderarter trekker både voksne og ungfugler samtidig til myteområdene i Vest-Europa hvor de oppholder seg i en del uker før de hurtig trekker videre til overvintringsområdene. Det er anslått at minst 20 mill. fugler passerer Europa under trekket på vei til vinterkvarterene i Vest-Europa og Afrika.

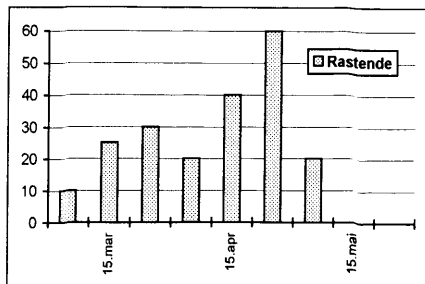
Vårtrekket. Enkeltebekkasinen ankommer vanligvis Lista allerede i begynnelsen av mars og trekket pågår til et stykke ut i mai. Som for mange andre vaderarter ser det ut til at trekket foregår i to bølger. Forekomsten i mars viser oftest en topp i slutten av måneden. Dette er trolig lokale hekkfugler og fugler med tilhørighet i lavlandet i Sør-Norge. Den andre hovedtrekkbølgen som gjerne kulminerer i slutten av april/begynnelsen av mai, består trolig av fugler som hekker i fjellområdene og i Nord-Norge. Det er ikke så ofte at det observeres flokker av direkte trekkende fugler. Våre registreringer gjelder for det meste rastende fugler. Disse utgjør trolig kun en liten del av det virkelige antall, idet det nok er temmelig tilfeldig hvor mange fugler som blir skremt på vingene under en telling da enkeltebekkasinen har kort oppflukt-avstand og fuglene raster spredt og over store områder. Normalt er det bare jaktende rovfugler som kan få alle bekkasinene på en lokalitet på vingene.

Våren 1995 opptrådte enkeltebekkasinen etter tradisjonelt mønster. På grunn av en

Vårtrekket av enkeltebekkasin på Lista 1995:

mild vinter og flere overvintrende fugler er det vanskelig å vite når vårtrekket egentlig begynte. Utover i mars økte imidlertid observasjoner og antall rastende fugler på de jevnlig besøkte lokaliteter på Vest-Lista mot en mindre topp mot slutten av måneden. Flest ble registrert i siste uke av april.

Hekking. Enkeltebekkasinen er sterkest knyttet til myrer og fuktige beitemarker i åpent terreng på Flat-Lista, men hekker også fåtallig i tilknytning til myrområder ved små tjern i åpent skogsterreng i indre strøk av Lista samt i Herad og Spind. Arten var tidligere en vanlig art i vårt distrikt. De store myr- og sumpområdene på Lista er etterhvert blitt ødelagt ved drenering, oppdyrking og tilgroing. I

Trekkperiode	mars			april			mai	
Max rastende	10	25	30	20	40	60	20	

Antall hekkende par av enkeltbekkasin i Farsund kommune 1995:

Lista			Herad	Totalt antall par	Hekking i verneomr.	
Lista-strendene	Myrområder Flat-Lista	Myrområder indre Lista			Antall par	%
5	38	5	2	50	16	32

mange av de tradisjonelle hekkeområdene, særlig i kulturlandskapet på Flat-Lista, har hekkebestanden derfor gått ganske sterkt tilbake. Bestanden synes imidlertid å ha stabilisert seg de siste årene. Trolig hekker i dag ca 60 par i Farsund kommune. De viktigste hekkeområdene finner en i dag inne på området av Lista flyplass.

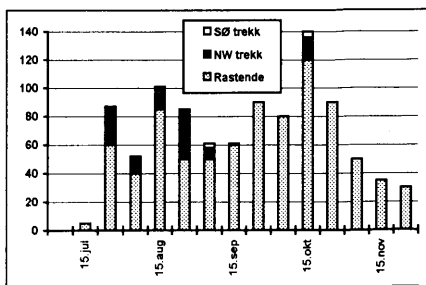
Høsttrekket. Enkeltebekkasinen høsttrekk begynner så smått allerede i slutten av juli. Dette gjelder trolig lokale fugler og deres unger. Selv om arten opptre vanlig på Lista utover høsten fra ultimo juli og ut november, gjøres det forholdsvis få observasjoner av direkte trekkende fugler. De fleste av disse er sett trekke i NW retning. Rastende enkeltbekkasiner forekommer vanligst i Flat-Listas sump- og myrområder, fuktige beitemarker og strandenger samt råtnende tarevoller i sjøkanten. Under nedbørsrike perioder raster den også vanlig på dyrket mark: jorder og åkrer. I mindre antall forekommer den også i myrområder og i tilknytning til vann og tjern i Lista heistrøk. Enkeltebekkasinen har vanligvis to trekktopper på Lista: en i midten av august og en et stykke ut i oktober. Men også utover i november opptre arten forholdsvis vanlig de fleste år.

Høsten 1995 opptrådte enkeltbekkasinen på Lista etter noenlunde normalt mønster og antall. Trekket forløp også som normalt en

mindre trekktopp i midten/slutten av august og en markert topp midt i oktober. Det registrerte antall bekkasiner utgjør nok bare en liten del av det virkelige antall som raster i Listas våtmarker.

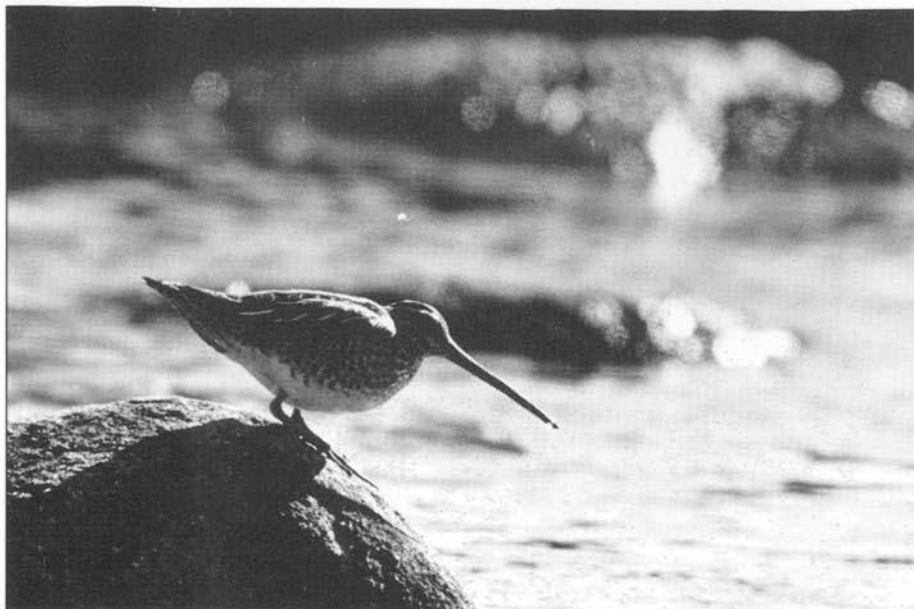
Overvintring. Enkeltebekkasinen overvintrer ganske vanlig på Lista. I milde vintre finnes flesteparten i sumpområder, særlig i Slevdalsvann området, men også spredt i myr- og fuktområder rundt om på Flat-Lista. I frostperioder trekker de ofte ut til sjøkanten hvor de frister tilværelsen i tarevoller og strandenger med åpne vannsig eller i grøfter i jordbrukslandskapet hvor de har mulighet for å finne nok spiselig til å overleve inntil forholdene blir bedre.

Vinteren 1995 overvintret enkeltbekkasinen meget vanlig. Til sammen minst 50 ind. ble registrert diverse steder i myrområder og langs strendene i første uken av januar. Utover i januar og februar ble 20 - 30 ind. observert jevnlig. Også i desember overvintret enkeltbekkasinen vanlig. Minst 30 ind holdt seg langs Listastrendene og i Slevdalsvann området.

Høsttrekket av enkeltbekkasin på Lista 1995:

Trekperiode	juli				august				september				oktober				november				
NW-trekk			27	12	15	35	8						16								n=113
SØ-trekk					1		3	1					4								n=9
Max rastende		5	60	40	85	50	50	60	90	80	120	90	50	35	30						

Enkeltebekkasin. Foto: Ingvar Grastveit

Dobbeltbekkasin *Gallinago media*

Bestanden av dobbeltbekkasin har gått drastisk tilbake over hele utbredelsesområdet i Skandinavia, Østersjo-landene, Hviterussland og Russland. Verdensbestanden er anslått å ligge i området 170.000 - 290.000 "par". Estimatet over den norske hekkebestanden var tidligere 1400 "par". ATLAS-komiteen har imidlertid vurdert dagens norske bestand til 5.000 - 15.000 "par". Dobbeltbekkasinen er polygam og hannene samles på de tradisjonelle spillplassene i fjellet like etter ankomsten midt i mai. Etter at hekketiden er over i august, trekker storparten av fuglene trolig direkte til Afrika. En stor del av verdensbestanden oppholder seg i det etiopiske høyland fram til oktober da områdene tørker ut og dobbeltbekkasinene trekker videre til overvintringsområdene sør for Sahara.

Vårtrekket. Dobbeltbekkasinen opptrer meget sjelden og fåtallig på Lista under vårtrekket år om annet. De fleste observasjoner er gjort fra slutten av april til midten av mai.

I 1995 ble det kun gjort en observasjon: 1 ind. ved Lista fyr den 20.5.

Høsttrekket. Arten opptrer litt vanligere om høsten enn om våren, men er også på denne årstiden meget fåtallig på Lista.

Dobbeltbekkasinen foretrekker litt tørrere rasteplasser enn enkeltbekkasinen. Fuktige beitemarker med våte partier og litt høyde på vegetasjonen synes å være særlig attraktive. Om høsten observeres opptil 6 - 8 individer i gode år. Observasjonene gjøres normalt i tidsrommet ultimo juli til medio oktober.

Høsten 1995 ble det gjort kun en observasjon: 1 ind. Vågsvollvåien 30.9.

Rugde *Scolopax rusticola*

Rugda hekker i store deler av Europa og i et bredt belte gjennom Russland og Asia helt fram til Stillehavskysten og Japan. Hekkebestanden i Norge er anslått til ca 35.000 par. I Vest-Agder er beregnet en hekkebestand på 1.500 par. De første vårtrekkende rugder ankommer Sørvestlandet i første halvdel av mars. Hovedtrekket foregår fra ultimo mars til medio april - litt avhengig av værforholdene. Høsttrekket foregår over bred front og nesten utelukkende om natten. Hovedtrekket foregår mellom medio oktober og medio november. Høstbestanden av trekkende rugder er i Europa anslått til mellom 15 og 37 mill fugler. Det er antatt at bestanden er minkende, bl.a. på grunn av sterkt jakttrykk. Ca. 4 mill. skytes årlig i Europa. De skandinaviske rugdene overvintrer hovedsakelig på De Britiske Øyer og i Frankrike.

Vårtrekket. På grunn av nattlig trekkaktivitet og rasteplasser i skogsterreng blir vårtrekket av rugde bare i liten grad registrert under våre vadertellinger. Både i Listas kulturlandskap og heiområdene registreres likevel rugda jevnlig, men i små antall, under vårtrekket fra primo mars til primo april.

I mars 1995, som hadde et forholdsvis mildt værlag gjennom hele måneden, ble enkeltindivider av rugde påtruffet jevnlig en rekke steder på Lista, Herad og Spind. Flest observasjoner ble gjort i siste halvdel av mars.

Hekking. Rugda hekker spredt i skogholt og krattområder utover Flat-Listas kulturlandskap. Mest vanlig finnes den imidlertid i skogsterreng i Listas heistrøk samt i Herad og Spind. Den hekker bl.a. også vanlig på de store øyene i Spind skjærgård: Ullerøy, Skarvøy og Langøy. Det er anslått en hekkebestand i Farsund kommune på 100-150 par. Hekkeanslagene er basert på observasjoner av kveldstrekkende fugler. Rugda er polygam og kveldstrekket er et fluktspill som bare utføres av hannene mens hunnene sitter på bakken og lokker til seg en make. Etter at parforholdet har vart i en ukes tid og eggleggingen er ferdig, fortsetter hannen

fluktspillet for å prøve å skaffe seg en ny hunn.

I 1995 ble 17 kveldstrekkende hanner registrert i 9 forskjellige områder på Lista og i Spind i tidsrommet april - juni. Det gjøres oppmerksom på at antallet er basert på mer eller mindre tilfeldige observasjoner og bare en liten del av det aktuelle hekkeområdet ble besøkt.

Høsttrekket. Rastende rugder registreres forholdsvis fåtallig under høsttrekket på Lista. Dette har nok sammenheng med at det oftest er liten feltornitologisk aktivitet i skog og hei på denne årstiden. Hovedtrekket foregår i oktober og november og synes i høy grad å være tilpasset værforholdene. Ved fallende temperaturer eller snøvær i innlandet øker antallet rastende rugder vanligvis ganske merkbart i skogholt og kratt utover Lista.

I 1995 ble uvanlig få rugder observert på Lista under høsttrekket. Arten ble riktignok sett på flere forskjellige lokaliteter, men det dreide seg for det meste bare om enkeltindivider. Storparten ble registrert i november.

Overvintring. I milde vintre overvintrer rugda regelmessig og forholdsvis vanlig i Farsund kommune, særlig i kystnære strøk på Lista og i Spind. I vinterhalvåret matleter fuglene etter meitemark på jorder og dyrket mark om natten og raster i skog og kratt om dagen. De overvintrende rugdene er forholdsvis sårbare for frost og snø. Under slike værforhold trekker mange av de etterhvert utmattede fuglene etterhvert inn i tettbebyggelsen. Her kan de sees på dagtid mens de prøver å finne noe spiselig i villahagene. Dersom kulde-

periodene blir langvarige sulter mange av rugdene i hjel. De blir også et lett offer for katter og rovfugl. En del fugler finner nok likevel tilstrekkelig med føde i åpne vannsig, grøfter og andre steder hvor jorden ikke fryser, til at de klarer seg vinteren igjennom.

I januar 1995 ble 5-10 spredte individer observert på forskjellige lokaliteter rundt om på Flat-Lista.

I desember ble det likeså observert spredte rugder (til sammen 15-20) flere forskjellige steder på Lista. Under en kuldeperiode i siste halvdel av desember fikk mange av dem problemer med mattilgangen og trakk inn i tettbebyggelsen, f.eks. i Borhaug området. Trolig døde mange av dem.

Svarthalespove *Limosa limosa*

Svarthalespoven er inndelt i tre underarter som er utbredt i store deler av den palearktiske region. Total hekkebestand er estimert til 140.000 - 270.000 par. Godt over 100 par av den islandske underart hekker flere forskjellige steder i Nord-Norge. På Jæren hekker kanskje opp mot 20 par av den europeiske underarten *limosa*. Svarthalespoven viste i flere år en økende tendens, men mye tyder nå på at arten er i tilbakegang flere steder. Fuglene trekker på bred front og ankommer vårt land i april. Svarthalespoven er en langdistansetrekker som nyter forholdsvis få rasteplasser mellom overvintringsområdene og hekkeområdene. Straks hekkingen er ferdig trekker både de voksne og ungfuglene sørover. Fra rasteplassene i Holland trekker fuglene i to store hopp på 2000 km hver (via Marokko) til overvintringsområdene i Senegal og Guinea-Bissau i Afrika.

Vårtrekket. Svarthalespoven sees årlisst, men fåtallig på Lista under trekket fra slutten av mars til et stykke ut i mai. I gode år er det registrert oppimot 20 fugler, men vanligvis ligger antallet på 10-15 ind.

Våren 1995 opptrådte arten nokså sparsomt: 3 ind. trakk NW over Steinodden 15.4. Den 27.5. ble en svarthalespove i ungfugldrakt observert i Vågsvollvåien ved Lista fyr. Muligens var dette en ikke kjønnsmoden fugl (2K).

Høsttrekket. Også under høsttrekket forekommer svarthalespoven årlisst på Lista, men enda mer fåtallig enn om våren. De fleste fuglene observeres i juli og august, men er unntaksvis sett så sent som 3.10. (1992).

Høsten 1995 rastet 1 ind. i Vågsvollvåien i tiden 8.-11.7. Den 5.9. trakk en ungfugl SØ over Tjørveneset. Årets siste observasjon ble gjort i Vågsvollvåien: 1 ind. den 18.9.

Lappspove *Limosa lapponica*

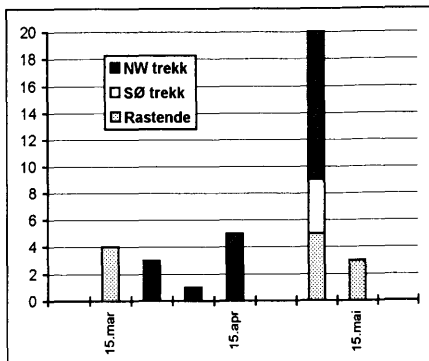
Lappspoven har en utpreget nordlig hekkeutbredelse fra Nord-Skandinavia og østover i Nord-Russland og Sibir samt i det nordvestlige Alaska. Arten er inndelt i tre underarter. Den norske hekkebestanden, som i hovedsak finnes i Finnmark, er anslått til 1000-3000 par. Lappspoven har økt i utbredelse og antall de senere år og enkelte par med hekkeatferd er nylig også registrert i Femundsmarka. Lappspoven er en langdistansetrekker som trolig flyger 4300 km nonstop fra Vest-Afrika til Vadehavet! Allerede i slutten av juni starter sorttrekket, med en kulminasjon av voksne fugler sist i juli og ungfuglene i september. 125.000 lappspover overvintrer i Vest-Europa og 700.000 ind. i Vest-Afrika.

Vårtrekket. Lappspovens vårtrekk foregår i to bølger. De første som ankommer Lista og Sørvestlandet i mars er antagelig skandinaviske hekkefugler. Hovedtrekket i mai utgjøres trolig av russiske og sibirske fugler. Antall lappspover som registreres på Lista om våren varierer nokså mye fra år til år. Unntaksvis dukker lappspoven opp i begynnelsen av mars enkelte år (tidligste observasjon 5.3.). Vanligvis ankommer fuglene rundt midten av mars. Normalt sees størst antall i mai. I gode år er det registrert 60-70 ind. i løpet av vårtrekket. Storparten raster langs strendene, men en del også på dyrket mark, ofte sammen med storspove.

I 1995 opptrådte lappspoven forholdsvis fåtallig på Lista om våren. Første observasjon (2 ind.) ble gjort 15.3. Utover i mars og april ble arten sett uregelmessig og fåtallig. Første uka av mai ble det observert et tjuetalls trekkende og rastende fugler. Siste observasjon ble gjort den 19.5.

Høsttrekket. Lappspoven opptrer langt vanligere på Lista under høsttrekket enn om våren. Allerede i slutten av juli og begynnelsen av august passerer storparten av de voksne fuglene på vei til Vadehavet

der de europeiske hekkefuglene myter. Enkelte år opptrer lappspoven uvanlig tallrik. Således ble hele 300 voksne fugler, de fleste flotte rustrøde hanner i full sommerdrakt, observert rastende på Lista den 24.7.98. Ungfugltrekket kulminerer vanligvis i slutten av august og i begynnelsen av september. De flest av lappspovene finnes på de tradisjonelle rasteplassene for vadere langs strendene, gjerne i bukter med råtnende tareansamlinger. Arten er også vanlig i dammer på sandstrendene hvor fuglene ofte matleter på dypt vann. En kan imidlertid også finne rastende og matletende lappspover innover dyrket mark, gjerne sammen med storspover.

Vårtrekket av lappspove på Lista 1995:

Trekkperiode	mars			april			mai		
NW-gående trekk			3	1	5		11		n=20
SØ-gående trekk							4		n=4
Max samtidig rastende		4					5	3	

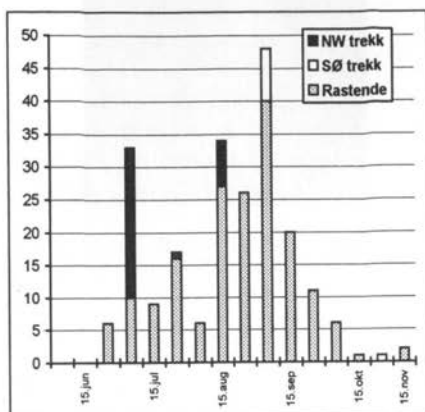
Høsttrekket av lappspove på Lista 1995:

Trekkperiode	juni	juli	august	september	oktober	november	
NW-trekk		23	1	7			n=31
SØ-trekk				8	1		n=9
Max rastende		6 10 9 16	6 27 26	40 20 11	6 1	2	

I 1995 ble de første voksne lappspovene observert på Lista den 28.6. Utover i juli opptrådte arten i noe varierende antall. Den 30.7. ble årets første ungfugl registrert. Fra midten av august dominerte ungfuglene. Siste voksne fugl ble sett 2.9. Utover i oktober var det bare et fåtall fugler tilbake. Siste observasjon av 2 ind. ble gjort i Fugleviga den 19.11.

Overvintring. Enkelte år, helst i forbindelse med storm og uvær fra SW, kan en også observere lappspover langs Listastrendene vinterstid. Trolig gjelder dette vindblåste fugler fra overvintringsområdene på De Britiske Øyer eller Vadehavet. Lista er tydeligvis ikke noe velegnet vinterkvarter for arten og oftest trekker fuglene vekk ganske snart igjen.

I tråd med dette ble det også vinteren 1995 registrert lappspove langs Listastrendene, men kun en observasjon er kjent: 1 ind. i Nordhasselvika den 7.1.1995.

Lappspoven leter ofte etter mat på dypere vann. Foto: Kåre Olsen

Småspove *Numenius phaeopus*

Småspoven er trolig verdens mest utbredte spoveart. De fire underartene har en vid sirkumpolar utbredelse gjennom store deler av den nordlige halvkule. I størrelsesorden 45.000 par småspover hekker i Norge, Sverige og Finland, hvorav ca. 10.000 par i Norge. I Vest-Agder er arten funnet fåtallig hekkende på 5-6 lokaliteter særlig i heistrøkene i Sirdal, Kvinesdal og Hægebostad. Bestanden her er minkende og kun et par lokaliteter har nå årvisst hekking. Småspoven trekker i bred front. Om våren har fuglene relativt få rasteplasser underveis. Heller ikke om høsten finner en konsentrerte rasteplasser. Småspoven gjør unna trekket i lange etapper ned til overvintringsområdene. Den vest-palearktiske bestand som muligens teller ca. 600.000 ind., tilbringer vinteren i Afrikas mangroveskoger.

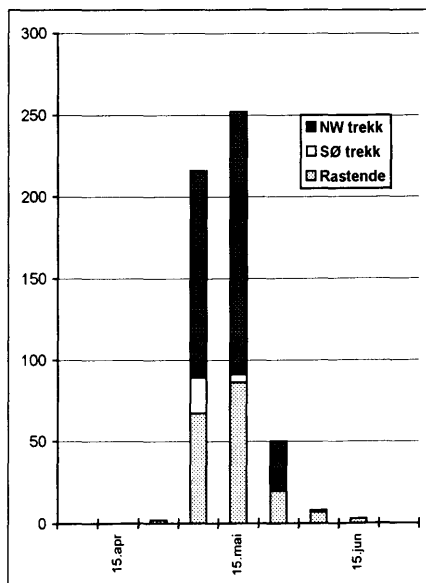
Vårtrekket. Småspoven er meget vanlig, til dels tallrik på Lista under vårtrekket.. De første fuglene dukker vanligvis opp ca 20.4. Trekket er forholdsvis konsentrert og storparten av småspovene passerer Lista i nordvestlig retning de to første ukene av mai. Ettermølere kan sees et lite stykke ut i juni. Enkelte gode år, f.eks. i 1993, er det blitt registrert godt over 1.000 ind. Om våren har småspovene det travelt og flokkene stopper sjelden opp over lengre tid. Ofte sitter de bare og hviler noen timer i sjøkanten - helst langs rullesteinsstrendene og i lyngmarkene på Vest-Lista.

I 1995 ble småspoven første gang observert den 27.4. Det mest intense trekket foregikk som normalt i de to første ukene av mai. I mindre antall ble småspoven imidlertid registrert helt til medio juni. Som normalt var hovedtrekkretningen NW, men noen ble også sett trekke mot SØ.

Oversomring. Småspoven observeres nesten hvert år på Lista gjennom store deler av juni. Enkelte år, f.eks. i 1974, ble 1 par observert på Vest-Lista under omstendigheter som kunne tyde på

hekking. De fleste juniobservasjonene er trolig ikke-hekkende individer som oversommer i området.

Også i 1995 ble enkeltindivider sett flere ganger diverse steder på Vest-Lista i løpet av juni og begynnelsen av juli, men ingenting tydet på at det dreide seg om hekkende fugler.

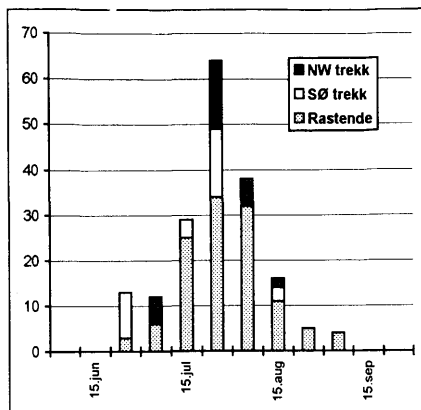
Vårtrekket av småspove på Lista 1995:

Trekkeperiode	april			mai			juni			
NW-gående trekk				127	161	30				n= 318
SØ-gående trekk				22	5		1			n= 28
Max samtidig rastende			2	67	86	20	7	3		

Høsttrekket av småspove på Lista 1995:

Trekkperiode	juni			juli			august			september			
NW-trekk				6		15	6	2					n = 29
SØ-trekk			10		4	15		3					n = 32
Max rastende			3	6	25	34	32	11	5	4			

Høsttrekket. Allerede i slutten av juni dukker de første småflokkene på sørtrekk opp på Lista. Trekket kulminerer vanligvis i slutten av juli og begynnelsen av august. Etter 1. september er det som regel bare noen etternølere igjen. Småspovene raster på denne årstiden nesten utelukkende på utmark og lynghei hvor de beiter på krekling og blokkebær. Tidligere var Hellemyra et meget viktig beiteområde. Etter at denne nå er oppdyrket, er det Einarsnes, de tørre, kreklingbevolkede områdene innenfor sanddynene - særlig på Kviljo, samt Østhasselnese og Steinoddenområdet som er de viktigste raste- og beiteplassene på Lista. Småspovene oppholder seg etter alt å dømme bare kort tid på rasteplassene. Dette tidlige og hurtige ettersommertrekket har trolig sammenheng med at det for det meste dreier seg om voksne fugler som først myter etter at de er ankommet vinterkvarterene.

Høsttrekket 1995 fulgte stort sett det tradisjonelle mønsteret. En flokk på 10 småspover den 29.6. innledet "høsttrekket". Etter den 1.7. bygget antallet seg jevnt opp mot en kulminasjon siste uke i juli. Utover i august dabbet trekket jevnt av. Siste observasjon ble gjort 9. september.

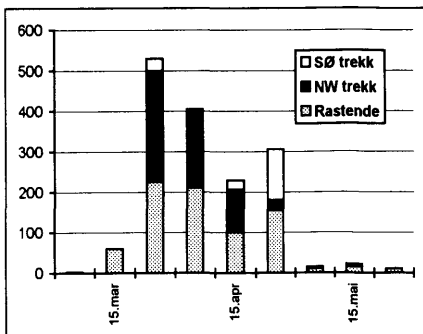
Storspove *Numenius arquata*

Den europeiske underarten av storspove er utbredt i store deler av Nord- og Mellom-Europa samt i et bredt belte østover gjennom Russland og har en hekkebestanden på ca. 135.000 par. Øst for Uralfjellene hekker underarten *orientalis*. I Norge hekker minst 5000 par. Storspoven er hovedsakelig knyttet til kysten nord til Finnmark samt finnes i store deler av Østlandet. I Vest-Agder hekker arten nesten utelukkende på Lista - med en bestand på ca 90 par. Vårtrekket av storspove starter fra overvintringsområdene allerede i februar. Hovedmengden ankommer Norge mars - april. Allerede midt i juni begynner hannene å forlate hekkeplassen og trekker til De Britiske Øyer og Vadehavet hvor de myter. De voksne hannene følger etter i løpet av juli. Ungfugltrekket toppe seg i august. Vinter-bestanden overstiger trolig 400.000 fugler, hvorav 250.000 overvintrer i Europa. Under trekket drives det en betydelig jakt, særlig i Frankrike, i tillegg til ødeleggelser av leveområder er dette trolig årsaken til en betydelig nedgang i den europeiske bestanden de senere år.

Vårtrekket av storspove på Lista 1995:

Trekkperiode	mars			april				mai			
NW-gående trekk			275	195	105	25		5	7		n= 612
SØ-gående trekk			30		23	126					n= 181
Max samtidig rastende	2	60	225	210	100	155	10	15	10		

Vårtrekket. Storspoven er blant de tidligste vaderne som ankommer Lista om våren. Vanligvis, noe avhengig av værforholdene, dukker de første fuglene opp allerede i første uka av mars. Fra midten av mars øker antallet jevnt på utover, og trekket kulminerer i løpet av et par uker rundt månedsskiftet mars/april. En stor del av storspoven stopper opp på Lista noen dager og rastende flokker kan sees både langs strendene og på dyrket mark. De aller fleste av fuglene som observeres på direkte trekk i denne første trekkbølgen, passerer Lista i nordvestlig retning. I slutten av april øker antallet trekkende og rastende storspover på igjen. Muligens tilhører disse fuglene en annen hekkepopulasjon. Hovedtrekkretningen for direkte trekkende fugler under denne andre trekkbølgen er nemlig mot sydøst. Etter første mai sees bare et fåtall trekkende storspover.

bare et fåtall trekkende ind. ble påvist i begynnelsen av mai.

Hekking. I likhet med vipa er storspoven en karakterart i Listas jordbruksområder. Arten markerer seg med sitt karakteristiske fluktspill i april/mai og med sin sterke varsling etter klekking. Storspoven holdt opprinnelig til i lyngmark og utmark. Etterhvert som disse har blitt oppdyrket eller plantet til har storspoven klart å tilpasse seg hekking på dyrket mark. Og ikke bare det, arten har endatil hatt en sterk vekst i antall og utbredelse på Listahalvøya. Fra en bestand på 20-30 par i begynnelsen av 1970-årene steg hekkebestanden jevnt til ca 90 par i 1995. De siste tre årene synes imidlertid veksten å ha flatet ut og bestanden har stabilisert seg på rundt 85 par. Hekkesuksessen har de senere år vært heller dårlig. Store ungetap skyldes jordbruksaktiviteter samt trolig også predasjon av kråker, måker og rovdyr.

Vårtrekket 1995 fulgte stort sett det tradisjonelle mønsteret. Første vår-observasjon av 2 ind. ble gjort i Tjørvebukta den 2.3. Utover mot midten av mars ble flere observasjoner av 1 - 2 ind. gjort flere steder på Vest-Lista. Først den 19.3. ble et større antall sett: to flokker på henholdsvis 26 og 52 ind. på Vågsvoll. Trekket kulminerte i siste uke av mars med drøye 500 ind. Trekkbølge nr to som ble dominert av SØ-trekkende fugler, nådde et høydepunkt i siste uke av april. Trekket ebbet raskt ut i månedsskiftet april/mai og

Hekkende par av storspove på Lista 1995:

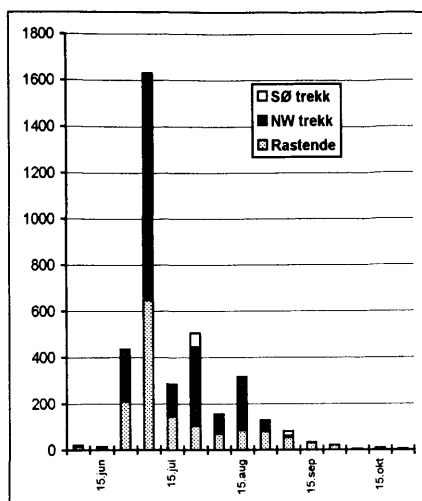
Listastrendene	Dyrket mark Flat-Lista	Myromr. indre Lista	Totalt	Hekkende par i verneomr.	
				Antall	%
11	79	1	91	16	18

Høsttrekket av storspove på Lista 1995:

Trekkperiode	juni			juli			august			september			oktober			
NW-trekk	3	4	225	980	140	340	80	220	45	8	2			1		n=2660
SØ-trekk	2					60	5	10	5	17				5		n= 283
Max rastende	15	10	210	650	145	105	70	85	80	55	30	20	5	3	5	

Høsttrekket. Allerede i begynnelsen av juni begynner storspovene å samle seg i småflokker. Disse første fuglene består vel hovedsakelig av ikke-hekkende fugler og storspover som har mislykket med hekkingen. Etterhvert får disse flokkene tilslutning av voksne hunnfugler i stort antall. Bare få dager etter klekkingen overlater nemlig hunnene ungespasset til hannene og forlater familien. Fra St. Hans og utover i første halvdel av juli trekker de etterhvert store flokkene av voksne hunner utover havet mot vest - til myteområdene på De Britiske Øyer. Disse trekkende spovene, eller "regnfoglan" som de ofte kalles lokalt, er lette å registrere på sine stadige fløyte-toner som de lar høre under flukten. Når ungene er blitt så store at de kan klare seg selv, følger de voksne hannene etter - også disse trekker vest utover havet. Ungfugltrekket topper seg utover i august med en topp rundt midten av måneden. Utover i september og oktober er det vanligvis bare et mindre antall storspove igjen på Lista.

I 1995 ble de første småflokkene registrert den 3.6.: 7 ind ved Pøtten/Vatne v. Etter den 21.6. da en flokk på 75 ind. ble observert steg antallet jevnt, både av rastende og vest-trekkende storspover. En uvanlig stor trekktopp ble registrert i løpet av en drøy uke i begynnelsen av juli. Da ble det observert 980 vest-trekkende storspover samtidig som 650 rastende fugler ble registrert. Rundt siste uke av juli toppet trekket av voksne hanner seg med rundt 500 ind. Kulminasjonen av ungfugler inntraff rundt midten av august. Trekket avtok jevnt utover i september og etter 1.

oktober ble det stort sett bare sett enkeltindivider fram til 2.11.

Overvintring. De fleste år med mildt vær lag forsøker enkeltindivider av storspove å overvintrere på Lista. De påtreffes oftest langs strendene hvor de matleter på grunt vann, i tarevollene eller i åpne vannsig i strandengene.

Vinteren 1995 ble det jevnlig observert 1 - 3 ind. i januar og februar i sjøkanten mellom Kviljodden og Tjørvebukta. Også i desember holdt det seg 1 ind. i området mellom Fugleviga og Tjørvebukta.

Forfatterens adresse:
Brekne, 4563 Borhaug

Tredje og siste del av denne artikkelen kommer i *Piplerka* nr. 3 1999. Den omhandler *tringa*-vadere og svømme-sniper.

NOF avdeling Vest-Agder.

Styrets sammensetning i 1998 har vært:

<i>Runar Jåbekk</i>	<i>Leder</i>
<i>Finn Jørgensen</i>	<i>Sekretær</i>
<i>Truls W Andersen</i>	<i>Kasserer</i>
<i>Øyvind Fjeldsgård</i>	<i>Kristiansand lokallag</i>
<i>Gunnar Gundersen</i>	<i>Mandal lokallag</i>
<i>Kåre Olsen</i>	<i>Lista lokallag</i>

Varamenn:

<i>Birger Westergren</i>	<i>Kristiansand lokallag</i>
<i>Ole Aa Brattfjord</i>	<i>Mandal lokallag</i>
<i>Kjell Grimsby</i>	<i>Lista lokallag</i>

Møterett:

<i>Knut S Olsen</i>	<i>Redaktør Piplerka</i>
<i>Jan Erik Røer</i>	<i>Lista Fuglestasjon</i>

Siden forrige årsmøte er det kun avholdt ett styremøte. Enkelte saker er i tillegg diskutert over telefon i årets løp. 1998 har vært et tradisjonelt år for foreningen. Sjøfugloppsynet, samt hekkeregistreringene i skjærgården, har vært en prioritert oppgave også i år. Denne jobben ser ut til å bli stadig viktigere, etter som flere av fylkets sjøfuglarter åpenbart har problemer. Runar Jåbekk deltok på et møte i regi av landsdelspolitikammeret, der representanter for diverse oppsynsmiljøet samt politirepresentanter møtte. Målet var å få flest mulig ensartede reaksjoner ved overtredelser. Eldar Wrånes og Runar Jåbekk deltok som vanlig også på det årlige oppsummeringsmøtet etter at oppsyns-sesongen var over. Fylkesmannens miljøvern-avdeling er fortsatt meget godt fornøyd med den jobben vi gjør. Vi hadde et håp om at ilandstigningsforbudet i sjøfugl-reservatene skulle bli utvidet fra og med 1999. Som vanlig tar slike ting lengre tid enn vi håper, og en utvidelse er neppe på plass før sesongen 2000.

De tradisjonelle vintertellingene av vannfugl ble gjennomført i januar og mars. Vinteratlasprosjektet har vært høyt prioritert i vintersesongen, og de foreløpige resultatene viser at Vest-Agder ligger svært bra an før siste feltsesong.

NOF valgte hønsehauken til årets fugl i 1998. Det ble ikke satset spesielt mye fra sentralt hold på å få i gang lokale prosjekter på arten. Likevel ble det utført en del registreringer i fylket vårt, spesielt i Kristiansand- og Kvinesdalsområdet.

Økonomien i fylkesavdelingen er stabil. Sjøfugloppsynet, samt hekkeregistreringene av sjøfugl, gir oss i grove trekk de inntekter vi trenger til utgivelsen av Piplerka. Oppsynet, samt vintertellingene av sjøfugl, er også en viktig bidragsyter til lokallagenes økonomi. Det henvises til regnskapet for detaljer.

Angående Piplerka og arbeidet i de forskjellige komiteene vises det til egnet årsmeldinger. Runar Jåbekk har vært Vest-Agders representant i NOF's landsstyre, med Finn Jørgensen som personlig varamann.

Runar Jåbekk - leder

NOF avdeling Vest-Agder Regnskap 1998

Det har oppstått en misforståelse angående dagen for årsmøtet. Kasserer hadde derfor ikke regnskapet klart til årsmøtet, da dette normalt arrangeres i slutten av mars. Styret fikk fullmakt av årsmøtet til å godkjenne regnskapet når dette foreligger, under forutsetning av at det var godkjent av revisor. Det samme gjelder for budsjettet. Regnskapet vil bli trykket i Piplerka så fort det er godkjent av styret.

LRSK Vest-Agder 1998

LRSK Vest-Agder har i 1998 bestått av Eldar Wrånes, Jan Michaelsen, Nils Helge Lorentzen, Gunnar Gundersen og Tellef Barøy Vestøl (sekretær). Komiteen har gjort svært lite siste år, på grunn av at sekretæren har prioritert helt andre ting.

Komiteen har mottatt ca 50 saker til behandling, hvorav 6 er sendt videre til NSKF. Det er ikke publisert noen rapporter fra LRSK i 1998.

Det kan ikke fortsette på den måten.

Tellef Barøy Vestøl - sekretær

Piplerka 1998

1998 var den 28. årgangen av bladet. Kun to hefter ble gitt ut dette året: Nr. 1 i juli 1998 og nr. 2/3 i februar 1999. Totalt sidetall ble på 120 sider. 8 forfattere har bidratt med stoff - takk til disse! I 1998 ble det ikke utgitt noen supplement til Piplerka.

Årsaken til at nummer 2 og 3 ble slått sammen til et dobbeltnummer var å forsøke å komme ajour med utgivelsene slik at alle heftene innenfor en årgang kommer ut i samme kalenderår. Dette var ikke helt vellykket i og med at nummer 2/3 ikke kom ut før i februar 1999, men dersom en skulle ha gitt ut tre hefter ville nok forsinkelsen blitt enda større.

Samarbeidet med Heglands Trykkeri i Flekkefjord gikk også i 1998 knirkefritt, så vi holder på dette trykkeriet fremover. Layoutmessig vil også bladet fortsette i samme spor fremover.

I 1999 vil vi satse på å gi ut 3 hefter igjen: Nummer 1 ved påsketider, inneholdende

diverse stoff. Nummer 2 er dedikert VinterAtlas. Det er meningen at det skal oppsummere foreløpige resultater frem t.o.m. sesongen 1998/99, samt peke på hva og hvor det bør satses i den siste sesongen av dette prosjektet. Heftet skal komme i god tid før sesongen starter. Senhøstes vil vi gi ut nummer 3 der vi bl.a. satser på å presentere artikler/rapporter fra noen av de store prosjektene som har pågått i fylket vårt de siste årene.

Knut S Olsen - redaktør

NOF, Lista lokallag

Årsmøtet ble avholdt på Ore Skole, Vanse den 30.01.1998. Følgende ble valgt inn i styret for 1998:

Leder: Kåre Olsen (gj.v.)
Nestleder: Kjell Grimsby (gj.v.)
Sekretær: Geir H Stølen (gj.v.)
Kasserer: Knut S Olsen (gj.v.)
Styremedl.: Tor O Hansen (gj.v.)
Lars Bergersen (gj.v.)
Varamenn: Nils H Lorentzen (gj.v.)

Medlemsmøtene har fulgt det tradisjonelle mønsteret med et hovedtema, oftest i form av et lysbildeforedrag. Ellers har det vært faste innslag med siste nytt om fugl og NOF-saker, konkurranse, samt en enkel bevertning. Det har blitt avholdt 2 vanlige medlemsmøter i 1998 mot 4 i 1997, og med en oppslutning på 11 personer i snitt for disse mot 7,25 i 1997. Hovedtema på disse møtene har vært:

- 25.03. *Blant åkerriker og vannsangere i Litauen v/Nils Helge Lorentzen.*
21.10. *Rovfugltrekket helt vest i Vest-Agder v/Geir Grimsby.*

I tillegg kommer 5 seniormøter i foreningens hytte ute i Fugleviga. Disse møtene har også fungert som styremøter. I tillegg kommer et rent styremøte. På styremøtene har vi tatt opp det meste som

angår fugl og forvaltning av naturen på våre kanter, bl.a.: Rauna - Restaurering av redningsstasjonen, Marka - Beboerne og det militære, Bredero - Avfall fra produksjonen, Vindmøller - Lindesnes / Kommer de til Lista ? Også aktiviteten i foreninga har vært oppe til diskusjon.

Ekskursjoner som ble avholdt i 1998:

24.05. *Spind:*

19 deltakere, 32 arter obs.

28.05. *Epledalen:*

34 deltakere, 25 arter obs.

Disse to var «naturlos»-turer som var åpne for alle interesserte.

12-14.06. *Fjelltur til Sirdal*

13.09. *Mønstremyr:*

19 deltakere.

Ellers deltok en del av foreningens medlemmer i en rekke av aktiviteter som:

Vannfugtellingene, hvor vi dekket kom-munene Sirdal, Kvinesdal, Hægebostad, Flekkefjord, Farsund og Lyngdal i januar og mars.

Vadefugtelling langs Listastrendene, vann og våtmark, samt jordbruks-områder på Lista, i august, september og oktober.

Hekkerregistreringer av sjø- og våtmarks-fugler i Farsund kommune.

Oljeskadde og døde sjøfugl, en registrering vi har langs Listastrendene. Til sammen ble det funnet 110 fugl, 31 m/olje, 57 u/olje og 22 rester.

Hagefugtelling er utført av 3 medl.

VinterAtlas registreringer ble gjennomført.

Søppelplukking: Nordhasselbukta - Steinsviga 16. april. 6 deltakere. 54 sekker, 4 tomfat, 2 store trosser og noe jernskrap ble fjernet fra stranda. Skiphaug

Norsk Ornitologisk Forening, Lista lokallag			
Regnskap 1998			
Beholdning 01.01.98:			
Kasse		3 038,50	
Postgiro		2 288,24	
Postbanken		18 296,00	
Sparebanken Sør		164,00	
Inntekter 1998:			
Medlemskontingenter ⁽¹⁾		5 430,00	
Bevertning		131,00	
Renter ⁽⁴⁾		155,43	
Kulturmidler fra Farsund kommune		1 500,00	
Søppelplukking for Fylkesmannen		5 750,00	
Vannfugtelling 1997		2 000,00	
Sjøfuglloppsinn 1997		10 000,00	
Vilttilskudd: Ilanddrevne sjøfugl -98		2 000,00	
Salg fuglekasser ⁽²⁾		400,00	
Overmatting Fugleviga		200,00	
Abonnement VF (Feilsendt) ⁽³⁾		250,00	
Utgifter 1998:			
Porto og gebyrer postgiro		2 099,00	
Bevertning		198,50	
Kontorutgifter		988,50	
Fotogruppa		100,00	
Godtgjørelse til søppelplukkere (kr 100,- pr. pers.)		2 800,00	
Vannfugtelling 1998 (kjøreutgifter)		3 155,00	
Sjøfuglloppsinn 1998 (kjøreutgifter + godtgjørelser)		8 878,00	
Ilanddrevne sjøfugl 1998 (kjøreutgifter)		1 908,00	
Vadefugtelling 1998 (kjøreutgifter)		474,00	
Kjøp av fuglekasser ⁽²⁾		500,00	
Beholdning 31.12.98:			
Kasse		1 511,50	
Postgiro		12 694,67	
Postbanken		18 296,00	
Balansé	51 603,17	51 603,17	
Noter:			
1) Medlemskontingenter for alle medlemmer i Sirdal blir ført på 1999-regnskapet.			
2) Kjøp og salg av selskapsfrø og NOF-artikler blir ført på 1999-regnskapet.			
3) Beløpet gjelder feilsendt abonnement på Vår Fuglefauna, blir overført NOF i 1999.			
4) Renter på innskudd i Postbanken blir ført på 1999-regnskapet.			
Knut S Oisen (sign.), kasserer		Målfrid Skeibrok (sign.), revisor	
Brekne den 17.01.1999		Skeime den 23.01.1999	

- Østre Hauge 8. april. Dette er ikke et fast område for oss, men vi ble bedt om å ta dette. 8 deltakere. 30 sekker og 10 større kolli ble fjernet.

Lista ringmerkingsgruppe har merket ca. 22.000 fugl. Dette er dårlig, og den største årsaken til dette er at året hadde få fine dager å merke fugl på, dette gjelder særlig Lista Fuglestasjon.

Økonomien har i 1998 vært stabil. Antall betalende medlemmer var ved årsskiftet 94 personer. Dette er en kraftig nedgang fra 131 i 1997. Av medlemsmassen er 23 kvinner og 71 menn. 17 av medlemmene er junior (16 år eller under). 25 personer av den totale medlemsmassen er familie-medlemmer. I 1999 vil det bli opprettet en egen juniorgruppe for å aktivisere de yngste og motvirke den stadig fallende andelen av juniormedlemmer.

Geir H Stølen - sekretær

Kvinesdal, den 25.02.99.

Sirdal Fugleforening.

(Sorterer under Lista Lokallag)

Med året 1998 har vi vært gjennom et innholdsrikt program for våre medlemmer. SFF's temamøter har også vært åpne for ikke-medlemmer.

Av aktiviteter har det vært satset videre på fossekalprosjektet (Årets fugl 1997), ved å kartlegge bestanden og ringmerke fugler. Ved byggedagene på Kvæven la foreninga ned et stort dugnadsarbeid. SFF har også sist år tatt på deg arbeid ved Tonstad skule, ved at en har bistått i læren om fugl.

Styret i 1998:

Leder Kjell Grimsby
Sekretær Nils Inge Gauthun
Kasserer Berit Robstad

Styremedl. Ingvald Ekeland
Styremedl. Ingunn Moen

Medlemstall: Junior 6 medl.
Senior 16 medl.
Fam. medl. 13 medl.
Totalt 35 medl.

Kontigenten 1998: Junior: kr 50,-,
Senior: kr 100,-, Fam. medl.: kr 10,-

Medlemsmøter: Totalt 10 møter inkl. årsmøtet. Det har blitt leid inn foredragsholdere til 2 store medl. møter/temakvelder (06.03. - Sirdalsheiene ved Kåre Olsen, 03.11. - Kongeørna ved Toralf Tysse) med positivt resultat. Ellers nevnes: Krykkje / Svalbards fauna ved Ingunn Moen. Fuglekassenekring. Våtmarker / fuglelokaliteter i Sirdal kommune. Maksimalt 24 deltakere - Vårfugler/fuglesang 05.05.

Ekskursjoner: 2 overnattingsturer; fjellturen (8 deltakere) og blåstrupetur. Videre nevnes: Vannfugltelling, atlaturer, fossekall-ekskursjoner, Jærentur, 3 progr. turer til Mønstromyr. Overnattingsturen til dragøy ved Hidra ble avlyst p.g.a. været. Max 20 deltakere - Ringmerkingstur til Mønstromyr 13.09, turen var en sosial tur m/Egersund, Sokndal og Lista lokallag.

Prosjekter: *Fuglekasse:* Ca. 20 utplasserte kasser Fintlandsmoen / Tonstadvfjellet. *Blåstrupeprosjektet:* 134 ind. ringmerket. *Ringtrost:* 1 kull ringmerket - 4 pull. *Fossekall:* Ringmerket 10 voksne med fargekombinasjon og 41 unger; totalt 51 ind. Når tallene fra 1997 sesongen legges til er det blitt fargemerket totalt 24 voksne og 73 reirunger. Flere sidevassdrag til Sira-vassdraget er blitt registrert. Hekkeplasser er plottet inn på kart.

SFF har deltatt på Kvæven også i 1998. Det er lagt ned mye dugnadsarbeid ved

disse bygdedagene. Her arrangerte SFF natursti, og hadde fuglekassesnekring som aktivitet for de minste. Dugnaden ved bygdedagene gav oss kun kr. 490,- brutto, men god PR. Premier for naturstien ble mottatt fra: Tonstad Motorservice, Tonstad S-Marked, Livi/Ousdal, Tonstad Sagbruk, Tonstad Foto & Papir og Tonstad Bakeri.

Ringmerking: 1998 resultatet viser at det totalt er blitt merket 2123 ind., fordelt på 42 arter (inkl. C.f.cabaret) i Sirdal kommune. Det ble i år arrangert et ringmerkingseminar på Utsira, her deltok følgende fra regionen: Geir Grimsby, Nils Inge Gauthun, Ingvald Ekeland og Kjell Grimsby. Årets fugl har vært hønsehauk, og det har blitt merket 6 reirunger av arten.

SFF har dessuten deltatt i det landsomfattende fuglevernarbeidet, Fuglevakta.

Til slutt må det nevnes at SFF påklaget et vedtak i den ellers så kjente linjetraséen STATNETT planlegger fra Tonstad og sørover til Flekkefjord kommune. (Hekkelokalitet for storlom)

Styret takker for fugleåret som nå er lagt bak oss, og vi utfordrer alle våre medlemmer til et nytt aktivt foreningsår.

Kjell Grimsby - leder

NOF Mandal lokallag.

Styret har i 1998 bestått av :

<i>Finn Jørgensen</i>	<i>formann</i>
<i>Ole Aa. Brattfjord</i>	<i>sekretær</i>
<i>Roy Herman Olsen</i>	<i>kasserer</i>
<i>Gunnar Gundersen</i>	<i>styremedlem</i>
<i>Morten Helberg</i>	<i>styremedlem</i>
<i>Jon G. Noddeland</i>	<i>1. varamann</i>
<i>Arnfinn Henriksen</i>	<i>2. varamann</i>

Det er 36 medlemmer som har betalt kontingent for 1998, noe som er omtrent likt med fjoråret.

Årsmøtet ble avholdt 12 januar på Risøbank. Det er blitt avholdt 3 medlemsmøter om våren og 5 møter om høsten. I tillegg kom det tradisjonelle julemøtet i desember, - et møte som alltid trekker mye folk. På møtene har vi vært innom tema som vinterfuglatlas, vannfugltelling, fuglekasser og ulike lysbildeforedrag. En lysbilde-konkurranse med ulike mer eller mindre vriene fuglearter er alltid populær på møtene. Det er avholdt 2 offisielle styremøter, samt en rekke arbeidsmøter angående ulike prosjekter.

Av feltaktivitet kan følgende nevnes: Vannfugltelling i januar og mars. Vinterfuglatlas fikk meget god dekning og Mandalsruten ligger pr. 31.12.98 på en solid 2 plass i Norge med hele 140 arter registrert innenfor 10 x 10 km ruten. Fuglekasseprosjektet i Furulunden er gjennomført og ca. 300 kasser er hengt ut. Ekskursjoner: Det er blitt arrangert dagsturer til Lista og Mønstermyr, med høyst varierende deltakelse. Ringmerkingen kom ikke opp i noen eventyrlige tall dette året. Hovedsakelig skyldes dette at Morten er reist nordover for å studere, men det var vel heller ikke en av de beste sesongene generelt sett. Når pullus av sjøfugl svikter og grønnfinkene ikke kom i oktober - november ble det noe amputert. Totalt sett må vi si oss fornøyd med resultatet.

Lokallagets 20 års jubileum ble behørig feiret med langhelg i Danmark. Vi besøkte Skagen, Gjøll, Vejlerne og Aggertange. Turen ble svært vellykket og hele 16 personer deltok. Totalt ble det observert hele 169 arter. Det er laget eget referat.

Kontakten med kommunens miljøvernleder og fylkesmannens miljøvernavdeling har vært god. Mandal kommune har fått utarbeidet viltområdekart og våre observasjoner og ønsker er svært godt ivarettatt. Sjøfugloppsynet ble gjennomført og rapport er sendt til fylkets miljøvernadv. Også i år var det dårlig reproduksjon hos sjøfuglene, spesielt hos sildemåke. Når vi ser tilbake på våre registreringer kan vi påvise dramatiske reduksjoner og om ikke de rette instanser iverksetter grundigere undersøkelser ser vi faren for at bl.a. sildemåkene kan være truet jfr. den nordnorske bestanden som det kun er et fåtall tilbake av.

Økonomien er tilfredsstillende og med utestående sjøfuglmidler innlagt i regnskapet kan vi se en solid økning i omsetningen. Vi fikk også tildelt kr. 5.000,- fra Thomas Isaksens legat her i Mandal. Viser ellers til egen regnskap v/ kasserer Olsen.

Det ble også arrangert fotokonkurranse blant medlemmene. Det kom inn mange bilder og vinnere ble kåret på julemøtet i desember. Finn Jørgensen, David Drangslund, Villen Vedeler og Ole Aa. Brattfjord vant hver sin klasse.

Styret - Mandal lokallag

Norsk Ornithologisk Forening

Mandal lokallag

Regnskap 1998

DRIFTSINNTEKTER:

Kontingenter	3800		
Inntekter møter	2707		
T.Isaksens legat	5000		
Danmarkstur	17000		
Salg solsikkekfrø	880		
Tilskudd fuglekasser	15000		
Renteinntekter	258		
Vannfugteltinger 2 år	4000		
Sjøfuglreg. rest fra 97	5000	Sum	53446

DRIFTSKOSTNADER:

Annonse	146		
Bankomkostninger	120		
Gave S. Skeie	289		
Danmarkstur	19967		
Ny Leica fremviser	8089		
Porto	721		
Boiler, brus og kaffe	5082		
Innkjøp solsikkekfrø	5460		
Postboksleie	150		
Utgifter til båt	2105		
Leie av lokaler	655		
Blomster, krus	471		
Kontorrekvisita	136		
Utgifter fuglekasser	7671	Sum	51062

OVERSKUDD:

	2384		
Beholdning 01.01.98	8751		
Overskudd 1998	2384		
BEHOLDNING 01.01.99	11135		

Ny saldo kasse	1373		
Ny saldo bank	7633		
Ny saldo postgiro	2129		
SUM INNESTÅENDE	11135		

EIENDELER:	Båt - verdi satt til	15000	
	Fremviser	7000	
	Sum eiendeler	22000	

Roy Herman Olsen (sign.) - kasserer

NOF, Kristiansand lokallag.

Styret har i 1998 bestått av følgende:

Birger Westergren Leder
 Øyvind Fjeldsgård Nestleder og kasserer
 Sigve Hornnes Sekretær
 Svein Haakonseth Styremedlem
 Ingvar Løkken Styremedlem
 Roy Erling Wrånes Varamedlem

Norsk Ornitologisk Forening, Kr.sand lokallag**Regnskap 01.12.97 - 30.11.98**

	I ÅR:	I FJØR:
DRIFTSINNTEKTER:		
Medlemskontigent	9 100,00	8 300,00
Salg solsikkefrø	26 030,00	32 840,00
Diverse for	2 580,00	3 380,00
Salg CD og kassetter	13 513,00	14 746,00
Salg T-shirt	300,00	240,00
Sjefugloppsyt	5 000,00	6 095,00
Fuglekasseprosjekter	11 950,00	10 000,00
Vannfugtelleting	2 000,00	2 000,00
Brosjyrer	0,00	4 400,00
Salg Fuglekasser/Automater	1 725,00	1 505,00
Sponsor-/samarbeidsavtaler	1 500,00	0,00
Inntekter turer	0,00	360,00
Diverse inntekter	3 640,00	1 400,00
SUM DRIFTSINNTEKTER:	77 338,00	85 266,00
DRIFTSKOSTNADER:		
Porto	4 432,90	3 721,80
Diverse utgifter	4 367,50	1 503,50
Utgifter årsmøte	1 362,00	641,00
Kontorutgifter	1 339,90	870,13
Brosjyrer	0,00	5 652,00
Ringmerking	286,13	3 260,80
Utgifter fuglekasseprosjekter	2 924,50	1 947,00
Vannfugtelleting	250,00	100,00
Sjefugloppsyt	2 000,00	2 020,00
Utg. fuglekasser/automater	0,00	1 015,00
Kassetter/CD	12 781,40	14 950,85
Kjøp T-shirts	0,00	2 150,00
Utgifter møter	1 820,30	2 420,08
Andre arrangementsutgifter	1 600,00	2 062,44
Annonseutgifter	1 752,75	2 542,42
Utgifter turer	1 657,00	1 009,00
Kjøp solsikkefrø	22 869,90	36 452,20
Kjøp diverse for	2 095,10	3 162,80
Medlemsperm	0,00	2 147,58
SUM DRIFTSKOSTNADER:	61 539,38	67 428,20
DRIFTSRESULTAT:	15 798,62	-2 162,20
FINANSIELLE POSTER:		
Renteinntekter	272,50	380,26

EIENDELER

OMLØPSMIDLER:		
Kasse	1 320,35	911,45
Bank (6319.12.56176)	41 311,40	30 530,68
Kundefordringer	18 244,00	7 060,00
SUM OMLØPSMIDLER	60 875,75	38 502,13
SUM EIENDELER	60 875,75	38 502,13

GJELD OG EGENKAPITAL

KORTSIKTIG GJELD:	Leverandørgjeld	6 302,50
SALDO RESULTATREGNSKAP		54 573,25
SUM EGENKAPITAL		54 573,25
SUM GJELD/EGENKAPITAL		60 875,75

Øyvind Fjeldsgård - kasserer

Foreningen har i dag 125 betalende medlemmer (98 i 1997), altså en økning fra fjoråret. Medlemskontingenten er kr. 75,- (Kr. 25,- for familiemedlemmer)

Det har blitt avholdt seks innemøter og syv turer. I tillegg har vi deltatt på museets dag, vannfugltellinger og NOF årsmøte. Tema for møtene har vært varierte: Fugleliv på Gran Canaria, fuglejakt med telelinse, fuglesangstudie, fugleliv i Yemen, ugler og ugleliv og Lista Fuglestasjon. Innemøtene er blitt avholdt på Miljøhuset på Tangen i Kristiansand. Fremmøtet har vært bra, mellom 20 og 35, både gamle og nye medlemmer.

Turene har gått til Lista, både vår og høst, Flekkerøya og Randøya. Fuglesangturene har gått til Randesund og Odderøya. Turen til Kjosdalen ble avlyst grunnet regn og

vind. Fremmøtet på nevnte fuglesangturer var meget bra !

Fuglekasseprosjektene i Dyreparken, Ravnedalen, Agder Naturmuseum, Otra Elvepark og Odderøya har blitt fulgt opp. Det store kattugleprosjektet må heller ikke glemmes! Kassene er blitt tømt, sjekket og vedlikeholdt.

Vi har også hatt et samarbeid med Songdalen kommune (ungdomsskolen) vedrørende småfuglbestand og flueplage.

Vi har også i år solgt solsikkefrø for å hjelpe fuglene gjennom vinteren.

Styret takker for et fint fugleår !

Sigve Hornnes - sekretær
Kristiansand, den 04.12.98

o o o O O O o o o

NOF avdeling Vest-Agder - Referat fra styre- og årsmøte.

Risøbank, Mandal 26.02.1999.

Fredag 26. februar var det innkalt til styremøte i forkant av årsmøtet i fylkesavdelingen. Det var ingen store saker og møtet bar derfor preg av lite høytidelighet og ble holdt sammen med resten av de allerede ivrige frammøtte årsmøtedeltakerne. Etter litt generell prat kom vi til tildeling fra Carl A. Jacobsens minnefond. Det var kun kommet inn en søknad innen fristen. Den var fra Per Øyvind Grimsby som skulle prøve å komme igang med undersøkelser i kystområdene utenfor Flekkefjord m.t.p. lyngbrenning kontra gjengroing og utviklingen i artsutvalget. Vi kom samlet fram til at det var mer en kommunal eller fylkeskommunal oppgave og støtte et slikt prosjekt, men fant også noen midler å stille disponible under visse forutsetninger.

Det må taes hensyn til om prosjektet skal gjennomføres uten at det blir gitt støtte fra andre, og i hvilket omfang det da vil få. Grunnen til dette er at vi, i denne spesielle saken, må se at prosjektet kommer på benene før vi vil utbetale midler. Vi ber derfor PØG om å sende bekreftelse på resterende finansiering. Under disse betingelser ble det stilt til rådighet inntil 2500,- kroner. Det må selvsagt leveres rapport til Piplerka fra prosjektet.

Så til selve årsmøtet. Runar Jåbekk ønsket 16 frammøtte hjertelig velkommen. Alle lokallagene var representert, men kanskje litt tynn besetning fra østkanten. Det er ønskelig med flere medlemmer også på årsmøtene. Fylkesavdelingen har alltid stått for god bevertning, og det i seg selv

skulle være god nok grunn til å komme. Runar ble valgt til møteleder, mens Finn skulle ta referatet. Innkallingen ble gjennomgått og saker som skulle opp under eventuelt ble notert. Etter dette ble innkallingen godkjent.

Årsmelding: Runar leste så årsmeldingen for 1998. Det var få spørsmål, men det evinnelige spørsmålet om ilandsstigningsforbudets forlengelse kunne vi ikke komme utenom. Det er utrolig lang tid det tar å vedta en slik utvidelse. Det må jo koste utrolig masse penger for det offentlige. Det skal visst ut på høring fra DN før det kan komme til det vi venter på, nemlig en ny dato. Det antydes minimum 2 år til med høringer etc., og da blir det vel mye mer tid som går til spille. En liten diskusjon angående årets fugl i 1998, hønschauk, dauet nokså raskt ut. Informasjon og utarbeidelse av prosjektinformasjon fra sentralt hold var som tidligere svært mager og derfor ble det ikke kjøtt på beinet. Årsmeldingen ble godkjent uten merknader.

Regnskap og budsjett: Her hadde det oppstått en misforståelse angående dagen for årsmøtet. Vi fikk opplyst at kasserer Andersen ikke hadde regnskapet klart, da det normalt er i slutten av mars at årsmøtet blir gjennomført. Utfra dette ble det gitt en generell orientering til salen angående status for fond og bank.

Styret fikk fullmakt til å godkjenne regnskapet under forutsetning av at det var godkjent av revisor. Samme gjaldt for budsjettet. For øvrig ble det henvist til at regnskapet ville også bli trykket i Piplerka.

Vannfugltellingene: Øyvind Fjeldsgård ga uttrykk for at resultatene for hver enkelt telling måtte komme han i hende mye tidligere enn det som ble praktisert siste året. Det er stusslig å lage rapporten etter at

neste telling er gjennomført. Salen mente at det hvilte litt på Øyvind også, som formann i komiteen er det vanlig i NOF miljø at materialer må purres gjentatte ganger på, før man får det i hende.

VinterAtlas. Svein Grimsby hadde med seg kart, hvor han hadde tegnet inn totalantall arter som var registrert i hver rute. Det er god fremdrift i prosjektet og Grimsby var med godt mot før siste sesong. Det er også blitt skissert en Piplerke i løpet av året hvor resultatene fram til og med denne sesongen blir med. Dette er for å sikre et best mulig materiale før den siste og avgjørende sesongen før tusenårsskiftet.

LRSK. Tellef Vestøl leste årsmeldingen. Det har vært lite aktivitet i 1998. Kun 50 saker er kommet inn til behandling. Det er ikke publisert rapporter i 1998, men det er allerede klart for rapporteringsarter i første nummer nå i 99. Ellers er det også på gang godkjenningssaker i et senere nummer i år.

Piplerka. Runar opplyste at Knut dessverre ikke kunne komme. Runar var bedt om å si flg; «Siste leder burde tale for seg angående siste år. Planen framover er å få ut nr. 1 - 99 før påske. Nr. 2 skulle være vinteratlasnummeret og komme i god tid før siste sesong. Nr. 3 - 99 skulle komme på høsten.» Det ble litt diskusjon. Det var 3 tidligere redaktører i salen, slik at det var ikke så vanskelig å forstå den situasjonen som vi var i angående utgivelsene. Øyvind mente det ville være bra å gå ned på sideantallet og få den ut til mer faste tider. Det er for såvidt alle enige i, med det kan være vanskelig nok, selv med få sider å få inn stoffet. Vi vil oppfordre redaktøren til å skrive en dato for stofffrist i de kommende nummer. Kan det hjelpe ?

Sjøgugloppsnet. Runar orienterte. Også denne sesongen var det sildemåken som

hadde problemer. Produksjoner er elendig og Runar la fram dokumentasjon fra reitellinger fra flere sesonger. Fra salen ble det oppfordret til at rapporten ble trykket i Piplerka

Valg. Ingen av styremedlemmene hadde signalisert at de ikke ønsket å være med i styret lenger. Det ble derfor gjenvalg i samtlige verv, også i de komiteene som er representert. Styret for 1999 vil da bli seende slik ut:

<i>Runar Jåbekk</i>	<i>formann</i>
<i>Finn Jørgensen</i>	<i>sekretær</i>
<i>Truls W. Andersen</i>	<i>kasserer</i>
<i>Øyvind Fjeldsgård</i>	<i>Kr. sand lokallag</i>
<i>Gunnar Gundersen</i>	<i>Mandal lokallag</i>
<i>Kåre Olsen</i>	<i>Lista lokallag</i>

Varamenn:

<i>Birger Westergren</i>	<i>Kr.sand lokallag</i>
<i>Ole Aa. Brattfjord</i>	<i>Mandal lokallag</i>
<i>Kjell Grimsby</i>	<i>Lista lokallag</i>

Bespising: Nå måtte vi ha oss en matpause. Innkjøpt koldtbord for langt flere personer enn de framførte resulterte i rene matorgien. Vi kunne fråse i reker, karbonader, svinestek m.m.

Konkurranse: Finn hadde laget en konkurranse bestående av 25 bilder av sjøfugler i flukt. En utfordring for mange. Tor Oddvar Hansen glimtet til med førsteplass med 70 av 75 mulige poeng. Det ble delt andreplass mellom Inge Flesjå og Jon G. Noddeland.

Eventuelt:

VinterAtlas: Mye tid gikk til diskusjon av det kommende nummeret av Piplerka angående vinteratlasen. Kart og liste og tekst og kart og tekst og bilde - slik holdt vi på helt til noen skar igjennom og sa at dette måtte vi overlate til redaktøren å vurdere.

Årets fugl: Vi diskuterte også kråke, som er årets fugl i NOF. Vi har ikke noe å tilby lokallagene, slik at vi vil overlate til hvert enkelt lokallag å bestemme hva de vil lage ut av dette.

Bokutgivelse: Etter å ha sett Fugler i Oppland har styret blitt tent på ideen om å lage noe tilsvarende for Vest-Agder. Vi ser for oss at det settes sluttstrek ved tusenårsskifte + januar og februar for vinteratlasen. Det som fram til da er kjent om utbredelsen til fugler i fylket vårt bør komme med i denne boken. Det var stor stemning for dette i salen, men noen komite ble ikke utnevnt. Styret jobber videre med saken.

Fellestur: Fra Kr.sand lokallag kom det ønske om fellestur til kjente lokaliteter, det være seg Lista, Danmark, Jæren eller hva som måtte by seg. Det var stor enighet om dette og man håpte at det kunne la seg gjøre med litt mer samarbeid mellom lokallagene, f. eks. ved tur til Skagen. Det blir ikke noe tur denne våren, men kanskje neste mai kunne være en fin anledning for en slik tur. Alle var enig i at dette måtte vi gjøre noe mer ut av.

Kristiansand Fuglebulletin: I Kr.sand har de gitt ut en egen månedlig bulletin om de artene som blir sett innenfor et gitt område hver måned. Den er uformell, kun en oppramsing av det som er sett med sted og dato. Personer som har deltatt blir referert til på slutten, slik at alle kan føle at de er med. En fin sak, den kan fort bli kopiert av de andre lokallagene. Kr. sand har økt aktiviteten internt i foreningen med stor suksess.

Det offisielle årsmøtet varte fram til ca. kl.2300, men det ble mye prat utover natten før de siste vendte nesen hjemover

Finn Jørgensen -referent
Mandal 27.02.1999

Nytt fra naturvernfronten - pr. mars 1999.

Av Kåre Olsen

Forvalteransvaret for verneområder overføres til kommunene. Miljøvern-avdelingen hos Fylkesmannen i Vest-Agder har gått ut og tilbudt kommunene i fylket å overta en større del av ansvaret for ressursforvaltningen i kommunene. Først og fremst gjelder dette innenfor arealforvaltningen i kystsonen. Prinsippet er ifølge miljømyndighetene at det skal legges vekt på lokalt demokrati. Dette tilbudet gjelder alle sjøfuglreservatene, landskapsvernområder, fuglefredningsområder, plantefredningsområder, edelløvskogreservater, myrreservater av lokal, regional og nasjonal verdi. RAMSAR-områdene som har internasjonal verneverdi er unntatt.

Tanken virker vel kanskje besnærende for enkelte ved første øyekast: lokaldemokratiet er jo et positivt begrep. Men spørsmålet er vel om tiden er moden for en slik overføring av forvalteransvar - iallfall når det gjelder enkelte kommuner, f.eks. Farsund. Enhver som ikke er helt historieløs vil minnes den innstillingen Farsund kommunestyre har hatt og har til alt som gjelder naturvern. Farsund har endatil vedtatt i kommunestyret at de skal gå til kamp mot verneinteressene! Såvidt undertegnede kan huske har Farsunds politikere ikke en eneste gang vært positive til å ta vare på rike og viktige naturområder dersom det har vært den minste mulighet for at disse kan brukes i næringsmessig sammenheng eller går ut over den private eiendomsrett. Og når det gjelder nedbygging med hytter eller andre virksomheter i skjærgården og andre natur- og landskapsområder, har dispensasjonene sittet løsere enn den berømte seksløperen i det ville Vesten!

Symptomatisk nok har Farsund kommune besluttet å gå inn i forhandlinger om betingelsene ved eventuell overtakelse av forvalteransvaret. I klartekst betyr vel dette at kommunen ingen interesse har av lokal forvaltning dersom de bare skal følge opp regelverket og intensjonene med vernet - uten å kunne svekke det!

Naturens mangfold i Sirdalsheiene i fare. Villreinen skranter i Njardarheimen. Rypebestanden og annet småvilt har hatt mange magre år. Luftbåren kadmiumforurensing lagres i jordsmonn og vegetasjon og fører til dårligere reproduksjon. Titusener av sau beiter ned den mest verdifulle vegetasjonen som viltet er avhengige av. Det blir lengre og lengre mellom gode lemen- og smågnagerår. Rovfuglbestandene påvirkes derved også i negativ retning. Alt i alt: naturens mangfold i området er i ferd med å bli dramatisk redusert. Hva er i ferd med å skje?

Hvilken virkning den intense sauebeitingen i dette fjellområdet har for naturens mangfold er også et interessant, om enn kontroversielt emne. Nyere forskning har nemlig vist at planter som beites på produserer et antibeitestoff. Når f.eks. lemen spiser på disse nedbeitede plantene blir bukspyttkjertelen påvirket slik at næringen ikke blir tatt opp av tarmen og dyrene sulter i hjel. Antagelig er det dette forholdet som styrer de tidligere regelmessige topp- og bunnår for lemen og smågnagere, men også levevilkårene for rype, småvilt, rovfugl, molte og skogsbær. Virkningen av de titusener av beitende sau, bevirker at plantene nå utskiller antibeitestoffet hvert eneste år og dermed ødelegges disse naturlige svingninger både for fugle- og dyrelivet samt bærhøsten.

Bestandene blir liggende på et jevnt lavmål. På et såkalt rype-seminar som nylig ble avholdt mellom Statsskog Sør, Fylkesmennene i Agder og en del store grunneiere, var det stor interesse for et samarbeid - særlig om forvaltning av rypebestanden i Sirdal-/Setesdalsheiene. Redusert jakttrykk og bedre kartlegging av bestanden er aktuelle tiltak.

Kilen, Revøy truet av store hytteplaner.
Kilen som ligger øst på Revøy ved Korshamn i Lyngdal er en grunn og lun lagune - forbundet med sjøen i sør. To gresskledd holmer og flere mindre skjær og steiner ligger i Kilen. Nesten årvisst hekker en makrellternekoloni på opptil 30 par på holmen i tillegg til flere fiskemåkepar, tjeld, knoppsvane og andre arter. Utenom hekkesesongen er Kilen en viktig rasteplass under trekket samt overvintringsområde for gråhegre, flere

andearter og andre. De flotte løvskogliene i vest og nord har et interessant og rikt småfuglliv. Det ryktes også om tilstedeværelse av sårbar rovfuglart.

Slike gruntvannslaguner er tradisjonelt gode fuglebiotoper, men blir dessverre altfor ofte redusert i verdi på grunn av hyttefelt, småbåthavner og stor menneskelig aktivitet. Disse innslag er allerede i dag tilstede i Kilen. Dersom det rike fuglelivet skal bestå i fremtiden bør ikke denne aktiviteten økes. Nå foreligger det imidlertid planer om store hyttefelt i tilknytning til Kilen. Hva alle disse hyttene vil innebære av ferdsel og forstyrrelser for fuglelivet kan en bare tenke seg. Lokalbefolkningen protesterer også og er frustrerte. Det endelige vedtaket om utbyggingen foreligger imidlertid ikke enda - kanskje er det likevel håp...

Styret i NOF Vest-Agder 1999:

Leder: *Runar Jåbekk, Jåbekk*
4500 Mandal. Tlf: 38 26 10 53

Sekretær: *Finn Jørgensen, Oksevollen 19*
4500 Mandal. Tlf: 38 26 06 04

Kasserer: *Truls Andersen*
Evd. Giregs Allè 12, 0479 Oslo
Tlf: 22 15 05 19

Styremedlemmer:

Øyvind Fjeldsgård
Svalåsveien 95, 4645 Nodeland
Tlf: 38 18 20 28

Gunnar Gundersen, Sånnum
4850 Mandal. Tlf: 38 26 54 95

Kåre Olsen, Brekne
4563 Borhaug. Tlf: 38 39 72 05

Varamedlemmer:

Birger Westergren, Ole Aa
Brattfjord og Kjell Grimsby

Viktige komiteer:

Lokal rapport og sjeldenhetskomité (LRSK):

v/Tellef Barøy Vestøl, Brekne,
4563 Borhaug. Tlf: 38 39 21 09

VinterAtlas komiteen:

v/Svein Grimsby, Måltrostveien 12,
4450 Sira. Tlf: 38 37 52 75

Lista Fuglestasjon

Postboks 31, 4563 Borhaug

Tlf/fax: 38 39 75 88

Postgiro: 0826.06.73131

Bankgiro: 3070.10.26701

Leder: *Jan Erik Røer, Klevemonen 12*
4484 Øyestranda. Tlf: 38 35 09 08

Lista Fuglestasjon er en selvstendig stiftelse, men stasjonen har et utstrakt samarbeide med NOF-Vest Agder.

Returadresse: NOF Vest-Agder, Postboks 475, 4501 Mandal

Else Waage
Postboks 152
4558 VANSE

Innhold:

Side

Redaksjonelt, <i>Knut S Olsen</i>	3
Leder, <i>Runar Jåbekk</i>	4
NOF Mandal lokallags jubileumstur til Danmark, <i>Finn Jørgensen</i>	5
Majestetisk besøk uten offentlig innkvartering, <i>Birger Westergren</i>	9
Sjøfugloppsynet i Vest-Agder 1998, <i>Runar Jåbekk</i>	12
Fugler i Vest-Agder 1996, <i>Tellef B Vestøl</i>	18
Trekkforhold hos knoppsvane på Sørlandet, <i>Morten Helberg</i>	44
Fuglekasseprosjektet i Vest-Agder 1996 og 1997, <i>Finn Jørgensen og Runar Jåbekk</i>	55
Vadefuglåret 1995 - Del II, <i>Kåre Olsen</i>	59
Årsmeldinger og regnskap 1998.....	72
Siste nytt fra foreningsdriften.....	79
Nytt fra naturvernfronten, <i>Kåre Olsen</i>	82

Hegland Trykkeri as

Trøngsla 9, 4400 Flekkefjord

Postadresse:

Postboks 24, 4401 Flekkefjord

Telefon 38 32 69 69

Fax 38 32 69 70

NOF avdeling Vest-Agder
anbefaler:

Hegland Trykkeri a.s

i Flekkefjord som Trykkeri
for tidsskrifter, foldere og
annet materiell.

Redaksjonen av Piplerka.